

**YMPÄRISTÖLLISTEN
MENETTELYSÄÄNNÖSTEN
KEHITTÄMISNÄKYMÄT
NYKYSÄÄNTELYN VALOSSA**

**Taustaselvitys
Ympäristöllisten lupamenettelyjen yhden luukun palveluiden
toteuttamisvaihtoehdot -hanke**

20.6.2016

OTT Antti Belinskij
Oikeustieteiden laitos
Itä-Suomen yliopisto

SISÄLLYS

1. Muistion tarkoitus ja sisältö.....	3
2. Yleisiä päätelmiä sääntelyn kehittämisenäkymistä	4
3. Päätelmiä eri sääntelyalueista	4
4. Säännökset ryhmiteltyinä.....	7
4.1 Tavoitteet	7
4.2 Soveltamisala.....	9
4.3 Luvat ja muut ennakkovalvontamenettelyt.....	12
4.4 Hakemuksen tai suunnitelman sisältövaatimukset	17
4.5 Hakemuksen toimittaminen	21
4.6 Hakemuksen täydentäminen.....	23
4.7 Hakemuksen laatijan asiantuntemus.....	24
4.8 Yhteiskäsittely- ja yhteensovittamissäännökset	26
4.9 Suhde kaavoitukseen	30
4.10 Viranomaislausunnot	33
4.11 Määräajat viranomaisille	36
4.12 Tiedottaminen	38
4.13 Asianosaisten, yleisön ja järjestöjen kuuleminen	42
4.14 Luvan myöntämisen tai suunnitelman hyväksymisen edellytykset.....	45
4.15 Lunastaminen ja käyttöoikeudet	50
4.16 Lupapäätöksen sisältö.....	52
4.17 Lupapäätöksen antaminen	57
4.18 Luvan voimassaolo	59
4.19 Määräaika toteuttamiselle.....	61
4.20 Muutoksenhakuoikeus	62
4.21 Muutoksenhakutuomioistuin	66
4.22 Valituslupa.....	67
4.23 Töiden aloittaminen muutoksenhausta huolimatta	68

1. Muistion tarkoitus ja sisältö

Tämän muistion tarkoituksena on hahmottaa ympäristöllisten menettelysäännösten kehittämistarpeita. Tässä tarkoituksessa siinä ryhmitellään ja kootaan ympäristöllisten lakien menettelyllinen sääntely sekä tavoite-, soveltamisala- ja lupaedellytysäännökset. Muistiota hyödynnetään lainsäädäntöratkaisujen kehittämisessä *Ympäristöllisten lupamenettelyjen yhden luukun palveluiden toteuttamisvaihtoehdot* -hankkeessa, jonka tavoitteena on sujuva ja tehokas viranomaistyöskentely ympäristöpäätöksenteossa. Sitä voidaan hyödyntää myös hankkeen jälkeen käynnistyvässä lainsäädännön valmisteluhankkeissa.

Muistion ryhmittely on kaksitasoinen. Ensiksi ympäristösäädökset on ryhmitelty ydinlakeihin, yhdennettäviin lakeihin, liitännäislakeihin ja infrastruktuurilakeihin siitä näkökulmasta, kuinka keskeisiä ne ovat yhden luukun mallin toteuttamisen kannalta. Lakien säännösten ohella muistiossa tuodaan tarvittaessa esille myös asetustasoista sääntelyä. Toiseksi säännökset on ryhmitelty menettelyjen taustaa, eri vaiheita ja keskinäisuuhteista seuraten 23 aihealueeseen.

Säädösten ryhmittely muistiossa on seuraava:

- **Ydinlait:** Ympäristönsuojelulaki (527/2014 YSL), maa-aineslaki (555/1981 MAL), vesilaki (587/2011 VL), laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005 KemTurvL), jätelaki (646/2011 JäteL)
- **Yhdennettävät:** Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994 YVAL), maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999 MRL), luonnonsuojelulaki (1096/1996 LSL), Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004, VHJL), kaivoslaki (621/2011 KaivosL), muinaismuistolaki (295/1963), ilmailulaki (864/2011), terveydensuojelulaki (763/1994), laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastamisesta (603/1977 LunastusL), patoturvallisuuslaki (494/2009), ampumaratalaki (763/2015)
- **Liitännäislait:** Päästökauppalaki (311/2011), painelaitelaki (869/1999), sähköturvallisuuslaki (410/1996), säteilylaki (592/1991), elintarvikelaki (23/2006), eläintautilaki (441/2013)
- **Infrastruktuurilait:** Sähkömarkkinalaki (588/2013), maakaasumarkkinalaki (508/2000), maantielaki (503/2005), yksityistielaki (358/1962), ratalaki (110/2007), MRL

Lisäksi maankäyttö- ja rakennuslain mukaista sijoittumisen ja alueidenkäytön suunnittelun sääntelyä tuodaan tarpeen mukaan esille oman otsikon alla.

Säännösten ryhmittelyn aihealueet ovat puolestaan seuraavat:

1. Tavoitteet
2. Soveltamisala
3. Luvat ja muut ennakkovalvontamenettelyt
4. Hakemuksen tai suunnitelman sisältövaatimukset
5. Hakemuksen toimittaminen
6. Hakemuksen täydentäminen
7. Hakemuksen laatijan asiantuntemus
8. Yhteiskäsittely- ja yhteensovittamissäännökset
9. Suhde kaavoitukseen
10. Viranomaislausunnot
11. Määräajat viranomaisille
12. Tiedottaminen
13. Asianosaisten, yleisön ja järjestöjen kuuleminen
14. Luvan myöntämisen tai suunnitelman hyväksymisen edellytykset

15. Lunastaminen ja käyttöoikeudet
16. Lupapäätöksen sisältö
17. Lupapäätöksen antaminen
18. Luvan voimassaolo
19. Määräaika toteuttamiselle
20. Muutoksenhakuoikeus
21. Muutoksenhakutuomioistuin
22. Valituslupa
23. Töiden aloittaminen muutoksenhausta huolimatta

2. Yleisiä päätelmiä sääntelyn kehittämisenäkymistä

Muistion perusteella ympäristöllisistä menettelyistä on valtava määrä sääntelyä eri laeissa. Jo pelkästään normien suuren määrän takia sääntely on monimutkaista ja vaikeaselkoista. Eri lakien menettelysäännöksiä ei ole juuri koordinoitu keskenään eikä eri lakien mukaisiin säännöksiin ole muodostunut kovinkaan laajalti vakiintuneita sanamuotoja. Vaikuttaa siltä, että kunkin lain säätämisen yhteydessä menettelysäännöksiä on lähestytty pitkälti vain lain sisäisistä tarpeista käsin kiinnittämättä niinkään huomiota menettelyjen kokonaisuuteen. Sääntelyn monimutkaisuudesta huolimatta ympäristöllisistä säädöksistä on ryhmiteltävissä menettelyyn liittyviä osa-alueita, jotka tosin osassa lakeja on voitu jättää yleislainsäädännön eli lähinnä hallintolain varaan.

Joitakin ympäristöllisiä menettelyjä ja ennakkovalvonnan sisältövaatimuksia on toki yhdenmukaisesti lainsäädännössä toisiinsa. Esimerkiksi ympäristönsuojelulaissa edellytetään, että saman toiminnan vesilain tai maa-aineslain mukainen lupahakemus on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä ympäristölupa-asian kanssa, jollei tämä ole erityisestä syystä tarpeetonta. Ympäristölupaharkinnassa tulee puolestaan noudattaa jätelain sääntelyä ja ottaa tarvittaessa esimerkiksi patoturvallisuuslain vaatimukset sekä vesienhoitosuunnitelma huomioon. Eri laeissa viitataan vakiintuneesti myös luonnonsuojelulain sääntelyn noudattamiseen sekä ympäristövaikutusten arviointiin ja kaavoitukseen.

Ympäristöllisten menettelysäännösten suhde hallintolain (434/2003) ja hallintolainkäyttölain (586/1996) yleiseen sääntelyyn ei näyttäyty kovin selväpiirteisenä. Ympäristölaeissa säädetään ensinnäkin monelta osin samoista menettelykysymyksistä kuin hallintolaissa ja hallintolainkäyttölaisissa, mutta hieman eri tavalla. Toiseksi vaikuttaa olevan osin sattumanvaraista, mitkä menettelykysymykset on jätetty kussakin ympäristölaissa sääntelemättä ja siten yleislainsäädännön varaan.

Menettelysäännösten yhdenmukaistamiselle ja yksinkertaistamiselle on nykyisen ympäristösääntelyn valossa paljon mahdollisuuksia ja suuri tarve. Siirtyminen kohti yhden luukun mallia ympäristöasioissa on mahdollista toteuttaa säätämällä ympäristöllisistä menettelyistä laki, johon sisällytetään säännökset eri lakien mukaisten menettelyjen yhdenmukaistamisesta ja koordinoinnista sekä alalle yhteiset menettelysäännökset. Tältä pohjalta on myös mahdollista tarkastella nykyisten menettelysäännösten kumoamista suurelta osin. Näin ollen yhden luukun hankkeen tuloksena voi olla paitsi ympäristöasioiden yhden luukun malli myös hallitusohjelman mukainen sääntelyn määrällinen keventäminen (ks. Sipilän hallituksen ohjelma 29.5.2015, s. 27).

3. Päätelmiä eri sääntelyalueista

Tavoitteet ja soveltamisala. Pääsäännön mukaan ympäristölaeilla on omat tavoitteensa ja soveltamisalansa, tosin ne myös osin leikkaavat toisiaan. Eri lakien välisistä leikkauspisteistä voidaan mai-

nita esimerkiksi kaivoslain ympäristöulottuvuudet suhteessa ympäristönsuojelulakiin ja ympäristönsuojelulain suhde kemikaaliturvallisuuslain sääntelyyn. Jotkin lait ovat koko ympäristöoikeuden alan läpileikkaavia kuten luonnonsuojelulaki.

Luvat ja muut ennakkovalvontamenettelyt. Ympäristöoikeuden alueella on suuri määrä erilaisia ennakkovalvontamenettelyjä. Eri luvilla on pitkälti omat funktionsa, mutta myös lukuisia leikkauspiteitä, jotka voivat konkretisoida esimerkiksi lupamääräyksiä annettaessa. Yhden luokun hankkeessa on kysymys juuri näiden menettelyjen yhteensovittamisesta, mihin liittyen joistain luvista voi olla syytä myös luopua. Voidaan esimerkiksi kysyä, tarvitaanko luonnonsuojelulain mukaisista poikkeamisasioista erillisiä päätöksiä vai voitaisiinko ne tarvittaessa integroida Natura-päätöksenteon tapaan muihin ennakkovalvontamenettelyihin. On myös kyseenalaista, tarvitaanko esimerkiksi ampumaradalle ympäristönsuojelulain mukaisen luvan ohella ampumaratalaissa tarkoitettua lupaa.

Hakemuksen tai suunnitelman sisältövaatimuksista säädetään vaihtelevalla tarkkuudella. Joissain laeissa ja asetuksissa ne määritellään verraten yksityiskohtaisesti, kun taas osassa lakeja ne ovat pääteltävissä lähinnä lupaedellytyksistä. Sisältövaatimusten sääntelyä olisi ainakin jossain määrin mahdollista yhtenäistää.

Hakemuksen toimittamisesta säädetään verraten väljästi ja niukasti. Myös *hakemuksen täydentämisestä* on vain vähän säännöksiä. Tältä osin sääntelyä olisi mahdollista tarkentaa, vaikka asiasta onkin yleissäännökset hallintolaissa. Sääntelyä voidaan helposti yhtenäistää niin hakemuksen toimitamisen kuin sen täydentämisen osalta.

Hakemuksen laatijan asiantuntemuksesta ei juurikaan ole sääntelyä, vaikka laatijan pätevyys on monesti keskeinen tekijä hyvin laaditun hakemuksen ja siten menettelyjen sujuvuuden taustalla. Asiasta annettu sääntely on suurelta osin myös hyvin yleispiirteistä. Sääntelyä voidaan tarvittaessa yhtenäistää.

Yhteiskäsittely- ja yhteensovittamisäännöksiä on ympäristölaeissa jonkin verran, vaikka pelkkiä sisällöltään tyhjiä viittaussäännöksiä ei oteta lukuun. Yhteiskäsittelyn sääntely on viety pisimmälle ympäristölupa-asioiden suhteessa vesilupa- ja maa-aineslupa-asioihin. Viittaukset YVA-selostuksen huomioon ottamiseen ja luonnonsuojelulain noudattamiseen ovat puolestaan tavallisia yhteensovittamisäännöksiä. Monessa laissa viitataan myös energiainfrastruktuurilain noudattamiseen, mutta käytännössä tätä edellyttävät hankkeet ovat erittäin harvinaisia. Yhteiskäsittelystä ja yhteensovittamisesta säätäminen on yhden luokun hankkeen ja siihen liittyvän menettelylain hahmottelun ytimessä.

Suhteesta kaavoitukseen säädetään useissa laeissa ja sitovuudeltaan vaihtelevasti. Useissa prosesseissa oikeusvaikutteinen kaava on vähintään otettava huomioon. Eri menettelyjen suhdetta kaavoitukseen ei ole mahdollista kokonaan yhtenäistää, kun otetaan huomioon eri lupien mahdollistamien hankkeiden erilaiset vaikutukset alueidenkäytön suunnitteluun.

Viranomaislausunnot. Perustilanteessa lausunnot tulee pyytää sijaintipaikan ja vaikutusalueen kunnilta, ELY-keskukselta valvontaviranomaisena sekä yleistä etua valvovalta viranomaisilta. Tästä on kuitenkin tiettyä vaihtelua eri ympäristöllisissä menettelyissä. Sääntelyn ja lausunnotmenettelyn yhtenäistämistä on syytä tarkastella siten, että lausunnot pyydetään tarvittaessa koordinoitusti tietyn hankkeen eri lupa-asioissa ja menettelyissä.

Ympäristölaeissa ehkä yllättävänkin paljon sääntelyä *määräajoista viranomaisille*. Määräajat eivät kohdistu juurikaan päätöksentekoaikatauluun vaan pikemmin lausuntoihin. Kuitenkin esimerkiksi

ympäristönsuojelulaissa säädetään direktiivilaitoksen luvan tarkistamisasian ratkaisemisen määräajasta (10 kk) ja päästökauppalain perusteella päästökauppaviranomaisen on tehtävä lupapäätös kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hakemus täydennyksineen on toimitettu sille. Ilmoitusmenetelyissä viranomaisen tulee puolestaan tarvittaessa reagoida verraten nopeasti ilmoitukseen ennen toimintojen aloittamista. Siten viranomaisten päätöksentekomääräajoista säättäminen ympäristölainsäädännössä ei olisi täysin uusi elementti Suomen oikeusjärjestelmään.

Prosesseista *tiedottamisesta* on monissa ympäristölaeissa runsaasti sääntelyä, mutta joissain laeissa siitä ei lainkaan säädetä. Eri lakien säännöksissä on paljolti kysymys saman teeman variaatioista, ja sääntely voidaan pitkälti yhtenäistää.

Asianosaisten, yleisön ja järjestöjen kuuleminen. Kuulemissäännöksiä on ympäristölainsäädännössä runsaasti, mutta niiden tarkkuustaso, ulottuvuus ja sisältö vaihtelevat. Esimerkiksi ympäristönsuojelulaissa on monipolviset ja yleisön laajalti huomioon ottavat kuulemissäännökset, kun taas maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa rakennusasioissa kuullaan naapureita. Kuulemissäännösten eroja voidaan selittää asioiden luonteiden erolla, mutta sääntelyä voitaisiin jossain määrin yhtenäistää. Kuulemisen ajallinen yhdentäminen on tarpeellista yhden luukun mallissa.

Lupaedellytysten arvioiminen ei ole yhden luukun hankkeen tehtävä, mutta osaltaan lupaedellytykset liittyvät hakemusten sisällön ja menettelyjen hahmottamiseen. On syytä arvioida, olisiko joitain lupaedellytyksiä kuten aikaisemmin mainittujen luonnonsuojelulain poikkeuslupien ja ampumaratalain mukaisen luvan edellytykset mahdollista integroida muiden lakien mukaiseen lupaharkintatilanteeseen.

Lunastamisesta ja käyttöoikeuksista ei säädetä ympäristölaeissa kovinkaan laajamittaisesti. Sääntelyssä ei vaikuttaisi olevan varsinaisia yhtenäistämisen tai tarkistamisen tarpeita yhden luukun hankkeen näkökulmasta. Lunastuksen suhdetta muihin menettelyihin on kuitenkin syytä selvittää ja tarvittaessa yksinkertaistaa.

Lupapäätösten sisällöstä säädetään eri ympäristölaeissa verraten yksityiskohtaisesti. Sääntelyä on mahdollista osin yhtenäistää, mutta osa siitä jää väkisin substanssilakien varaan. *Lupapäätöksen antamisesta* on jonkin verran säännöksiä, jotka vaikuttavat osin vanhentuneilta. Julkipanosäännöksiä ja perinteisen ilmoitustaulun käyttämistä päätöksen antamiseen on syytä arvioida kriittisesti.

Luvan voimassaolo. Säännöksissä on jonkin verran vaihtelua, joskin monessa laissa säädetään luvan olevan voimassa toistaiseksi tai erityisestä syystä määräajan. Kuitenkin esimerkiksi maa-aineslupa on mahdollista myöntää vain määräajaksi. Voidaan harkita sääntelyn yhdentämistä osittain, mutta myös erityissäännöksille voimassaolosta näyttäisi olevan tarvetta. *Hankkeen toteuttamisen määräajasta* on yllättävän vähän sääntelyä. Voidaan harkita sen kokoamista yhteen, joskin erityissäännöksiä tarvitaan myös jatkossa hankkeiden erilaisen luonteen takia.

Muutoksenhakuoikeuden laajuus vaihtelee jonkin verran eri säännöksissä liittyen erityisesti kunnan jäsenen ja järjestöjen muutoksenhakuoikeuteen. Sääntelyä olisi mahdollista yhtenäistää ainakin jossain määrin. *Muutoksenhakuomioistuimina* ympäristöasioissa ovat hallinto-oikeudet tai Vaasan hallinto-oikeus ja korkein hallinto-oikeus. Yhden luukun malliin liittyen tulee pohtia, miten tietyn hankkeen ympäristöasioiden muutoksenhaku järjestetään jatkossa samaan hallinto-oikeuteen.

4. Säännökset ryhmiteltyinä

4.1 Tavoitteet

Ydinlait

YSL 1 §

- Pilaantumisen ehkäisy, päästöjen vähentäminen, pilaantumisesta aiheutuvien haittojen poistaminen ja ympäristövahinkojen torjuminen
- Terveellisen ympäristön turvaaminen
- Jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentäminen sekä jätteistä aiheutuvien vaikutusten ehkäisy

MAL 1 a §

- Ainesten otto ympäristön kestävää kehitystä tukevalla tavalla

VL 1 §

- Vesivarojen ja vesiympäristön kestävä käyttö, vedestä ja vesiympäristön käytöstä aiheutuvien haittojen ehkäisy ja vähentäminen sekä vesivarojen ja vesiympäristön tilan parantaminen

KemTurvL 1 §

- Ehkäistä ja torjua kemikaalien ja räjähteiden valmistuksesta, käytöstä, siirrosta, varastoinnista, säilytyksestä ja muusta käsittelystä aiheutuvia henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkoja

JäteL 1 §

- Ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle
- Vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta sekä edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä
- Varmistaa toimiva jätehuolto ja ehkäistä roskaantumista

Yhdennettävät

YVAL 1 §

- Edistää ympäristövaikutusten arviointia ja huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia

MRL 1 §

- Alueiden käytön ja rakentamisen järjestäminen niin, että luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään kestävää kehitystä; osallistumismahdollisuuksien, suunnittelun laadun ja vuoro-vaikutteisuuden, asiantuntemuksen monipuolisuuden ja avoimen tiedottamisen turvaaminen

LSL 1 §

- Ylläpitää luonnon monimuotoisuutta, vaalia luonnonkauneutta ja maisema-arvoja sekä tukea luonnonarvojen ja luonnonympäristön kestävää käyttöä

VHJL 1 §

- Vesien ja Itämeren suojeleminen, parantaminen ja ennallistaminen siten, ettei pintavesien ja pohjavesien tai Itämeren tila heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä

KaivosL 1 §

- Kaivostoiminnan yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesta kestävä edistäminen ja järjestäminen; kuntien ja yksilön vaikuttamismahdollisuuksien turvaaminen, kaivosturvallisuuden edistäminen, kaivostoiminnan haittojen ja vahinkojen ehkäisy, vähentäminen ja torjuminen sekä korvaamisen varmistaminen

MuinaismuistoL 1, 16, 20 §

- Kiinteiden muinaisjäännösten ja laivalöytöjen rauhoittaminen sekä irtainten muinaisesineiden toimitaminen muinaistieteelliselle toimikunnalle

IlmailuL 4 §

- Ilmailun turvallisuus (ei varsinaista tarkoitus- tai tavoitesäännöstä)

TerveydensuojeluL 1 §

- Väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä terveyshaittoja aiheuttavien tekijöiden ennalta ehkäisy, vähentäminen ja poistaminen elinympäristöstä.

LunastusL 4 §

- Omaisuuden lunastaminen yleisen tarpeen vaatimuksesta

PatoturvallisuusL 1 §

- Turvallisuuden varmistaminen padon rakentamisessa, kunnossapidossa ja käytössä sekä padosta aiheutuvan vahingonvaaran vähentäminen

AmpumarataL 1 §

- Turvallisen ampumaharrastuksen, ampumarataturvallisuuden ja ampumarataverkoston kehittämisen edistäminen

Liitännäislait

PäästökauppaL 1 §

- Kasvihuonekaasupäästösten vähentämisen edistäminen kustannustehokkaasti ja taloudellisesti

PainelaiteL 3 §

- Painelaitteiden turvallisuuden varmistaminen

SähköturvallisuusL 1 §

- Sähkölaitteen ja -laitteiston käytön turvallisuus, sähkömagneettisten häiriöiden haitallisten vaikutusten estäminen, sähkölaitteen tai -laitteiston aiheuttamasta vahingosta kärsineen aseman turvaaminen

SäteilyL 1 §

- Säteilystä aiheutuvien terveydellisten ja muiden haittavaikutusten estäminen ja rajoittaminen

ElintarvikeL 1 §

- Elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus, elintarvikkeiden hyvä laatu, kuluttajien suojaaminen elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta, elintarvikealan toimijoiden toimintaedellytysten parantaminen

EläintautiL 1 §

- Sellaisten sairauksien ja tartuntojen ehkäisy, jotka voivat siirtyä eläimestä toiseen eläimeen tai ihmiseen, eläinten terveyden edistämiseksi, ihmisten terveyden suojaamiseksi, elintarvikkeiden turvallisuuden varmistamiseksi ja kotieläintuotannon toimintaedellytysten turvaamiseksi

Infralait

Sähkömarkkinalaki 1 §

- Varmistaa edellytykset tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä EU:n sähkön sisämarkkinoille; toimitusvarmuuden, kilpailukykyisen sähkön hinnan ja kohtuullisten palveluperiaatteiden turvaaminen loppukäyttäjille

MaakaasumarkkinaL 1 §

- Edellytysten varmistaminen tehokkaasti toimiville maakaasumarkkinoille siten, että kohtuuhintaisen ja hyvälaatuisen maakaasun saanti voidaan turvata

MaantieL 1 §

- Ylläpitää ja kehittää liikkumis- ja kuljetustarpeiden vaatimia toimivia, turvallisia ja kestävästä kehitystä edistäviä maantieteyhteyksiä osana liikennejärjestelmää sekä turvata osallistumismahdollisuudet tie- ratkaisuja koskevaan suunnitteluun

YksityistieL 8 §

- Kulkuyhteyksien järjestäminen kiinteistöjen tarkoituksenmukaista käyttöä varten

RataL 1 §

- Ylläpitää ja kehittää henkilö- ja tavaraliikenteen vaatimia toimivia, turvallisia ja kestävästä kehitystä edistäviä rautatieteyhteyksiä osana liikennejärjestelmää

MRL ks. aikaisemmin

4.2 Soveltamisala

Ydinlait

YSL 2 §

- Toiminta, josta voi aiheutua ympäristön pilaantumista tai jossa syntyy tai käsitellään jätettä
  - o Ei sovelleta merenkulun ympäristönsuojelulaissa (1672/2009) eikä merensuojelulaissa (1415/1994) tarkoitettuun toimintaan tai ydinenergialaissa (990/1987) tai säteilylaissa (592/1991) säädettyyn säteilystä aiheutuvien haittavaikutusten ehkäisemiseen

MAL 1 §

- Kiven, soran, hiekan, saven ja mullan ottaminen pois kuljetettavaksi tai paikalla varastoitavaksi tai jalostettavaksi
  - o Ei sovelleta kaivoslakiin (503/1965) perustuvaan aineiden ottamiseen, viranomaisen lupaan tai suunnitelmaan perustuvaan aineiden ottamiseen ja hyväksikäyttöön rakentamisen yhteydessä tai vesilupaa edellyttävään aineiden ottamiseen vesialueella

VL 2 §

- Sovelletaan vesitalousasioihin, joilla tarkoitetaan vesitaloushankkeiden toteuttamista sekä muuta vesivarojen ja vesiympäristön käyttöä ja hoitoa

KemTurvL 2 §

- Vaarallisten kemikaalien teollinen käsittely ja varastointi, siirto sekä säilytys
- Räjähdevaatimukset sekä räjähteiden valmistus, varastointi ym. räjähteisiin liittyvät toiminnot
- Ei sovelleta tuotantolaitoksen ulkopuolella tapahtuvaan kuljetukseen eikä siihen suoraan liittyvään tilapäiseen varastointiin, kemikaalien käyttöön ja varastointiin aluksessa, radioaktiivisiin aineisiin ja niitä sisältäviin tuotteisiin

JäteL 2, 3 §

- Jäte, jätehuolto ja roskaantuminen sekä tuotteet ja toiminnot, joista syntyy jätettä
  - o Ei sovelleta ilmaan johdettaviin päästöihin, varastoitavaan hiilidioksidiin, sellaisiin jätevesiin, joista säädetään muualla laissa, Kemikaaliturvallisuuslaissa tarkoitettuun räjähteeseen, ydinenergialaissa säädettyyn ydinjätteeseen tai säteilylaissa tarkoitettuun radioaktiiviseen jätteesseen, pilaantumattoman ruoppausmassan sijoittamiseen vesilain perusteella, sivutuoteasetuk-

nessa (EY) N:o 1774/2002 tarkoitettuihin eläimistä saataviin sivutuotteisiin eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta tai kallio- tai maaperästä irrottamattomaan pilaantuneeseen maa-ainekseen.

- o Ei sovelleta tietyiltä osin myöskään maa- ja metsätaloudessa syntyviin haitattomiin jätteisiin

Yhdennettävät

YVAL 4 §

- Hankkeet ja niiden muutokset, joista Suomea velvoittavan kv. sopimuksen täytäntöönpaneminen edellyttää arviointia tai joista saattaa aiheutua merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia

MRL 2 §

- Alueiden ja rakennusten suunnittelu, rakentaminen ja käyttö

LSL 2 §

- Luonnon ja maiseman suojelu ja hoito
  - o Ei sovelleta tietyiltä osin metsälain mukaiseen metsien hoitamiseen ja käyttämiseen

VHJL 1 §

- Vesien- ja merenhoidon järjestäminen ja siihen liittyvä selvitystyö, yhteistoiminta ja osallistuminen vesienhoitoalueella ja merenhoitoalueella sekä kansainvälinen yhteistyö vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisessä

KaivosL 2 §

- Kaivosmineraaleja sisältävän esiintymän etsintä ja hyödyntäminen, kullanhuuhtonta valtion omistamalla alueella, näiden toimintojen lopettaminen sekä kaivostoimitus

MuinaismuistoL 1, 16, 20 §

- Kiinteät muinaisjäännökset, irtaimet muinaisesineet ja laivalöydöt

IlmailuL 1 §

- Ilmailu Suomen alueella sekä eräiltä osin myös Suomen alueen ulkopuolella

TerveydensuojeluL 2 §

- Elinympäristöön vaikuttavan toiminnan suunnittelu, järjestäminen ja harjoittaminen

LunastusL 3 §

- Kiinteän omaisuuden tai erityisen oikeuden hankkiminen, niiden käytön ja vallinnan rajoittaminen tai erityisen oikeuden lakkauttaminen

PatoturvallisuusL 2 §

- Padot niihin kuuluvine rakennelmineen ja laitteineen sekä tulvapenkereet
  - o Ei sovelleta kanavien sulkurakenteisiin

AmpumarataL 2 §

- Ampumaratojen perustaminen ja ylläpitäminen

Liitännäislait

PäästökauppaL 2 §

- Laissa erikseen lueteltujen toimintojen hiilidioksidipäästöt ja muut kasvihuonekaasupäästöt
  - o Ei sovelleta laitokseen, jonka pääasiallinen tarkoitus on uusien tuotteiden tai menetelmien tutkiminen, kehittäminen tai testaaminen tai yksinomaan biomassaa käyttävään laitokseen

PainelaiteL 1 §

- Painelaitteet eli tekniset kokonaisuudet, joissa on tai joihin voi kehittyä ylipainetta, eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta

SähköturvallisuusL 1 §

- Sähkölaitteille ja -laitteistoille asetettavat vaatimukset, niiden vaatimustenmukaisuuden osoittaminen ja valvonta, sähköalan työt ja niiden valvonta sekä sähkölaitteen ja -laitteiston haltijan vahingonkorvausvelvollisuus

SäteilyL 1 §

- Säteilyn käyttö ja muut toiminnot, joista aiheutuu tai saattaa aiheutua ihmisen terveyden kannalta haitallista altistumista säteilylle

ElintarvikeL 2 §

- Elintarvikkeet ja niiden kanssa kosketuksiin joutuvat tarvikkeet, niiden käsittelyolosuhteet, elintarvikealan toimijat ja elintarvikevalvonta kaikissa vaiheissa

EläintautiL 2 §

- Eläintautien ennaltaehkäisy, eläinten terveydentilan ja eläintautien esiintymisen seuranta sekä eläintautien hävittämiseksi ja leviämisen estämiseksi tarvittavat toimenpiteet

Infralait

Sähkömarkkinalaki 2 §

- Sähkömarkkinat joilla tarkoitetaan sähkön tuotantoa, tuontia, vientiä ja toimitusta sekä sähkönsiirtoa ja -jakelua

MaakaasumarkkinaL 2 §

- Maakaasumarkkinat joilla tarkoitetaan maakaasun maahantuontia, vientiä, siirtoa, jakelua, myyntiä ja varastointia

Maantielaki 2 §

- Maantiet, maantienpito, teinpitäjälle kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet sekä kiinteistön omistajien ja muiden asianosaisten oikeusasema

YksityistieL 1 §

- Yksityiset tiet sellaisia lukuun ottamatta, joita vain asianomaisen kiinteistön omistajalla tai haltijalla on oikeus käyttää

RataL 2 §

- Rataverkot, radanpito, radan lakkauttaminen, radanpitäjälle kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet, kiinteistön omistajien ja muiden asianomaisten oikeusasema radanpitoon liittyvissä asioissa sekä osin yksityisraiteet

4.3 Luvat ja muut ennakovalvontamenettelyt

Ydinlait

YSL 1, 2, 27–29, 22 §

- YSL:n liitteen 1 taulukon 1 (direktiivilaitokset) ja taulukon 2 mukaisille toiminnoille on aina oltava ympäristölupa
- Harkinnanvarainen ympäristölupa tarvitaan:
  1. Toimintaan josta saattaa aiheutua vesistön pilaantumista eikä kyse ole vesilain mukaan luvanvaraisesta hankkeesta;
  2. Jätevesien johtamiseen, josta saattaa aiheutua ojan, lähteen tai vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun noron pilaantumista;
  3. Toimintaan josta saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetun lain (26/1920) 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitusta.
- Tietyille rekisteröitävillä ja muille toiminnoille voidaan tarvita ympäristölupa, jos toiminta sijoitetaan pohjavesialueelle
- Luvanvaraisen toiminnan olennaiseen muuttamiseen sekä laitoksen muuttamiseen direktiivilaitokseksi tarvitaan ympäristölupa
- Ympäristölupa tarvitaan rekisteröitävään toimintaan, joka on osa direktiivilaitoksen toimintaa
- Luvanvaraisuudesta on poikkeuksia suhteessa toiminnan koeluonteisuuteen, jätteiden käsittelytoimintoihin ja puolustusvoimien toimintoihin
- Lupaviranomaisia ovat aluehallintovirasto ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

MAL 4, 1 ja 2 §

- Maa-ainesten (kivi, sora, hiekka, savi ja multa) ottamiseen tarvitaan maa-aineslupa lukuun ottamatta kotitarvekäyttöä
- Maa-aineslupaa ei kuitenkaan tarvita:
  - o kaivoslakiin perustuvaan ainesten ottamiseen;
  - o rakentamisen yhteydessä irrotettujen ainesten ottamiseen ja hyväksikäyttöön, jos toimenpide perustuu viranomaisen antamaan lupaan tai hyväksymään suunnitelmaan;
  - o vesiluvanvaraiseen ainesten ottamiseen vesialueella

Kemikaaliturvallisuuslaki 23, 24, 33, 34, 58, 58 a, 58 b §

- Vaarallisten kemikaalien laajamittaiseen teolliseen käsittelyyn ja varastointiin tarvitaan TUKESin lupa samoin kuin tällaisen toiminnan merkittäviin muutoksiin
  - o Vähäiseen teolliseen käsittelyyn ja varastointiin riittää ilmoitus pelastusviranomaiselle tai TUKESille.
  - o Laajamittaisen teollisen käsittelyn ja varastoinnin määrittämisen laskentakaava on vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta annetun asetuksen (855/2012) 4 §:ssä
- Räjähdeiden valmistukseen ja varastointiin sekä tällaisen toiminnan merkittäviin muutoksiin tarvitaan TUKESin lupa
- Lupa tarvitaan myös välittömästi työmaalla tarkoitetun räjähteen valmistamiseen siirrettävällä laitteistolla sekä räjähteiden tilapäiseen varastointiin räjäytys- ja louhintatyötä varten

VL 3:2-3, 15, 5:6

- Vesilupa tarvitaan hankkeelle tai hankkeen muutokselle, joka voi muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa, vesiympäristöä tai pohjaveden laatua tai määrää ja aiheuttaa siten VL 3:2:ssä tarkoitettuja yleisen tai yksityisen edun loukkauksia
- Lupa tarvitaan myös sellaiseen noron tai ojan tai sen vedenjuoksun muuttamiseen tai sellaisen vesialueelle tehtävän rakennelman käyttöön, josta aiheutuu yksityisen edun loukkaus
  - o Lupaa ei kuitenkaan tarvita, jos edunmenetys aiheutuu vain yksityiselle edulle ja edunhaltija on antanut hankkeeseen suostumuksen

- Tietty vesitaloushankkeet ovat aina luvanvaraisia niiden seurauksista riippumatta kuten valtaväylän suupistaminen, veden ottaminen vesihuoltotarkoituksiin ja yli 500 m³:n ruoppaaminen vesialueella
- Lupaviranomaisena toimii aluehallintovirasto
- Eräistä hankkeista on ilmoitettava etukäteen ELY-keskukselle

Jätelaki 94, 97, 100, 101, 106, 108, 114 §

- Jätteen ammattimaista kuljettamista ja välittämistä varten tarvitaan ELY-keskuksen tekemä toiminnan tai sen olennaisen muutoksen hyväksyminen jätehuoltorekisteriin
- Jätteen ammattimaisesta keräyksestä on tehtävä ilmoitus jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle
- Tuottajan, tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän on tehtävä Pirkanmaan ELY-keskukselle hakemus toiminnan tai sen olennaisen muutoksen hyväksymiseksi tuottajarekisteriin
- SYKE hyväksyy jätteen kansainväliset siirrot ja tällaisia jätteitä hyödyntävän laitoksen
  - o Jätteensiirtoasetuksen (EY) N:o 1013/2006 mukaan jätteen kansainvälisestä siirrosta on tehtävä ilmoitus lähtömaan toimivaltaiselle viranomaiselle (SYKE); vastaanottomaan, lähtömaan ja kauttakulkumaan toimivaltaiset viranomaiset tekevät asiasta päätöksen

Yhdennettävät

YVAL 4, 6 §

- YVA-menettelyä sovelletaan YVA-asetuksessa tarkoitettuihin merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia aiheuttaviin hankkeisiin ja niiden muutoksiin
- Lisäksi YVA-menettelyä sovelletaan yksittäistapauksessa sellaiseen hankkeeseen tai muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia
  - o ELY-keskus tekee päätöksen harkinnanvaraisen YVA-menettelyn soveltamisesta

MRL (luvat) 125, 126, 126 a, 127, 128, 129, 171 §

- Rakennuksen rakentamiseen tarvitaan kunnan rakennusvalvontaviranomaisen myöntämä rakennuslupa
- Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen myöntämä toimenpidelupa tarvitaan, ellei toimenpide perustu katusuunnitelmaan, tiesuunnitelmaan tai ratasuunnitelmaan:
  - o Sellaisten rakennelmien ja laitosten pystyttämiseen, joiden osalta lupa-asian ratkaiseminen ei kaikilta osin edellytä rakentamisessa muuten tarvittavaa ohjeistusta
  - o Sellaisen rakennelman tai laitoksen pystyttämiseen tai sijoittamiseen, jota ei pidetä rakennuksena, jos toimenpiteellä on vaikutusta luonnonoloihin, maankäyttöön tai kaupunki- tai maisemakuvaan
  - o Muuhun kuin rakennuslupaa vaativaan rakennuksen ulkoasua muuttavaan toimenpiteeseen sekä asuinrakennuksen huoneistojärjestelyihin
  - o Rakennuksen julkisivun muuttamiseen sekä rakennusosan tai teknisen järjestelmän vaihtamiseen, jos sillä voidaan vaikuttaa merkittävästi rakennuksen energiatehokkuuteen
- Toimenpideluvanvaraisista toimenpiteistä ja poikkeuksista luvanvaraisuuteen on erikseen luettelo
- Rakennuksen purkamiseksi tarvitaan usein kunnan rakennusvalvontaviranomaisen myöntämä purkamislupa tai siitä on tehtävä ilmoitus
- Maisemaa muuttavaan maanrakennustyöhön, puiden kaatamiseen tai muuhun näihin verrattavaan toimenpiteeseen voidaan tarvita kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tai muun viranomaisen myöntämä maisematyölupa
- Kunta voi erityisestä syystä myöntää poikkeuksen MRL:ssä säädetyistä tai sen nojalla annetuista rakentamista tai muuta toimenpidettä koskevista säännöksistä, määräyksistä, kielloista ja muista rajoituksista
  - o Eräissä tilanteissa poikkeuksen voi myöntää ELY-keskus; jos tällöin tarvitaan myös kunnan toimivaltaa kuuluvaa poikkeamista, ELY-keskus voi ratkaista asian koko laajuudessaan kunnan kannan mukaisesti

LSL 15, 31, 34, 35, 66 §

- Kansallispuiston ja luonnonpuiston rauhoitussäännöksistä voidaan eräitä toimintoja varten poiketa alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen luvalla
- ELY-keskuksen lupa tarvitaan poikkeamiseksi LSL 29 §:n mukaisesta luontotyyppien suojelusta, LSL 47 §:ssä tarkoitetusta lajin esiintymispaikan suojelusta, LSL 39, 42 ja 47 §:n mukaisista rauhoitussäännöksistä sekä LSL 49 §:n mukaisesta EU:n lajisuojelusta
- ELY-keskus voi myöntää poikkeuksen maisema-alueita koskevista määräyksistä ja ympäristöministeriö tai ELY-keskus voi lakkauttaa maisema-alueen suojelun tai lieventää sen suojelumääräyksiä
- Valtioneuvoston päätös tarvitaan poikkeamiseksi Natura-alueen suojelusta

Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä 23, 17 §

- Vesienhoidon ympäristötavoitteista poikkeamisesta uuden merkittävän hankkeen vuoksi tulee tehdä selvitys vesienhoitosuunnitelmassa
- Valtioneuvosto hyväksyy vesienhoitosuunnitelmat

KaivosL 16, 33, 121 §

- Kaivoksen perustamiseen ja kaivostoiminnan harjoittamiseen on oltava TUKES:n myöntämä kaivoslupa; jos kysymys on uraanin tai toriumin tuottamisesta, valtioneuvosto ratkaisee kaivoslupa-asian
- Kaivosturvallisuuslupa KL 121 §

MuinaismuistoL 1 ja 11 §

- ELY-keskus voi antaa luvan kajoata muinaisjäännökseen (kajoamislupa)

Ilmailulaki 79, 82, 86 §

- Lentopaikan tai muun ilmailua palvelevan alueen rakentamiseen tai olennaiseen muuttamiseen tarvitaan Liikenteen turvallisuusviraston tai valtioneuvoston myöntämä rakentamislupa
- Lentoasemalle tarvitaan Liikenteen turvallisuusviraston hyväksyntätodistus
- Lentopaikalle tarvitaan hyväksyntätodistus tai Liikenteen turvallisuusviraston lupa
- Kevytlentopaikasta on tehtävä ilmoitus Liikenteen turvallisuusvirastolle

Terveydensuojelulaki 18, 13 §

- Talousvettä toimittavalle laitokselle tai sen olennaiselle muutokselle tarvitaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen hyväksyntä
- Tietyistä toiminnoista on tehtävä ilmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle

LunsatusL

- Lunastuslaissa tarkoitettuun lunastamiseen tarvitaan valtioneuvoston tai Maanmittauslaitoksen lunastuslupa

PatoturvallisuusL

- Patoturvallisuusviranomaisen tekee päätöksen padon luokittelusta sekä vahingonvaaraselvityksen ja tarkkailuohjelman hyväksymisestä

AmpumarataL 4, 5 §

- Ampumaradan perustaminen ja ylläpitäminen on luvanvaraista, vähäisen ampumaradan perustaminen ja ylläpitäminen ilmoituksenvaraista
- Poliisihallitus myöntää ja peruuttaa ampumarataluvan
- Ampumaratailmoitus on jätettävä Poliisihallitukselle

Liitännäislait

Päästökauppalaki 8, 12 §

- Tietyt laitokset tarvitsevat Energiavirastolta kasvihuonekaasujen päästöluvan ja muutoslun

Painelaitelaki 7, 8, 2 §

- Tiettyjen painelaitteiden sijoitukselle on pyydetty tarkastus
- Painelaite, joka voi aiheuttaa merkittävää vaaraa, on rekisteröitävä
- TUKES toimii lain mukaisena valvontaviranomaisena tiettyjä asioita lukuun ottamatta

Sähköturvallisuuslaki 17, 19, 4 §

- Sähkölaitteisto tai sen olennainen muutos saadaan ottaa käyttöön vasta käyttöönottotarkastuksen jälkeen
- Sähkölaitteiston rakentajan tai haltijan tulee huolehtia käyttöönottotarkastuksesta, varmennustarkastuksesta ja ilmoituksen tekemisestä sähköturvallisuusviranomaiselle tai jakeluverkonhaltijalle
- Sähköturvallisuusviranomaisena toimii TUKES

Säteilylaki 16 §

- Säteilyn käyttöön tarvitaan säteilyturvakeskuksen myöntämä turvallisuuslupa

Elintarvikelaki 13 §

- Elintarvikealan toimijan on tehtävä ilmoitus elintarvikehuoneistosta kunnan valvontaviranomaiselle
- Tietyille toiminnoille tulee hakea hyväksymistä elintarvikehuoneistoksi samoin kuin tällaisten toimintojen olennaiselle muuttamiselle

Eläintalaki 46, 55 §

- Eläinten keinolliseen lisäämiseen liittyviin toimintoihin tarvitaan aluehallintoviraston lupa
- Vesiviljelyeläinten kasvattamiseen ja perkaamiseen tarvitaan Elintarviketurvallisuusviraston lupa

Sijoittuminen ja alueidenkäytön suunnittelu

MRL 25, 26, 28, 29, 33 §

- Maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita
- Maakuntakaavaselostuksessa esitetään kaavan tavoitteiden, eri vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten sekä ratkaisujen perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot
- Maakuntakaavassa virkistys- tai suojelualueeksi tai liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetulla alueella on rakentamisrajoitus (ehdollinen rakentamisrajoitus)
  - o Rakennuslupa on kuitenkin myönnettävä, jos sen epäämisestä aiheutuisi hakijalle huomattavaa haittaa eikä kunta tai muu julkisyhteisö lunasta aluetta tai korvaa haittaa
  - o Maakunnan liitto voi kieltää käyttämästä rakentamisrajoitusaluetta kaavaehdotuksen tai kaavan vastaiseen rakentamiseen
- Maakuntakaavan laatimisesta huolehtii maakunnan liitto

MRL 36, 37, 38, 39, 40, 43, 44, 72, 77 a §

- Kunta huolehtii yleiskaavan laatimisesta ja ajan tasalla pitämisestä; kunnanvaltuusto hyväksyy kaavan
- Yleiskaavaselostuksessa esitetään kaavan tavoitteiden, eri vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten sekä ratkaisujen perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot
- Kunta voi määrätä alueelle, jolla yleiskaavan laatiminen tai muuttaminen on pantu vireille, rakennuskiellon ja toimenpiderajoituksen
- Lupaa rakennuksen rakentamiseen ei saa myöntää siten, että vaikeutetaan yleiskaavan toteutumista (ehdollinen rakentamisrajoitus)
  - o Lupa on kuitenkin myönnettävä, jos luvan epäämisestä aiheutuu hakijalle huomattavaa haittaa eikä kunta tai muu julkisyhteisö lunasta aluetta tai korvaa haittaa
- Yleiskaavassa voidaan kieltää rakentaminen niin, että vaikeutetaan yleiskaavan toteutumista (rakentamisrajoitus), tai maisemaa muuttavat toimenpiteet ilman maisematyölupaa (toimenpiderajoitus)
- Yleiskaavassa voidaan kieltää käyttämästä rakennustoimintaan tarkoitettua aluetta enintään viiden vuoden aikana muuhun rakentamiseen kuin maatalouden ja muiden siihen verrattavien elinkeinojen tarpeita varten (määräaikainen rakentamisrajoitus)

- Yleiskaavaa voidaan käyttää enintään kaksiasuntoisen asuinrakennuksen rakennusluvan perusteena kylä-alueella, johon ei kohdistu merkittävää rakentamispainetta, jos oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa on erityisesti määrätty tästä
- Rantavyöhykkeelle ja tietyillä ranta-alueilla voidaan rakentaa rakennus sellaisen yleiskaavan perusteella, jossa on erityisesti määrätty yleiskaavan käyttämisestä rakennusluvan myöntämisen perusteena
- Rakennuslupa tuulivoimalan rakentamiseen voidaan myöntää oikeusvaikutteisen yleiskaavan perusteella, jos kaavassa on erityisesti määrätty tästä

MRL 50, 53, 55, 58 §

- Alueiden käytön yksityiskohtaista järjestämistä, rakentamista ja kehittämistä varten laaditaan asemakaava
- Alueelle jolle asemakaavan laatiminen tai muuttaminen on vireillä, voi kunta määrätä rakennuskiellon
  - o Rakennuskieltoalueella maisemaa muuttavat toimenpiteet ovat luvanvaraisia (toimenpiderajoitus)
- Asemakaavaselostuksessa esitetään kaavan tavoitteiden, eri vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten sekä ratkaisujen perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot
- Rakennusta ei saa rakentaa vastoin asemakaavaa (rakentamisrajoitus) eikä asemakaava-alueelle saa sijoittaa toimintoja, jotka aiheuttavat haittaa kaavassa osoitetulle alueiden käytölle tai jotka ovat ympäristövaikutusten estämistä tai rajoittamista koskevien asemakaavamääräysten vastaisia

Infrastruktuurilait

Sähkömarkkinalaki 4, 14 §

- Sähköverkkotoiminnan harjoittamiseen tarvitaan Energiaviraston lupa
- Vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon rakentamiseen tarvitaan Energiaviraston hankelupa
  - o Jos tällainen johto ylittää valtakunnan rajan, tarvitaan ministeriön hankelupa

Maakaasumarkkinalaki 6:1, 5

- Maakaasuverkkotoiminnan harjoittamiseen tarvitaan Energiaviraston lupa
- Maan rajan ylittävän siirtoputken rakentamiseen tarvitaan hankelupa työ- ja elinkeinoministeriöltä

Ilmailulaki ks. aikaisemmin kirjoitettu

Maantielaki 18, 21, 99 §

- Yleissuunnitelma tarvitaan, elleivät hankkeen vaikutukset ole vähäiset tai maantien sijaintia ja vaikutuksia ole jo riittävässä määrin ratkaistu asemakaavassa tai oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa
- Maantien rakentamiseksi on laadittava ja hyväksyttävä tiesuunnitelma
- Tiesuunnitelma on laadittava ja hyväksyttävä myös, kun yksityinen tie tai katu muutetaan maantiekseksi tai kun maantie lakkautetaan muulloin kuin maantien rakentamisen yhteydessä
- Tiesuunnitelman ja yleissuunnitelman hyväksyy Liikennevirasto tai liikenne- ja viestintäministeriö

YksityistieL 8, 9, 10, 41 §

- Jos kiinteistölle tarvitaan kulkuyhteys toisen kiinteistön kautta, on sille annettava oikeus käyttää aluetta tietarkoituksiin (tieoikeus)
- Jos tie on tärkeä kiinteistön käyttöä varten, on siihen annettava tieoikeus
- Jos tie on tärkeä elinkeinon harjoittamista varten, on tiekunnan tai tielautakunnan annettava oikeus käyttää tietä, jos se on rakenteeltaan sopiva eikä tien käyttämisestä aiheudu huomattavaa haittaa
- Tieoikeus voidaan antaa tietoimituksessa tai tielautakunnan tai tiekunnan päätöksellä
- Määräystä tietoimitukseen haetaan Maanmittauslaitokselta

Ratalaki 11, 14, 28, 44 §

- Rautatiestä on laadittava yleissuunnitelma, jos hankkeen vaikutukset eivät ole vähäiset tai jos rautatiealueen sijaintia ja sen vaikutuksia ei ole jo riittävässä määrin ratkaistu asemakaavassa tai oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa

- Ennen rautatien rakentamista on laadittava ja hyväksyttävä ratasuunnitelma
- Yleissuunnitelman ja ratasuunnitelman hyväksyy Liikennevirasto tai erityisestä syystä liikenne- ja viestintäministeriö
- Radanpitäjä voi hakea ratatoimitusta, kun ratasuunnitelma on saanut lainvoiman tai se on pantavissa muuten täytäntöön

Maankäyttö- ja rakennuslaki 85, 83, 161, 161 a §

- Katu rakennetaan kunnan hyväksymän suunnitelman mukaisesti
- Katualue käsittää asemakaavassa osoitetun katualueen maanalaisine ja maanpäällisine sekä yläpuolisine johtoineen, laitteineen ja rakenteineen
- Kiinteistön omistaja ja haltija on velvollinen sallimaan yhdyskuntaa tai kiinteistöä palvelevan johdon sijoittamisen omistamalleen tai hallitsemalleen alueelle; jos sijoittamisesta ei ole sovittu, päättää siitä kunnan rakennusvalvontaviranomainen
- Vesijohdon ja johtoon liittyvien vähäisten laitteiden ja rakennelmien sijoittamiseen maa-alueelle sovelletaan samaa sääntelyä, jos siitä ei päätetä vedenottoa koskevassa vesilupapäätöksessä

4.4 Hakemuksen tai suunnitelman sisältövaatimukset

Ydinlait

YSL 39 §

- Lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys toiminnasta, sen vaikutuksista, asianosaisista ja muista merkityksellisistä seikoista
- YSA 2 luvussa tarkemmat säännökset sisältövaatimuksista

MAL 5 §

- Ainesten ottamisesta ja ympäristön hoitamisesta sekä alueen myöhemmästä käyttämisestä on esitettävä ottamissuunnitelma, ellei hanke ole laajuudeltaan ja vaikutuksiltaan vähäinen
- Suunnitelmaa laadittaessa on selvitettävä vallitsevat luonnonolosuhteet, aineiden määrä ja laatu sekä hankkeen vaikutukset ympäristöön ja luonnonolosuhteisiin
- Osana ottamissuunnitelmaa tai erikseen on tehtävä kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma, jos aineiden ottamisessa, varastoinnissa tai jalostamisessa syntyy ympäristönsuojelulaissa tarkoitettua kaivannaisjätettä ja jos aineiden ottamiseen ei tarvita ympäristölupaa

VL 11:3

- Lupahakemuksessa on esitettävä 1) riittävä selvitys hankkeen tarkoituksesta ja vaikutuksista yleisiin etuihin, yksityisiin etuihin ja ympäristöön, 2) suunnitelma toimenpiteistä, 3) arvio hankkeen tuottamista hyödyistä ja edunmenetyksistä, 4) selvitys vaikutusten tarkkailusta

KemTurvL 23, 24, 58, 58 a, 58 b §

- Lupahakemuksessa ja ilmoituksessa tulee esittää tiedot ja selvitykset toiminnasta ja turvallisuusjärjestelyistä
  - o Säädetään tarkemmin valvonta-asetuksessa (855/2012)

JäteL 94, 101, 114 §

- Hakemuksessa toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin on oltava tiedot toiminnanharjoittajasta, toiminnasta ja toiminta-alueesta sekä toiminnanharjoittajan ammattitaidosta
- Hakemuksessa tuottajarekisteriin hyväksymiseksi on selostettava hakijan harjoittama toiminta ja siinä on oltava tiedot käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotosta ja siitä tiedottamisesta, uudelleenkäytöstä, hyödyntämisestä ja muusta jätehuollosta sekä eräissä tapauksissa selvitys vakuudesta
  - o Tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautumisjärjestelmän ylläpitäjän on esitettävä tiedot sopimuksista, säännöistä ja muista asiakirjoista

- Jäteasetuksessa säädetään tarkemmin sisältövaatimuksista
- Jätteen hyödyntämislaitoksen ennakkohyväksyntää koskevassa hakemuksessa on oltavat tiedot toiminnanharjoittajasta, laitoksesta ja sen toiminnasta sekä suunnitelluista jätteiden kansainvälisistä siirroista

Yhdennettävät

YVAL 10 §

- Hankkeesta vastaava selvittää hankkeen ja sen vaihtoehtojen vaikutukset arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen lausunnon pohjalta sekä laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen
- YVA-asetus (713/2006) 9, 10 §
  - o Arviointiohjelmassa on esitettävä mm. tiedot hankkeesta, hankkeen vaihtoehdot, tiedot hankkeen edellyttämistä suunnitelmista, luvista ja niihin rinnastettavista päätöksistä sekä kuvaus ympäristöstä ja tiedot ympäristövaikutuksia koskevista selvityksistä
  - o Arviointiselostuksessa on esitettävä mm. selvitys hankkeen ja sen vaihtoehtojen suhteesta maankäyttö- ja muihin suunnitelmiin, hankkeen keskeiset ominaisuudet ja tekniset ratkaisut, arvio hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista sekä ehdotus toimista niiden ehkäisemiseksi.

MRL 130, 131 §

- Rakennuslupahakemukseen ja soveltuvilta osin muihin lupahakemuksiin liitetään selvitys rakennuspaikan hallinnasta ja pääpiirustukset; lisäksi hakemukseen liitetään tarvittaessa esim. ote peruskartasta tai asemakaavasta sekä selvityksiä rakennuspaikasta ja rakennuksesta

LSL

- Ei erityisiä säännöksiä, mutta poikkeamisten edellytyksinä ovat, että
  - o Luontotyyppin suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu tai luontotyyppin suojelu estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen (31 §)
  - o Maisema-alueen suojelu estää yleisen edun kannalta tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen (35 §)
  - o Eläinlajien tai kasvilajien tai lajien esiintymispaikkojen rauhoittamiseen liittyen lajin suojelutaso säilyy suotuisana (48 §)
  - o EU:n lajisuojelusta poikkeaminen täyttää luontodirektiivin 16(1) artiklassa tai lintudirektiivin 9 artiklassa tarkoitetut perusteet (49 §)
  - o Natura-suojelusta poikettaessa hanke tai suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä eikä vaihtoehtoista ratkaisua ole; poikkeamispäätöksessä on myös määrättävä heikennysten korvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä

VHJL 23, 26 e §

- Ei erityisiä sisältövaatimuksia, mutta poikkeaminen ympäristötavoitteista uuden hankkeen takia edellyttää, että:
  - o Hanke on yleisen edun kannalta erittäin tärkeä ja edistää merkittävästi kestävästä kehityksestä, ihmisten terveyttä tai ihmisten turvallisuutta;
  - o Haittojen ehkäisemiseksi on ryhdytty kaikkiin käytettävissä oleviin toimenpiteisiin;
  - o Tavoiteltaviin hyötyihin ei päästä muilla teknisesti ja taloudellisesti kohtuullisilla ja ympäristökannalta merkittävästi paremmilla keinoilla kuin vesimuodostuman muuttamisella.
- Merenhoidon ympäristötavoitteista voidaan poiketa, jos syynä on merivesien fyysisten ominaisuuksien muutokset sellaisten toimien seurauksena, joiden perustana on ympäristöön kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia merkittävämpi yleinen etu.

KaivosL 34, 35 §

- Lupahakemuksessa esitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen ja luotettava selvitys
  - o Hakijasta ja hakijan toiminnanharjoittamisedellytyksistä
  - o Hakemuksen kohteena olevasta alueesta, sen kaavoitustilanteesta ja käyttörajoituksista
  - o Asianosaisista (saattaa koskea)

- Toiminnan edellytyksistä: kaivosmineraalit, hyödyntämiskelpoisuus, suunnitelmat
- Ympäristö- ja muista vaikutuksista
- Toiminnan lopettamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä
- Lisäksi lupahakemukseen liitetään tarvittavat todistukset, rekisterinotteet ja vastaavat asiakirjat sekä tarvittaessa Natura-arviointi ja YVA
- Kaivoslupahakemuksessa tulee vaatia kaivoksen apualueeksi tarkoitettuun alueeseen rajoitettua käyttö- tai muuta oikeutta
- Kaivosalueenastuslupaa koskevassa hakemuksessa on esitettävä tiedot hakijasta, hakemuksen kohteena olevasta alueesta, siihen kuuluvien kiinteistöjen omistajista ja haltijoista, kaivosalueen edellytysten täyttymisestä ja kaivoshankeen yleisen tarpeen vaatimuksen täyttymisestä

MuinaismuistoL 11 §

- Kajoamislupahakemukseen on liitettävä tarkka selostus kiinteästä muinaisjäännöksestä
- Lisäksi kajoamislupa voidaan myöntää vain, jos muinaisjäännös tuottaa sen merkitykseen verrattuna kohtuuttoman suurta haittaa

IlmailuL

- Ei erityisiä säännöksiä

TerveydensuojeluL

- TerveydensuojeluA 8 §: Talousvettä toimittavaa laitosta koskevasta hakemuksesta on käytävä ilmi esim. toiminnanharjoittaja, laitoksen ja vedenottamon sijainti, toimitettavan talousveden määrä, veden laatu ja sen tarkkailu sekä selvitys erityistilanteisiin varautumisesta
- TSA 4 §: Ilmoituksesta on käytävä ilmi esim. toimintapaikka, toiminta, vedenhankinta ja jätehuolto, toiminnanharjoittaja sekä muut terveyshaitan arvioimiseksi sekä estämiseksi tarpeelliset tiedot ja toimenpiteet; siihen on liitettävä myös tarpeelliset piirustukset ja tieto vireillä olevista luvista

LunastusL 7, 9 §

- Selvitys, jonka nojalla voidaan arvostella lunastuksen tarpeellisuus tai todeta lunastusoikeuden olemassaolo
- Kartat ja piirustukset, selvitys asianomaisista omistajista ja haltijoista sekä heidän osoitteistaan ja tarvittaessa tiedot alueen kaavoitustilanteesta
- Pöytäkirja mahdollisesta 9.4 §:ssä tarkoitettusta lunastuskokouksesta

PatoturvallisuusL 9, 14 §

- Padon omistajan on padon rakentamista koskevassa muun lain mukaisessa lupahakemuksessa selostettava tarpeellisissa määrin padosta aiheutuvaa vahingonvaaraa ja sen vaikutusta padon mitoitusperusteisiin
- Padon omistajan on toimitettava padon luokittelupäätöstä varten tarvittava selvitys ja tarkkailuohjelma sekä tarvittaessa vahingonvaaraselvitys ja padon turvallisuussuunnitelma patoturvallisuusviranomaiselle hyvissä ajoin ennen padon suunniteltua käyttöönottoa.

AmpumarataL

- AmpumarataA (1307/2015) 1 §: Ampumaratahakemuksessa tai -ilmoituksessa on mainittava hakija, ampumaradan sijainti, ratavastaava; niihin on liitettävä esim. ehdotus järjestyssäännöksi, selvitys hallintaoikeudesta, rakennuslupa sekä ympäristölupa ja karttapiirros; viranomaisen voi vaatia muitakin luvan antamisen tai ilmoituksen käsittelyn kannalta tarpeellisia selvityksiä

Liitännäislait

PäästökauppaL 9 §

- Hakemukseen on liitettävä selvitys laitoksesta, sen toiminnasta ja päästöjen lähteistä sekä suunnitelma päästöjen tarkkailemiseksi ja päästöistä laadittavien selvitysten toimittamiseksi päästökauppaviranomaiselle

- Lisäksi päästökauppaviranomaiselle on toimitettava selvitys siitä, että laitoksen toimintaa saa harjoittaa ympäristönsuojelua koskevien säännösten nojalla
- Asetus päästölupahakemuksen sisällöstä (541/2012)

Painelaitel

- Päätös painelaiteturvallisuudesta (953/1999) 4 §: Rekisteröinti-ilmoituksessa tulee esittää painelaitteesta tietyt tiedot

SähköturvallisuusL 18, 20 §

- Jakeluverkonhaltijan on tallennettava eräissä tapauksissa rekisteriinsä tiedot vastuualueellaan uutena liittymänä käyttöönotetuista sähkölaitteistoista
- Varmennus- ja määräaikaistarkastuksista on tehtävä eräissä tapauksissa ilmoitus sähköturvallisuusviranomaisen tai sen jakeluverkonhaltijan rekisteriin, jonka vastuualueella sähkölaitteisto sijaitsee
- Määräaikaistarkastusta koskevan ilmoituksen tekee tarkastuksen tekijä; jos tämä laiminlyö velvollisuutensa tai on estynyt huolehtimaan siitä, tulee sähkölaitteiston haltijan huolehtia ilmoituksen tekemisestä

SäteilyL 16, 18 §

- Hakemuksessa on osoitettava, että 1) säteilyn käyttötarkoitus ja käyttöpaikka, säteilylähteet sekä säteilyn käyttöön liittyvät laitteet ja varusteet, 2) säteilyn käyttöorganisaatio, sekä 3) järjestelyt toiminnassa mahdollisesti syntyvistä radioaktiivisista jätteistä huolehtimiseksi ovat sellaiset, että säteilyä voidaan turvallisesti käyttää
- Lupahakemukseen on liitettävä organisaatioselvitys
- Säteilyasetus 14 §: Lupahakemuksessa tiedot säteilystä, suojauksesta, seurannasta, jätteiden käsittelystä, organisaatiosta ja muista toiminnan turvallisuuden kannalta merkityksellisistä asioista

ElintarvikeL 13 §

- Elintarvikehuoneiston hyväksymisen tai toiminnan aloittamisen edellytyksenä on lain yleisten vaatimusten täyttäminen
- Elintarvikevalvonta-asetus (420/2011) 3 §: Ilmoituksesta käytävä ilmi toimija, huoneisto, toiminta, oma- ja valvontasuunnitelma
- Elintarvikevalvonta-asetus 4 §: Hyväksymishakemuksesta lisäksi elintarvikehygienian erityisjärjestelyt, ilmanvaihto, vesihuolto, jätehuolto ja sivutuotteiden käsittely, kuvaus pintamateriaaleista, piirustukset, tieto tilan käyttötarkoituksesta ja mahdollisesti vireillä olevista luvista.

EläintautiL 47, 49, 52, 56 §

- Eläinten keinollista lisääntymistä koskevasta hakemuksesta tulee käydä ilmi mm. yhteystiedot, toiminta sekä selvitys hyväksymisedellytysten täyttymisestä; hyväksymisedellytyksinä ovat hieman toiminnasta riippuen tilojen sopivuus, nimetty eläinlääkäri sekä henkilöstön riittävät tiedot ja taidot
- Vesiviljelyhakemuksessa on ilmoitettava mm. yhteystiedot, kuvaus toiminnasta sekä oma- ja valvonnan kuvaus

Infralait

Sähkömarkkinalaki 5, 16, 15 §

- Ei varsinaisia hakemuksen sisältövaatimuksia, mutta sähköverkkoluvan myöntämisen edellytyksenä on, että hakija täyttää toiminnalle asetetut tekniset, taloudelliset ja organisatoriset vaatimukset
- Suurjännitejohdon hankeluvan myöntäminen edellyttää, että sen rakentaminen on sähkön siirron turvaamiseksi tarpeellista; jos sähköjohto ylittää valtakunnan rajan, on rakentamisen oltava lisäksi sähkömarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista
- Hankelupahakemukseen on liitettävä mahdollinen YVA-selostus

Maakaasumarkkinalaki 6 §

- Hankelupahakemukseen on liitettävä mahdollinen YVA-selostus

- Maakaasumarkkina-asetus (622/2000) 7 §: Maakaasuverkkolupahakemuksessa on ilmoitettava tiedot hakijasta ja toiminnan aloittamisajankohdasta; siihen on liitettävä esim. lupaedellytysten toteamiseksi tarvittavat selvitykset
- Maakaasumarkkina-asetus 8 §: Maan rajan ylittävän siirtoputken lupahakemuksessa on esitettävä mm. tiedot rakennuttajasta, putkesta, rakentamisesta, putken tarpeellisuudesta ja YVA-menettelyn huomioon ottamisesta

Maantielaki 19, 22 §

- Yleissuunnitelmassa on esitettävä selvitys maantien tarpeellisuudesta ja vaihtoehdoista, tien perusratkaisut, likimääräinen sijainti sekä arvioidut vaikutukset esim. liikenneoloihin, maankäyttöön, kiinteistö- rakenteeseen ja ympäristöön sekä ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen; suunnitelmassa tulee esittää myös mahdollisuudet haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi sekä alustava kustannusarvio
- Tiesuunnitelmassa on osoitettava tien sijainti ja korkeusasema sekä poikkileikkaus niin, että tiealue voidaan merkitä maastoon
  - o Suunnitelmaan on liitettävä arvio tien vaikutuksista sekä esitettävä ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeen tien haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi
  - o Suunnitelmassa on otettava mahdollisuuksien mukaan huomioon maanomistusolot
  - o Suunnitelmasta tulee käydä ilmi tien suoja- ja näkemäalueet sekä se, varataanko aluetta tien myöhempää leventämistä varten
  - o Suunnitelmaan on liitettävä arvio tien rakentamisen kustannuksista.

Yksityistielaki

- Viitataan tien tarpeellisuuteen ja huomattavan haitan välttämiseen

Ratalaki 12 §

- Yleissuunnitelmassa on esitettävä selvitys rautatien rakentamisen tai rataverkon kehittämisen tarpeellisuudesta sekä tutkituista vaihtoehdoista, radan liikenteelliset ja tekniset perusratkaisut, rautatiealueen likimääräinen sijainti sekä rautatiealueen ja rautatieliikenteen arvioidut vaikutukset, kuten vaikutukset tie- ja liikenneoloihin, liikenneturvallisuuteen, maankäyttöön, kiinteistö- rakenteeseen ja ympäristöön sekä ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen
- Suunnitelmassa on lisäksi esitettävä mahdollisuudet haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi sekä alustava kustannusarvio.

MRL 85, 161 §

- Katu on suunniteltava siten, että se sopeutuu asemakaavan mukaiseen ympäristöönsä ja täyttää toimivuuden, turvallisuuden ja viihtyisyyden vaatimukset
- Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittamisesta päätettäessä on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei kiinteistölle aiheuteta tarpeetonta haittaa

4.5 Hakemuksen toimittaminen

Ydinlait

YSL 39 §

- Kirjallisesti lupaviranomaiselle, aluehallintovirastolle lisäksi sähköisesti

MAL

- MAA 1 §: Lupaa haettava kirjallisesti

VL 11:2

- Asia pannaan vireille lupaviranomaisessa kirjallisella hakemuksella

KemTurvL

- Valvonta-asetus (855/2012) 3:8: Lupaa haetaan kirjallisesti hyvissä ajoin ennen tuotantolaitoksen rakennustöiden aloittamista

JäteL 94 §

- Hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin tehdään sille ELY-keskukselle, jonka toimialueella suurinta osaa toiminnasta harjoitetaan tai, jos tämä ei ole selvää, toiminnanharjoittajan kotipaikan mukaiselle ELY-keskukselle
- Hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi tehdään Pirkanmaan ELY-keskukselle hyvissä ajoin siten, että käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuolto voidaan turvata

Yhdennettävät

YVAL 8 §

- Hankkeesta vastaavan on toimitettava arviointiohjelma yhteysviranomaiselle suunnittelun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa hankkeen muu valmistelu huomioon ottaen
- Arviointiselostus on toimitettava yhteysviranomaiselle sekä liitettävä hanketta koskeviin hakemusasiakirjoihin

MRL 130, 131 §

- Rakennuslupaa ja muita lupia haetaan kirjallisesti kunnan rakennusvalvontaviranomaiselta

LSL

- ei säännöksiä

VHJL 13, 17, 23, 26 e, 26 k §

- Ei säännöksiä, mutta vesienhoidon ympäristötavoitteista poikkeamisesta tulee esittää selvitys vesienhoitosuunnitelmassa, jonka ELY-keskus valmistelee ja josta valtioneuvosto tekee päätöksen
- Poikkeukset merenhoidon ympäristötavoitteista on yksilöitävä toimenpideohjelmassa, jonka ELY-keskus laatii ja valtioneuvosto hyväksyy osana merienhoitosuunnitelmaa

KaivosL 34 §

- Lupahakemus on toimitettava lupaviranomaiselle, kaivosalueenastuslupaa koskeva hakemus valtioneuvostolle

MuinaismuistoL

- Ei erityisiä säännöksiä toimittamisesta – ELY-keskus tekee päätöksen

IlmailuL 79, 82, 84 §

- Rakentamisluvan myöntää Liikenteen turvallisuusvirasto, joka myös hyväksyy lentoaseman tai myöntää lentopaikan pitoluvan

TerveydensuojeluL

- TSA 7 §: Talousvettä toimittavan laitoksen hakemus on tehtävä kirjallisena kunnan terveydensuojeluviranomaiselle
- TSA 4 §: Ilmoitus tehtävä kirjallisesti kunnan terveydensuojeluviranomaiselle

LunastusL 7 §

- Asiakirjat on annettava kaksin kappalein

PatoturvallisuusL

- Luokittelupäätöstä varten materiaalit patoturvallisuusviranomaiselle hyvissä ajoin ennen padon suunniteltua käyttöönottoa

AmpumarataL 8 §

- Ampumaratailmoitus Poliisihallitukselle vähintään kahta kuukautta ennen radan käyttöönottoa

Liitännäislait

PäästökauppaL 9 §

- Lupahakemus on toimitettava päästökauppaviranomaiselle vähintään kuusi kuukautta ennen toiminnan suunniteltua aloittamista
- Päästölupahakemusasetus 1 §: Päästölupaa on haettava kirjallisesti käyttäen päästökauppaviranomaisen vahvistamaa lomaketta

Painelaitel, SähköturvallisuusL, SäteilyL, EläintautiL

- Ei säännöksiä

ElintarvikeL 13 §

- Ilmoitus elintarvikehuoneistosta valvontaviranomaiselle viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista; elintarvikehuoneiston hyväksymistä on haettava ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista
- ElintarvikevalvontaA 4 §: Laitoksen hyväksymistä koskeva hakemus on toimitettava liitteineen valvontaviranomaiselle kahtena kappaleena

Infralait

Sähkömarkkinalaki

- Ei erityisiä säännöksiä

Maakaasumarkkinalaki

- Maakaasumarkkina-asetus 7, 8 §: Maakaasuverkkolupaa haettava kirjallisesti maakaasumarkkinaviranomaiselta tai maan rajan ylittävän maakaasun siirtoputken rakentamista varten kauppa- ja teollisuusministeriöltä

Maantielaki, yksityistielaki, ratalaki, MRL

- Ei erityisiä säännöksiä

4.6 Hakemuksen täydentäminen

Ydinlait

YSL 40 §

- Jos hakemus on puutteellinen tai asian ratkaiseminen edellyttää erityistä selvitystä, viranomainen varaa hakijalle tilaisuuden täydentää hakemusta määräajassa
- Hakemus jota ei ole täydennetty, voidaan jättää tutkimatta

MAL – ei säännöksiä

VL 11:5

- Jos hakemus on puutteellinen tai asian ratkaiseminen edellyttää erityistä selvitystä, viranomainen varaa hakijalle tilaisuuden täydentää hakemusta määräajassa
- Hakemus jota ei ole täydennetty, voidaan jättää tutkimatta

KemTurvL – ei säännöksiä

JäteL – ei säännöksiä

Yhdennettävät

YVAL 9, 12 §

- Yhteysviranomaisen on lausunnossaan tarvittaessa todettava, miltä osin arviointiohjelmaa on tarkistettava
- Yhteysviranomainen antaa lausuntonsa arviointiselostuksesta ja sen riittävydestä, minkä jälkeen arviointimenettely päättyy
- ELY-keskus tai muu muutoksenhakuun oikeutettu voi valittaa hankkeen lupa-asian ratkaisusta tai sen kannalta muusta olennaisesta päätöksestä sillä perusteella, että YVA-menettely on puutteellinen

MRL, LSL, VHJL, MuinaismuistoL, IlmailuL, TerveysturvallisuusL, LunastusL, PatoturvallisuusL

- ei säännöksiä

KaivosL 36 §

- Viitataan hallintolain 22-23 §:ään

AmpumarataL

- AmpumarataA 1 §: Viranomainen voi vaatia hakijaa ja ilmoituksen tekijää esittämään muitakin kuin asetuksessa erikseen mainittuja selvityksiä

Liitännäislait

PäästökauppaL, PainelaiteL, SähköturvallisuusL, SäteilyL, Eläintautilaki

- Ei säännöksiä

ElintarvikeL

- ElintarvikevalvontaA 3 ja 4 §: Viranomainen voi pyytää toimijalta muista ilmoituksen tai hakemuksen käsittelemiseksi tarpeellisia selvityksiä ja asiakirjoja

Infralait

SähkömarkkinaL, MaakaasumarkkinaL, MaantieL, YksityistieL, RataL, MRL

- Ei säännöksiä

4.7 Hakemuksen laatijan asiantuntemus

Ydinlait

YSL 39 §

- Hakemuksen laatijalla on oltava riittävä asiantuntemus

MAL – ei säännöksiä

VL 11:4

- Hakemuksen laatijalla on oltava hankkeen laatu, laajuus ja vaikutukset huomioon ottaen riittävä asiantuntemus

KemTurvL – ei säännöksiä

JäteL – ei säännöksiä

Yhdennettävät

YVAL – ei säännöksiä

MRL (luvat) 119, 120 e, 120 f §

- Rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että rakennushankkeessa on kelpoisuusvaatimukset täyttävät suunnittelijat
- Rakennussuunnittelijan ja erityissuunnittelijan kelpoisuusvaatimuksina ovat
  - o Vaativassa suunnittelutehtävässä siihen soveltuva korkea-asteen tai sitä vastaava tutkinto ja vähintään neljän vuoden kokemus tavanomaisista ja kahden vuoden kokemus avustamisesta vaativissa suunnittelutehtävissä
  - o Tavanomaisessa suunnittelutehtävässä siihen soveltuva, vähintään teknikon tai sitä vastaavan tutkinnon tasoinen tutkinto ja vähintään kolmen vuoden kokemus avustamisesta vähintään tavanomaisissa suunnittelutehtävissä
  - o Vähäisessä suunnittelutehtävässä riittävä osaaminen
  - o Poikkeuksellisen vaativassa suunnittelutehtävässä siihen soveltuva ylempi korkeakoulututkinto ja vähintään kuuden vuoden kokemus vaativista suunnittelutehtävistä
- Rakennusvalvontaviranomaisen on arvioitava sille ilmoitetun suunnittelijan kelpoisuus tehtävään ja tehtävä tästä pyydettyä päätös

LSL, VHJL, KaivosL, MuinaismuistoL, IlmailuL, TerveysturvallisuusL, LunastusL

- ei säännöksiä

PatoturvallisuusL

- PatoturvallisuusA 1 §: Padon suunnittelijalla on oltava soveltuva koulutus sekä riittävä asiantuntemus ja kokemus vastaavien rakenteiden suunnittelusta

AmpumarataL 5 §

- Luvan myöntämisen edellytyksenä on mm., että luvanhakija on tehtävään sopiva

Sijoittuminen ja alueidenkäytön suunnittelu

MRL 10 §

- Kaavan laatijan tulee olla pätevä tehtävään
  - o MRA 3 §: Kaavan laatijalla tulee olla suunnittelutehtävään soveltuva korkeakoulututkinto ja tehtävän vaatimuuden edellyttämä riittävä kokemus

Liitännäislait

PäästökauppaL, EläintautiL

- Ei säännöksiä

PainelaitteL

- Ei säännöksiä, mutta säädetään käytön valvojan asiantuntemuksesta

SähköturvallisuusL

- Ei säännöksiä, mutta säädetään sähköalan töiden tekijän asiantuntemuksesta

SäteilyL 14 §

- Toiminnan harjoittaja on velvollinen huolehtimaan siitä, että hänellä on käytettävissään toiminnan laatuun ja laajuuteen katsoen tarpeellinen asiantuntemus toiminnan turvallisuutta koskevista asioista.

ElintarvikeL 27 §

- Ei säännöksiä mutta laissa säädetään elintarvikehygieenisestä osaamisesta

Infralait

Sähkömarkkinalaki 6, 7, 10 §

- Ei erityisiä säännöksiä, mutta sähköverkkotoiminnan luvanhakijalle asetetaan vaatimuksia

Maakaasumarkkinal 6:2

- Ei erityisiä säännöksiä, mutta maakaasuverkkotoiminnan luvanhakijalle asetetaan vaatimuksia

MaantieL, YksitystieL, RataL, MRL

- Ei säännöksiä

4.8 Yhteiskäsittely- ja yhteensovittamissäännökset

YSL 7, 47, 47 a, 48, 51, 39, 58, 62, 83 §

- Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavassa toiminnassa on noudatettava jätelain 2 luvussa säädettyjä yleisiä velvollisuuksia ja periaatteita sekä kemikaalilain (599/2013) ja Euroopan unionin kemikaalilainsäädännön mukaisia kemikaalien turvallista käyttöä koskevia yleisiä periaatteita ja velvoitteita
- Vesien pilaantumisen vaaraa aiheuttava ympäristölupahakemus sekä saman toiminnan vesilupahakemus on eräin poikkeuksin käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, jollei tämä ole erityisestä syystä tarpeetonta
- Jos maa-ainesten ottamistoimintaa koskeva hanke edellyttää ympäristölupaa ja maa-aineslain mukaista lupaa, niitä koskevat lupahakemukset on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, jollei sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana; yhteistä lupaa voidaan hakea yhdellä lupahakemuksella.
- Jos lupa-asiaa käsiteltäessä ilmenee, että toimintaa varten on tarpeen myös maa-aineslain mukainen lupa, luvan hakijan on lupaviranomaisen määräämässä kohtuullisessa ajassa tehtävä maa-aineslain mukainen lupahakemus; muussa tapauksessa vireillä oleva lupahakemus voidaan jättää tutkimatta
- Ympäristöluvan myöntämisen edellytyksenä on muun ohella, että toiminta täyttää jätelain vaatimukset ja että noudatetaan luonnonsuojelulain sääntelyä; pilaantumisen merkittävyyttä arvioitaessa on otettava huomioon vesienhoidon järjestämislain mukainen vesienhoito- ja merenhoitosuunnitelma sekä tulvariskilain mukainen tulvariskien hallintasuunnitelma; jätteenkäsittelylaitoksen luvassa on otettava huomioon jätelaissa tarkoitetut alueelliset jättesuunnitelmat
- Luvan hakijan on lupaviranomaisen määräämässä ajassa tehtävä vesilupahakemus uhalla, että lupahakemus jätetään tutkimatta
- Ympäristölupapäätöksessä ratkaistaan tarvittava poikkeaminen VL 4:12:ssä tarkoitetuista suoja-alueääräyksistä
- Ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset jätteistä ja jätehuollosta jätelain noudattamiseksi; lisäksi on annettava tarpeelliset määräykset jätelain mukaisesti jätehuollon seurannasta
- YVA-selostus ja yhteysviranomaisen lausunto sekä Natura-arviointi liitettävä lupahakemukseen
- Lupapäätöksestä on käytävä ilmi YVA:n huomioon ottaminen sekä vesienhoito- ja tulvariskien hallintasuunnitelmien huomioon ottaminen

- YSA 13 §: Lupaviranomaisen on hakemusta käsitellessään huolehdittava yhteydenpidosta samanaikaisesti toiminnan muita lupa-asioita ja suunnitelmia käsitteleviin viranomaisiin

MAL 4 a, 6 §

- Maa-aineslupahakemus ja ympäristölupahakemus on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, jollei tämä ole erityisestä syystä tarpeetonta
  - o Yhteistä lupaa voidaan hakea yhdellä lupahakemuksella
  - o Noudatetaan pääasiassa YSL:n menettelysääntöksiä
- Jos maa-aineslupaa käsiteltäessä ilmenee, että hanketta varten on tarpeen myös ympäristölupa, luvan hakijan on lupaviranomaisen määräämässä ajassa tehtävä ympäristölupahakemus uhalla, että maa-aineslupahakemus jätetään tutkimatta
- Päätöksestä käytävä ilmi, miten YVA on otettu huomioon
- MAA 5 §: Jos aineiden ottamiseen tarvitaan vesilupa, tulee maa-aineslupahakemuksen käsittelyä lykätä, kunnes vesiasia on lainvoimaisesti ratkaistu

VL 11:1, 3, 12

- Lupa-asian käsittelyyn sovelletaan tarvittaessa energiainfrastruktuurilakia
- Hakemusasiakirjoihin on liitettävä YVA-selostus, selvitystä ympäristövaikutuksista ei tarvitse esittää uudestaan
- Hakemukseen liitetään tarvittaessa Natura-arviointi
- Jos hanke sisältää sekä vesiluvan- että ympäristöluvanvaraisia toimenpiteitä, noudatetaan YSL:n sääntöksiä yhteiskäsittelystä
- Vesilupahakemus ja vesien pilaantumista koskeva ympäristölupahakemus on pääsäännön mukaan käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä
- Jos tarve ympäristölupaun ilmenee hakemusasiaa käsiteltäessä, on lupaviranomaisen määrättä hakija tekemään ympäristölupahakemus

KemTurvL 5, 8, 23 §

- Lupa-asian käsittelyyn sovelletaan tarvittaessa myös energiainfrastruktuurilakia
- Muilta osin lupahakemuksen käsittelystä säädetään hallintolaissa
- Lupaa hakiessaan toiminnanharjoittajan on esitettävä mahdollinen YVA-selostus ja luvasta on käytävä ilmi, miten YVA on otettu huomioon.

JäteL 3, 14, 17, 114 §

- Jätelakia ei sovelleta jäteveiteen, josta säädetään muualla laissa, kemikaaliturvallisuuslaissa tarkoitettuun räjähteeseen, ydinenergialaissa tarkoitettuun ydinjätteeseen tai säteilylaissa tarkoitettuun radioaktiiviseen jätteeseen, pilaantumattoman ruoppausmassan sijoittamiseen vesilain mukaisesti, eräisiin sivutuotteisiin tai pilaantuneeseen maa-ainekseen
- Eräistä jätelain tai sen nojalla annettujen säännösten vaatimuksista voidaan poiketa ympäristöluvassa
- Jätteen hyödyntämislaitokselle voidaan myöntää ennakkohyväksyntä, jos sillä on ympäristölupa

Yhdennettävät

YVAL 5, 9, 13 §

- Harkinnanvaraista YVA-menettelyä ei pääsäännön mukaan sovelleta sellaiseen hankkeeseen tai hankkeen muutokseen, jonka vaikutukset on selvitetty ja selvityksistä kuultu muun lain mukaisessa menettelyssä YVA-laissa edellytetyllä tavalla
- Yhteysviranomaisen lausunnosta arviointiohjelmasta on käytävä ilmi, kuinka YVAL:n mukaisten tarpeellisten selvitysten hankkiminen sekä niistä tiedottaminen ja kuuleminen järjestetään ja sovitetaan tarpeen mukaan yhteen hanketta koskevien muiden lakien mukaisten menettelyjen kanssa
- Viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen tai tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja yhteysviranomaisen lausunnon siitä

MRL 130 a, 138, 197 §

- Lupa- tai poikkeamisasian käsittelyyn sovelletaan tarvittaessa energiainfrastruktuurilakia
- Jos toimenpide perustuu lunastuslain nojalla myönnettyyn lunastuslupaan, toimenpidelupaa käsiteltäessä on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei aiheettomasti vaikeuteta lunastusluvan tarkoituksen toteuttamista
- Kaavaa hyväksyttäessä tai vahvistettaessa on noudatettava LSL 10 luvun säännöksiä ja lupa-asiaa ratkaistaessa tai muuta viranomaispäätöstä tehtäessä luonnonsuojelulain ja sen nojalla annettua sääntelyä
- Kaavaa laadittaessa, hyväksyttäessä ja vahvistettaessa on noudatettava muinaismuistolain 13 §:ää sekä lupa-asiaa ratkaistaessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä muinaismuistolakia

LSL 65 ja 66 §

- Luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on valvottava, että Natura-arviointi tehdään, eikä viranomaisen saa myöntää lupaa tai hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos hanke tai suunnitelma heikentää Natura-alueen suojeluarvoja

VHJL 28 §

- Valtion ja kuntien viranomaisten sekä viranomaistehtäviä hoitavien muiden elinten on otettava soveltuvin osin toiminnassaan huomioon vesienhoitosuunnitelmat sekä merenhoitosuunnitelma ja erityinen toimintasuunnitelma

KaivosL 3 §

- Kaivoslain mukaista lupa- tai muuta asiaa ratkaistaessa ja muuten lain mukaan toimittaessa sovelletaan mm. luonnonsuojelulakia, ympäristönsuojelulakia, erämaalakia, maankäyttö- ja rakennuslakia, vesilakia, poronhoitolakia, säteilylakia, ydinenergialakia, muinaismuistolakia, maastoliikennelakia ja patoturvallisuuslakia
- Uraania tai toriumin tuottamista koskeva kaivoslupahakemus ja samaa toimintaa tarkoittava ydinenergialain mukainen lupahakemus käsitellään yhdessä ja ratkaistaan samalla päätöksellä; lupamenettelystä säädetään lisäksi ydinenergialaissa

MuinaismuistoL 13 §

- Yleistä työhanketta tai kaavoitusta suunniteltaessa on hyvissä ajoin otettava selko siitä, saattaako hankkeen tai kaavoituksen toimeenpaneminen tulla koskemaan kiinteää muinaisjäännöstä, ja tarvittaessa ilmoitettava muinaistieteelliselle toimikunnalle asiasta neuvottelemista varten.
- Neuvottelussa on kuultava maanomistajaa.
- Jos neuvottelussa ei päästä yksimielisyyteen, on muinaistieteellisen toimikunnan alistettava asia valtioneuvoston ratkaistavaksi.

IlmailuL 79, 81 §

- Lentopaikan ja muun ilmailua palvelevan alueen rakentamisessa ja muuttamisessa noudatetaan, mitä kaavoituksesta, ympäristöluvasta, ympäristövaikutusten arvioinnista, rakentamisesta sekä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta säädetään
- Jos YVA-selostukseen sisältyvät tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei samaa selvitystä vaadita uudestaan
- Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten YVA on otettu huomioon.
- MRL 126 §:ssä tarkoitettuja toimenpidelupasäännöksiä ei sovelleta lentopaikka-alueen eikä lentoturvallisuuden ja lentoliikenteen säännöllisyyden kannalta välttämättömien laitteiden ja rakennelmien rakentamiseen
- Lentopaikalla ja muulla ilmailua palvelevalla alueella tehtäville toimenpiteille ei edellytetä MRL 128 §:n mukaisen maisematyöluvan hakemista eikä MRL 129 §:n mukaisen ilmoituksen tekemistä.
- Rakentamisluvan myöntämisen edellytyksenä on, että lentopaikalle on myönnetty YSL:ssä tarkoitettu ympäristölupa

TerveydensuojeluL 13 §

- Ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos toiminta edellyttää ympäristölupaa

LunastusL 5 §

- YVAL:ssa tarkoitettua hanketta koskevaan lunastuslupahakemukseen on liitettävä YVA-selostus; samaa selvitystä ei vaadita uudestaan
- On noudatettava, mitä luonnonsuojelulaisissa ja sen nojalla säädetään

PatoturvallisuusL 3 §

- Patoihin sovelletaan lisäksi vesilain, ympäristönsuojelulain ja jätelain sekä maankäyttö- ja rakennuslain sääntelyä
- Lain säännökset otettava huomioon VL:n, YSL:n sekä MRL:n mukaista padon rakentamista ja käyttöä koskevaa viranomaispäätöstä tehtäessä

AmpumarataL

- AmpumarataA 1 §: Hakemuksessa tai ilmoituksessa mainittava mahdollinen rakennuslupa sekä ulkona sijaitsevan ampumaradan ympäristölupa

Liitännäislait

PäästökauppaL 8, 2, 9, 10, 16 §

- Päästölupa voidaan myöntää sillä ehdolla, että komissio hyväksyy laitoksen päästöoikeuksien kaupan järjestelmään; jos komission hyväksyntää ei saada, päästölupa raukeaa
- Lakia ei sovelleta jätteiden polttolaitoksissa tai laitoksen osissa, joissa noudatetaan ympäristöluvassa annettujen määräysten mukaisesti jätteiden polttolaitosta koskevia vaatimuksia
- Päästökauppaviranomaiselle on ennen luvan myöntämistä toimitettava selvitys ja luvan myöntäminen edellyttää, että laitoksen toimintaan saa harjoittaa ympäristönsuojelua koskevien säännösten nojalla
- Päästölupa voidaan kuitenkin myöntää, vaikka ympäristölupapäätös ei olisi lainvoimainen
- Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava ympäristöluvan raukeamisesta tai peruuttamisesta ja päästökauppaviranomaisen on peruutettava tästä syystä päästölupa

Painelaitel, SähköturvallisuusL, SäteilyL, ElintarvikeL, EläintautiL

- Ei säännöksiä

Infralait

Sähkömarkkinalaki 14, 17 §

- Suurjännitejohdon hankeluvan käsittelyyn sovelletaan tarvittaessa myös energiainfrastruktuurilakia
- Nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon reitille tulee saada kunnan suostumus, jos oikeutta sähköjohdon sijoittamiseen ei perusteta lunastuslain mukaisessa lunastusmenettelyssä ja sähköjohto rakennetaan muualle kuin kaavassa tätä varten varatulle alueelle
  - o Kunnan suostumusta ei kuitenkaan tarvita ennen hankeluvan myöntämistä
  - o Kunta ei saa evätä suostumusta tai asettaa sen myöntämiselle ehtoja ilman alueiden käytön suunnitteluun tai ympäristönäkökohtiin liittyviä tai muita päteviä syitä, jos tästä aiheutuu sähkönsiirron turvaamiselle tai hakijalle kohtuutonta haittaa
- Hankeluvasta on käytävä ilmi, miten YVA on otettu huomioon

Maakaasumarkkinalaki 5 §

- Luvan käsittelyyn sovelletaan tarvittaessa lisäksi energiainfrastruktuurilakia
- Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten YVAL:n mukainen arviointi on otettu huomioon

Maantiel 17, 20, 29, 24 §

- Yleis- ja tiesuunnitelmaa laadittaessa on otettava luonnonsuojelulain sääntely huomioon
- Kun yleissuunnitelma on lainvoimainen, on käsiteltävä lupahakemuksesta rakennuksen rakentamiseksi katsottava, ettei luvan myöntämisellä vaikeuteta yleissuunnitelman toteuttamisesta; jos rakennusluvan myöntämisedellytykset ovat muutoin olemassa, on lupa myönnettävä, jos sen epäämisestä aiheutuisi ha-

kijalle huomattavaa haittaa eikä tienpitäjä lunasta aluetta tai suorita haitasta korvausta (ehdollinen rakentamisrajoitus)

- YVA-selostus on liitettävä yleissuunnitelmaan eikä samaa selvitystä ympäristövaikutuksista vaadita uudelleen; suunnitelmasta on käytävä ilmi, miten YVA on otettu siinä huomioon
- Jos tie- tai liitännäisalueen kuivattamiseksi on tarpeen perustaa oikeus laskuojan pitämiseen toisen maalla tai oikeus johtaa kuivatusvettä toisen ojaan tai puroon, on tästä määrättävä tiesuunnitelmassa; laskuojasta on muutoin voimassa, mitä vesilaissa säädetään ojituksesta

Yksityistiel 7 b, 51 b §

- Jos tien tekeminen merkittävästi heikentäisi niitä luonnonarvoja, joiden perusteella alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää luonnonsuojelulaissa (1096/1996) tarkoitettuun Natura 2000 -verkostoon, eikä tien tekemiselle olisi muutoin estettä, on yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa pyrittävä löytämään tien tekemiselle sellainen vaihtoehto, jossa valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon sisällytettäväksi ehdotetun alueen tai siihen sisällytetyille alueelle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi
- Tietoimituksessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa (1096/1996) ja sen nojalla säädetään

Ratalaki 10, 13, 24, 50 §

- Yleis- ja ratasuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon, mitä luonnonsuojelulaissa (1096/1996) ja sen nojalla säädetään
- Kun yleissuunnitelman hyväksymispäätös on annettu tiedoksi ja tullut lainvoimaiseksi, käsiteltäessä lupahakemusta rakennuksen rakentamiseksi on katsottava, ettei luvan myöntämisellä vaikeuteta yleissuunnitelman toteuttamista; jos rakennusluvan myöntämisen edellytykset muutoin ovat olemassa, lupa on myönnettävä, jos sen epäämisestä aiheutuisi hakijalle huomattavaa haittaa eikä radanpitäjä lunasta aluetta tai suorita haitasta korvausta (ehdollinen rakentamisrajoitus)
- Jos ratakankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetussa laissa tarkoitettua arviointimenettelyä, yleissuunnitelmaan on liitettävä kyseisen lain mukainen arviointiselostus
- Jos ratatoimituksessa ei sovita yhteisestä ojituksesta tai jos muutoin on erityisiä syitä, voidaan ojitusta koskeva asia siirtää käsiteltäväksi vesilaissa tarkoitettussa ojitustoimituksessa, jossa voidaan tarvittaessa vähäisessä määrässä poiketa ratasuunnitelmassa osoitetusta laskuojan paikasta

MRL 161 a §

- Vesijohdon ja johtoon liittyvien vähäisten laitteiden ja rakennelmien sijoittamiseen maa-alueella sovelletaan, mitä 161 §:ssä säädetään, jos sijoittamisesta ei päätetä vesilain (587/2011) mukaisessa vedenottoa koskevassa lupapäätöksessä

4.9 Suhde kaavoitukseen

Ydinlait

YSL 11, 12, 13 §

- Toiminnan sijoituspaikan soveltavuutta arvioitaessa on otettava huomioon sijoituspaikan ja vaikutusalueen oikeusvaikutteisen kaavan osoittama käyttötarkoitus
- Luvanvaraista tai rekisteröitävää toimintaa ei saa sijoittaa asemakaavan vastaisesti
- Maakuntakaavan tai oikeusvaikutteisen yleiskaavan alueella on katsottava, ettei toiminnan sijoittaminen vaikeuta alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen
- Turvetuotannon sijoittamispykälää ei sovelleta, jos sijoituspaikan luonnonarvot on otettu huomioon maakuntakaavassa tai oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa

MAL 3, 6, 10 §

- Asemakaavan tai oikeusvaikutteisen yleiskaavan alueella on katsottava, ettei maa-ainesten ottaminen vaikeuta alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen

- Aineksia ei saa ilman erityistä syytä ottaa meren tai vesistön rantavyöhykkeeltä, ellei aluetta ole asemakaavassa tai oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa osoitettu tätä tarkoitusta varten
- Alueella, jolla on voimassa toimenpiderajoitus yleis- tai asemakaavan laatimista tai muuttamista varten, maa-ainelupa voidaan myöntää, jos ottaminen ei muun ohella tuota huomattavaa haittaa kaavan laatimiselle tai muuttamiselle
- Erityisestä syystä, kuten maakuntakaavan tai oikeusvaikutteisen yleiskaavan maa-ainesten ottamisaluevarauksen perusteella, maa-ainelupa voidaan myöntää yli kymmeneksi vuodeksi
- Lupaa ei saada jatkaa, jos alueelle on tullut voimaan asemakaava tai oikeusvaikutteinen yleiskaava tai maankäyttö- ja rakennuslain mukainen toimenpiderajoitus

VL 3:5

- Lupa-asiaa ratkaistaessa on otettava huomioon asemakaava sekä MRL:n säännökset maakuntakaavan ja yleiskaavan oikeusvaikutuksista
  - o Lisäksi on katsottava, ettei lupa merkittävästi vaikeuta kaavan laatimista

KemTurvL 20 §

- Tuotantolaitosten sijoituksessa tulee ottaa huomioon sijoituspaikan ja sen ympäristön nykyinen ja tuleva, oikeusvaikutteisessa kaavassa osoitettu käyttötarkoitus sekä kaavamääräykset

JäteL

- Ei säännöksiä

Yhdennettävät

YVAL 5 §

- Yhteysviranomaisen, kaavaa laativan kunnan tai maakunnan liiton ja hankkeesta vastaavan on oltava yhteistyössä YVA-menettelyn ja kaavoituksen yhteensovittamiseksi

MRL 135, 136, 137, 138 §

- Asemakaava-alueella rakennushankkeen tulee olla voimassa olevan asemakaavan mukainen
- Asemakaava-alueen ulkopuolella maakuntakaavasta tai yleiskaavasta johtuvat mahdolliset rajoitukset on otettava huomioon
- Suunnittelutarvealueella rakennusluvan myöntäminen edellyttää, että rakentaminen ei aiheuta haittaa kaavoitukselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle
- Toimenpidelupa ratkaistaan soveltuvin osin samoin perustein
- Purkamisluvan myöntämisen edellytyksenä on, että se ei haittaa kaavoituksen toteuttamista
- Maisematyöluvassa tarkoitettu toimenpide ei saa vaikeuttaa alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen
- Rakennuskielto- tai toimenpiderajoitusalueella maisematyölupa voidaan myöntää, jos toimenpide ei tuota huomattavaa haittaa kaavan laatimiselle

LSL 34, 68 §

- Maisema-alueääräyksiä ei sovelleta asemakaavan tai oikeusvaikutteisen yleiskaavan alueella
- Natura-alueiden suojeluperusteet on otettava huomioon kaavoja laadittaessa

VHJL, TerveysturvallisuusL, PatoturvallisuusL

- ei säännöksiä

KaivosL 46, 47 §

- Malminetsintälupaa ja kullanhuhdontalupaa ei saa myöntää alueelle:
  - o jossa luvan mukainen toiminta vaikeuttaisi oikeusvaikutteisen kaavan toteuttamista
  - o alueelle, jonka osalta kunta vastustaa luvan myöntämistä kaavoituksesta johtuvasta tai muusta alueiden käyttöön liittyvästä pätevistä syystä, jollei luvan myöntämiselle ole erityistä syytä

- Kaivostoiminnan tulee perustua oikeusvaikutteiseen kaavaan tai asian tulee olla muutoin riittävästi selvitetty yhteistyössä kunnan, maakunnan liiton ja ELY-keskuksen kanssa

MuinaismuistoL 13 §

- Kaavoitusta suunniteltaessa on hyvissä ajoin otettava selko siitä, saattaako sen toimeenpaneminen tulla koskemaan kiinteää muinaisjäännöstä
- Tarvittaessa asiasta on ilmoitettava muinaistieteelliselle toimikunnalle neuvottelemista varten

IlmailuL 79 §

- Lentopaikan ja muun ilmailua palvelevan alueen rakentamisessa ja muuttamisessa noudatetaan, mitä kaavoituksesta säädetään

LunastusL 7 §

- Hakemukseen on tarvittaessa liitettävä tiedot alueen kaavoitustilanteesta

Liitännäislait

PäästökauppaL, Painelaitel, SähköturvallisuusL, SäteilyL, Elintarvikel, EläintautiL

- Ei säännöksiä

Infralait

Sähkömarkkinalaki 17, 14 §

- Nimellisjännitteeltään vähintään 110 kv sähköjohdon reitille tulee saada kunnan suostumus, jos oikeutta sijoittamiseen ei perusteta lunastuslain mukaisesti ja sähköjohto rakennetaan muualle kuin kaavassa tätä varten varatulle alueelle; suostumusta ei kuitenkaan tarita ennen hankeluvan myöntämistä
- Jakeluverkonhaltijan on yhdessä kuntien kanssa huolehdittava siitä, että kuntien maankäyttöä koskevat näkökohdat tulevat verkon sijoittamisessa huomioon otetuiksi

MaakaasumarkkinaL 2:1

- Verkonhaltijan on yhdessä kuntien kanssa huolehdittava kuntien maankäyttöä koskevien näkökohtien huomioon ottamisesta putkien ja laitteistojen sijoittamisessa

MaantieL 17 §

- Yleissuunnitelman ja tiesuunnitelman tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan, jossa maantien sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty; maantie voidaan kuitenkin suunnitella ilman tämän edellytyksen täyttymistä, jos tien sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön voidaan selvittää yhteistyössä kunnan ja maakunnan liiton kanssa
- Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä maakuntakaava ja yleiskaava on otettava huomioon siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään
- Yleissuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin maakuntakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa; yleissuunnitelmaa voidaan kuitenkin hyväksyä vastoin voimassa olevaa asemakaavaa, jos kunta sitä puoltaa; tiesuunnitelmaa ei saa hyväksyä vastoin oikeusvaikutteista kaavaa

Yksityistiel 3, 7

- Asemakaava-alueella on kunnan siitä alkaen, kun se on tullut velvolliseksi rakentamaan kadun, jolle yksityisen tien tai sen osan liikenne on tarkoitettu siirtyväksi, tai ryhtynyt sellaista katua rakentamaan, otettava tällaisen kadun tai sen osan tienpito hoidettavakseen.
- Alueella, jolla on voimassa asemakaava taikka joka kuuluu suunnittelutarvealueeseen, tietä ei saa tehdä niin, että voimassa olevan kaavan tai vastaisen kaavan toteuttaminen saattaa vaikeutua

Ratalaki 10, 93 §

- Rautatien rakentamista koskevan yleissuunnitelman ja ratasuunnitelman tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan, jossa rautatiealueen sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty
- Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä maakuntakaava ja yleiskaava on otettava huomioon siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään.
- Yleissuunnitelman tai ratasuunnitelman hyväksymispäätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta siltä osin kuin rautatiealueen sijainti ja rautatien tekniset ratkaisut on jo hyväksytyt lainvoimaisesti oikeusvaikutteisessa kaavassa.

4.10 Viranomaislausunnot

Ydinlait

YSL 42 §

- Lupaviranomaisen on pyydettävä hakemuksesta lausunto 1) kunnan ympäristönsuojeluviranomaisilta, 2) toiminnan sijaintikunnan terveydensuojeluviranomaiselta; 3) asiassa yleistä etua valvovilta viranomaisilta; tarvittaessa saamelaiskäräjiltä ja kolttien kyläkoukuksesta; sekä 5) lupaharkinnan kannalta tarpeellisilta tahoilta
- Valtion ympäristölupaviranomaisen on pyydettävä hakemuksesta lausunto valtion valvontaviranomaiselta, toiminnan sijaintikunnalta ja tarvittaessa vaikutusalueen kunnilta
- YSA 12 §: Jos ympäristölupahakemuksen mukainen toiminta sijoittuu pohjavesialueelle, tulee kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen pyytää siitä ELY-keskuksen lausunto
  - o Lentoaseman ympäristölupa-asiassa lausuntoa on pyydettävä LVM:ltä, kaivostoiminnan lupa-asiassa kaivosviranomaiselta ja vaarallisten kemikaalien laajamittaista käsittelyä ja varastointia koskevassa asiassa TUKESilta
  - o Tarvittaessa lausunto on pyydettävä myös puolustusministeriöltä ja sisäministeriöltä
  - o Lupaviranomaisen velvollisuudesta pyytää patoturvallisuusviranomaisen lausunto patoasiassa säädetään patoturvallisuuslaissa
  - o STM antaa tarvittaessa lausuntoja periaatteellisesti tärkeistä terveyshaitan arvioimiseksi tarvittavista seikoista ja MMM periaatteellisesti tärkeistä eläintautien leviämisaararvioimiseksi tarpeellisista seikoista

MAL 7 §

- Ennen luvan myöntämistä lupaviranomaisen on eräissä tapauksissa pyydettävä ELY-keskuksen lausunto
- MAA 4 §: Lisäksi lausunto tulee pyytää tarvittaessa toiselta kunnalta, maakuntakaavoitusta hoitavalta kuntayhtymältä ja muulta viranomaiselta

VL 11:6

- Hakemuksesta on pyydettävä lausunto valtion valvontaviranomaiselta, yleistä etua valvovilta viranomaisilta sekä yhteiskunnan kannalta tärkeästä hankkeesta valtioneuvostolta
- Lisäksi lausunto on pyydettävä hankkeen vaikutusalueen kuntien ympäristönsuojeluviranomaisilta sekä hankkeen sijaintialueen kunnalta ja tarvittaessa vaikutusalueen kunnilta
- Tarvittaessa saamelaiskäräjille on varattava tilaisuus antaa lausunto
- Lupaviranomainen voi hankkia myös muita tarpeellisia lausuntoja ja selvityksiä

KemTurvL

- Kemikaalivalvonta-asetus (685/2012) 9, 25 §: TUKESin tulee pyytää laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia koskevaa lupahakemusta käsitellessään lausunnot ELY-keskukselta, pelastusviranomaiselta ja tarvittaessa muilta tahoilta; ELY-keskuksen ja pelastusviranomaisen lausunto tarvitaan myös ennen alueen vahvistamista varastoalueeksi

JäteL

- Ei säännöksiä

Yhdennettävät

YVAL 8, 9, 12 §

- Yhteysviranomaisen on varattava hankkeen vaikutusalueen kunnille tilaisuus antaa lausuntonsa arviointiohjelmasta
- Yhteysviranomaisen antaa lausunnon arviointiohjelmasta sekä arviointiselostuksesta ja sen riittävydestä

MRL 133, 173 §

- Rakennuslupahakemuksesta on eräissä tapauksissa pyydetty ELY-keskuksen lausunto
- Ennen poikkeamista koskevan asian ratkaisemista kunnan on tarvittaessa pyydetty ELY-keskuksen, muun valtion viranomaisen, maakunnan liiton lausunto sekä naapurikunnan lausunto
- MRA 85 §: Jos poikkeushakemuksen käsittely kuuluu ELY-keskukselle, kunta antaa lausunnon ELY-keskukselle

LSL 27, 28, 65 §

- Hakemuksesta luonnonsuojelualueen rauhoituksen lakkauttamiseksi on hankittava YM:n lausunto
- Hakemuksesta luonnonmuistomerkin rauhoituksen lakkauttamiseksi on hankittava ELY-keskuksen lausunto
- Luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on pyydetty Natura-arvioinnista ELY-keskuksen ja alueen haltijan lausunto.

VHJL – ei säännöksiä lausunnoista suhteessa ennakkovalvontaan

KaivosL 37, 38 §

- Malminetsintälupaa, kaivoslupaa ja kullanhuuhdontalupaa koskevasta hakemuksesta on pyydetty lausunto
  - o Toiminnan vaikutusalueen kunnilta
  - o ELY-keskukselta
  - o Alueen hallinnasta vastaavalta viranomaiselta tai laitokselta
  - o Tarvittaessa muilta yleistä etua valvovalta viranomaisilta ja asianomaiselta maakunnan liitolta
- Kaivosalueenastuslupaa koskevasta hakemuksesta on pyydetty lausunto toiminnan vaikutusalueen kunnalta, asianomaiselta maakunnan liitolta ja ELY-keskukselta
- Hankittava lisäksi lupaharkinnan kannalta muut tarpeelliset lausunnot
- Koltta-alueella lupaviranomaisen tulee pyytää lausunto kolttien kyläkokoukselta

MuinaismuistoL 11 §

- ELY-keskuksen tulee kuulla kajoamislupa-asiasta Museovirastoa
- Jos ELY-keskuksen päätös on Museoviraston lausunnon vastainen, on se alistettava opetusministeriön vahvistettavaksi

IlmailuL 80 §

- Kunnalle sekä tarvittaessa puolustusministeriölle, YM:lle, ELY-keskukselle ja maakunnan liitolle on varattava tilaisuus antaa lausunto lentopaikan rakentamislupa-asiasta
- Muun ilmaista palvelevan alueen rakentamislupa-asiassa asianomaiselle kunnalle sekä tarvittaessa muulle asianomaiselle viranomaiselle ja naapurille on varattava tilaisuus antaa lausuntonsa asiasta

TerveydensuojeluL 18 §

- ELY-keskukselle on varattava tilaisuus antaa talousvettä toimittavan laitoksen hakemuksesta lausunto
  - o TSA 7 §: Hakemus mahdollista lausuntoa varten tiedoksi laitoksen toiminta-alueen kuntien terveydensuojeluviranomaisille sekä asianomaisille alueellisille ympäristökeskuksille ja lääninhallituksille

LunastusL 8 §

- Asianomaiselle kunnalle sekä seudullista merkitystä omaavissa hankkeissa maakunnan liitolle ja ELY-keskukselle on varattava tilaisuus lausunnon antamiseen
- ELY-keskukselle on varattava vastaava tilaisuus myös, jos hankkeella on ympäristönsuojelun kannalta huomattava merkitys

PatoturvallisuusL 9, 14 §

- Viranomaisen on padon rakentamista koskevaa asiaa ratkaistessaan pyydettävä lausunto patoturvallisuusviranomaiselta patoturvallisuusvaatimusten täyttymisestä
- Lausunnossa on esitettävä tarvittaessa arvio padon mitoituksesta patoturvallisuuden kannalta
- Patoturvallisuusviranomaisen on ennen padon luokittelupäätöksen tekemistä ja asiakirjojen hyväksymistä varattava alueen pelastusviranomaiselle tilaisuus tulla kuulluksi

AmpumarataL 5 §

- Poliisihallituksen on pyydettävä hakemuksesta radan sijaintipaikan poliisilaitoksen lausunto; se voi pyytää tarvittaessa lausunnon myös muulta viranomaiselta

Liitännäislait

PäästökauppaL, PainelaiteL, SähköturvallisuusL, SäteilyL, EläintautiL

- Ei säännöksiä

ElintarvikeL

- Ei säännöksiä, mutta ElintarvikevalvontaA 7 §:n mukaan hyväksymispäätöksestä on käytävä ilmi pyydetty lausunnot

Infralait

Sähkömarkkinalaki 17, 14 §

- Ei varsinaisia säännöksiä, mutta nimellisjännitteeltään vähintään 110 kv sähköjohdon reitille tulee saada kunnan suostumus, jos oikeutta ei perusteta lunastuslain mukaisesti ja sähköjohto rakennetaan muualle kuin kaavassa varatulle alueelle; suostumusta ei kuitenkaan vaadita ennen hankeluvan myöntämistä johdoreitille

MaakaasumarkkinaL

- Ei säännöksiä

MaantieL 16, 27 §

- Yleis- ja tiesuunnitelman laatimisen sekä näihin liittyvien tutkimusten aloittamisesta on ilmoitettava kunnalle, jolla on oikeus olla tutkimuksissa saapuvilla ja lausua mielipiteensä asiassa
- Kunnan tulee toimittaa lausuntonsa nähtävillä olleesta suunnitelmasta ja sitä vastaan tehdyistä muistutuksista tienpitoviranomaiselle
- Tienpitoviranomaisen on pyydettävä suunnitelmasta lausunto asianomaisilta maakunnan liitoilta ja kunnilta; sen on pyydettävä muulta viranomaiselta lausunto tarpeen mukaan; jos tienpitoviranomainen on muu ELY-keskus, myös siltä on pyydettävä lausunto

Yksityistielaki 44 §

- Tielautakunnalla, ELY-keskuksella ja muilla asianomaisilla viranomaisilla on oikeus esittää tietoiimituksessa lausuntonsa asiasta

Ratalaki 22 §

- Radanpitäjän on pyydettävä yleis- ja ratasuunnitelmasta lausunto niiltä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, maakunnan liitoilta ja kunnilta, joiden alueelle suunnitelma sijoittuu ja joiden alueella

suunnitelman vaikutukset muutoin ilmenevät; radanpitäjän tulee pyytää muulta viranomaiselta lausunto, jos se on päätösharkinnassa tarpeen

MRL

- Ei erityisiä säännöksiä tältä osin

4.11 Määräajat viranomaisille

Ydinlait

YSL 118, 119, 122 §

- Viranomaisen on annettava päätös viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista tehdystä ilmoituksesta
- YSA 22 §: Direktiivilaitoksen luvan tarkistamisasia on ratkaistava viimeistään kymmenen kuukauden kuluttua sen vireilletulosta, jollei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus, käsiteltävien tarkistamisasioiden suuri määrä tai muu erityinen syy edellytä pidempää käsittelyaikaa; mahdollinen pyyntö hakemuksen täydentämiseksi on esitettävä kuukauden kuluessa hakemuksen vireilletulosta
- YSA 34 §: Valvontaviranomaisen on tarkastettava ympäristönsuojelulain 80 §:n mukainen selvitys direktiivilaitoksen luvan tarkistamistarpeesta ja annettava mahdollinen määräys luvan tarkistamiseksi viimeistään kolmen kuukauden kuluttua asian vireilletulosta, jollei toiminnan laajuus, selvityksen puutteellisuus tai arvioitavien laitosten suuri lukumäärä edellytä pidempää käsittelyaikaa; valvontaviranomaisen on tarvittaessa neuvoteltava lupaviranomaisen kanssa tarkistamismenettelyn määräajoista

MAL

- MAA 4 §: Lausunto on annettava kahden kuukauden kuluessa lausuntopyynnön saapumisesta uhalla, että asia voidaan ratkaista ilman lausuntoa

VL 3:16, 5:37, 11:16, 5:6, 2:15, 15:3

- Valmistelulupahakemuksesta on tehtävä kuulemisen jälkeen päätös viivytyksettä
- Ojitusoitituksen päätös on annettava 30 päivän kuluessa toimituskokouksesta tai loppukokouksesta, jollei valtion viranomaisen erityisistä syistä pidennä tätä aikaa
- Jos lupaviranomainen määrää ympäristöhallinnon palveluksessa olevan tai muun henkilön hankkimaan erityistä selvitystä, on tästä laadittava lausunto toimitettava lupaviranomaiselle kolmen kuukauden kuluessa
- Muusta kuin vähäisestä ojituksesta on ilmoitettava vähintään 60 vuorokautta ennen ojitukseen ryhtymistä ja valtion viranomaisen tulee tarvittaessa kehottaa hakemaan tähän lupaa tai ojitusoititusta
- Osaltaan tähän liittyy myös ilmoittamisvelvollisuus eräistä hankkeista vähintään 30 vuorokautta ennen toimenpiteen aloittamista
- Päätöksen tehneen viranomaisen on toimitettava tarvittaessa lausuntonsa Vaasan hallinto-oikeudelle 30 päivän kuluessa valitusvastineen jättämiselle varatun määräajan päättymisestä

KemTurvL

- KemikaalivalvontaA 34, 35 §: Ilmoitus tilapäisestä vähäisestä toiminnasta on tehtävä vähintään kuukausi ennen toiminnan aloittamista ja pelastusviranomaisen tulee tehdä ilmoituksesta päätös

JäteL

- Ei säännöksiä

Yhdennettävät

YVAL 6, 8 a, 9, 12 §

- ELY-keskus tekee päätöksen harkinnanvaraisen arviointimenettelyn soveltamisesta viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun ELY-keskus on saanut hankkeesta riittävät tiedot
- Lausunnot arviointiohjelmasta on toimitettava yhteysviranomaiselle kuulutuksessa ilmoitettuna ajankohdana, joka alkaa kuulutuksen julkaisemispäivästä ja kestää 30-60 päivää
- Yhteysviranomaisen on annettava lausuntonsa arviointiohjelmasta kuukauden kuluessa lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä; sekä arviointiselostuksesta ja sen riittävydestä kahden kuukauden kuluessa lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä

MRL 129, 173 §

- Rakentamiseen tai muuhun toimenpiteeseen voidaan ryhtyä, jollei rakennusvalvontaviranomainen 14 päivän kuluessa rakennusjärjestyksessä tarkoitetun ilmoituksen vastaanottamisesta ole edellyttänyt luvan hakemista ilmoitettuun hankkeeseen
- Poikkeamisasiassa viranomaisten on annettava lausuntonsa kuukauden kuluessa
- Kaava-asiassa kunnanvaltuuston on tehtävä kaavaa koskeva päätös kuuden kuukauden kuluessa ELY-keskuksen oikaisukehotuksesta uhalla, että kaavan hyväksymispäätös katsotaan rauenneeksi
- MRA 60 §: ELY-keskuksen on annettava lausunto rakennuslupahakemuksesta pykälässä tarkoitetuissa tilanteissa kolmen kuukauden kuluessa
- MRA 67 §: Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tulee tarvittaessa tiedottaa purkamisaikomuksesta 14 päivän kuluessa ilmoituksen tai lupahakemuksen saatuaan kunnanhallitukselle ja ELY-keskukselle

LSL 65, 66 §

- ELY-keskuksen on annettava lausunto Natura-arvioinnista viivytyksettä ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa.
- Eräissä tilanteissa, kun Natura-alueella, jonka suojelusta poiketaan, on ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi tai laji, on poikkeamisesta hankittava Euroopan komission lausunto.

VHJL, KaivosL, IlmailuL, TerveysturvallisuusL, PatoturvallisuusL, AmpumarataL

- Ei säännöksiä

MuinaismuistoL 23 §

- Kajoamislupahakemus ja tietyt ilmoituksen on käsiteltävä kiireellisinä

LunastusL 8 §

- Määräaika lausunnon antamiselle asetetaan 30-60 päivän välille hakemuksen tiedoksiannosta lukien

Liitännäislait

PäästökauppaL 9 §

- Päästökauppaviranomaisen on tehtävä lupaa koskeva päätös viimeisestä kahden kuukauden kuluttua siitä, kun hakemus ja sen mahdolliset täydennykset on toimitettu päästökauppaviranomaiselle

Painelaitel, SähköturvallisuusL, SäteilyL, EläintautiL

- Ei säännöksiä

ElintarvikeL 15 §

- Valvontaviranomaisen on tehtävä ratkaisu elintarvikehuoneiston hyväksymisestä laitokseksi 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää käsittelyä

Infralait

SähkömarkkinaL, MaakaasumarkkinaL, YksityistieL, MRL

- Ei säännöksiä

MaantieL 31 §

- Tiesuunnitelman laatiminen on aloitettava kahdeksan vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä, jona hankkeesta laadittu yleissuunnitelma on saanut lainvoiman

Ratalaki 26 §

- Ratasuunnitelman laatiminen on aloitettava kahdeksan vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä, jona hankkeesta laadittu yleissuunnitelma on saanut lainvoiman
- Ratasuunnitelma on hyväksyttävä neljän vuoden kuluessa sen laatimisen aloittamisesta

4.12 Tiedottaminen

Ydinlait

YSL 44, 45, 85, 86 §

- Lupaviranomaisen on tiedotettava lupahakemuksesta kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan toiminnan vaikutusalueen kuntien ilmoitustauluilla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa (34/1925) säädetään
  - o Kuulutus on julkaistava myös lupaviranomaisen internetsivuilla; lisäksi kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen ole muutoin ilmeisen tarpeetonta
  - o Kuulutus on annettava erikseen tiedoksi niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee
  - o Hakemusasiakirjat on pidettävä nähtävillä vähintään kuulutusajan toiminnan vaikutusalueen kunnissa
  - o Valtion ympäristölupaviranomaisen on julkaistava internetsivuillaan yleisölle tarkoitettu tiivistelmä lupahakemuksesta ja mahdollisuuksien mukaan hakemuksen muu keskeinen sisältö; kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on tiedotettava hakemuksen sisällöstä internetsivuillaan mahdollisuuksien mukaan
  - o Tiedoksiantoon yhteisalueen järjestäytymättömälle osakaskunnalle VL 11:11.2:n sääntelyä
- Lupapäätös on lähetettävä hakijalle ja niille, jotka ovat päätöstä erikseen pyytäneet, sekä valvontaviranomaisille ja asiassa yleistä etua valvoville viranomaisille sekä niille viranomaisille, joilta on pyydetty lausunto hakemuksesta; TEM:lle on lähetettävä päätös sähköntuotantolaitoksen lupahakemuksen hylkäämisestä
- Päätöksen antamisesta on ilmoitettava niille, jotka ovat tehneet muistutuksen tai esittäneet mielipiteen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet, sekä niille, joille on annettu lupahakemuksesta erikseen tieto; päätös voidaan toimittaa tai tieto päätöksen antamisesta ilmoittaa vain muistutuksen ensimmäiselle allekirjoittajalle.
- Tieto päätöksestä on viipymättä julkaistava toiminnan sijaintikunnassa ja muussa kunnassa, jossa toiminnan vaikutukset saattavat ilmetä
  - o Tieto päätöksestä on lisäksi julkaistava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai julkaiseminen ole muutoin ilmeisen tarpeetonta
- Valtion ympäristölupaviranomaisen on julkaistava antamansa lupapäätös internetsivuillaan; kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on julkaistava antamansa päätös internetsivuillaan mahdollisuuksien mukaan
- Jokaisella on oikeus pyynnöstä saada tieto tietyllä alueella vireille tulleista ympäristölupa-asioista sekä annetuista ympäristölupapäätöksistä sähköisin viestein sen mukaan kuin viranomaisen tietojärjestelmässä on mahdollista ottaa vastaan tällaisia pyyntöjä ja lähettää viestejä automatisoidusti

MAL 13, 20 b §

- Maa-aineslupaa koskevan hakemuksen johdosta on kuulutettava kunnan ilmoitustaululla 30 päivän ajan

- Jos hakemuksessa tarkoitettulla hankkeella voi olla huomattavaa vaikutusta laajalla alueella tai lukuisten henkilöiden oloihin, hakemuksesta on ilmoitettava hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä
- Luvan hakija voi liittää hakemukseen selvityksen siitä, että naapurit tai osa naapureista ovat tietoisia hankkeen kannalta merkittävistä asiakirjoista ja tiedoista; siltä osin kuin hakija ei ole esittänyt riittävää selvitystä naapurien kuulemisesta, on kunnan järjestettävä kuuleminen
- Hallinto-oikeuden on tiedotettava kuuluttamalla luvan hakijan valituksesta maa-aineslupapäätöksestä vähintään 14 päivän ajan hallinto-oikeuden ja asianomaisten kuntien ilmoitustauluilla
- Valitusasiakirjat on pidettävä nähtävillä asianomaisissa kunnissa kuulutusajan

VL 11:10, 11, 22, 5:35, 7:4, 8:9, 15:3

- Hakemuksesta on tiedotettava kuulutuksella lupaviranomaisen ilmoitustaululla ja hankkeen vaikutusalueen kuntien ilmoitustaululla
  - o Kuulutuksesta on käytävä ilmi, mitä muistutuksia tehtäessä ja mielipiteitä ilmaistaessa on noudatettava
  - o Kuulutus on pidettävä nähtävänä 30-45 päivän ajan lupaviranomaisen määräämästä päivästä
  - o Kappale hakemusta ja sen liitteitä on toimitettava asianomaiseen kuntaan pidettäväksi nähtävänä
  - o Kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen on muutoin ilmeisen tarpeetonta
  - o Jos hakemus koskee Suomen talousvyöhykkeellä toteutettavaa hanketta, kuulutus on julkaistava kunnissa, joiden alueen kohdalla hanke toteutetaan, ja julkaisemisesta on ilmoitettava virallisessa lehdessä
  - o Merkitykseltään vähäisissä hakemusasioissa ja laadultaan tämän sallivissa hakemusasioissa, tieto hakemuksesta voidaan antaa muulla tavoin
- Kuulutuksesta on annettava erikseen tieto niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee
  - o Yhteisalueen järjestäytymättömälle osakaskunnalle voidaan antaa hakemuksesta tieto julkisella kuulutuksella kunnan ilmoitustaululla; jos hakemus koskee osakkaiden oikeutta muutoin kuin vähäisessä määrin, kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä
- Ojitusoitituksen toimituskokouksesta ja loppukokouksesta on julkisesti kuulutettava vähintään neljätoista päivää ennen kokousta niissä kunnissa, joiden alueelle ojituksen vaikutukset ulottuvat; ojitussuunnitelma on lähetettävä asianomaiseen kuntaan pidettäväksi yleisesti nähtävänä; toimituskokouksesta ja loppukokouksesta on lisäksi ilmoitettava tiedossa olevalla postiosoitteella lähetetyssä kirjeessä niille maan- tai rakennelman omistajille, joita ojitus koskee
- Lupaviranomaisen on julkisella kuulutuksella kehotettava hyödynsaajia ilmoittamaan lupaviranomaiselle osallistumisestaan hankkeeseen
- Lupaviranomaisen on julkisella kuulutuksella kehotettava osallistumaan oikeutettuja kirjallisesti ilmoittamaan lupaviranomaiselle osallistumisestaan hankkeeseen sekä esittämään tarvittava selvitys osallistumisoikeudestaan viimeistään kuulutuksessa määrättyä päivänä
- Päätöksen antamisesta on ilmoitettava ennen sen antamispäivää lupaviranomaisen ilmoitustaululla; tieto päätöksestä on julkaistava hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai julkaiseminen on muutoin ilmeisen tarpeetonta
  - o Päätöksestä on toimitettava jäljennös niille, jotka ovat sitä pyytäneet, valvontaviranomaisille ja asiassa yleistä etua valvoville viranomaisille
  - o Jäljennös päätöksestä on lähetettävä vaikutusalueen kuntiin pidettäväksi yleisesti nähtävänä; lupaviranomaisen on ilmoitettava päätöksen nähtäväksi asettamisesta julkisella kuulutuksella; jäljennös kuulutuksesta on lähetettävä tiedossa olevalla postiosoitteella asianosaisille, viranomaisille ja muistutuksen tehneille sekä mielipiteen ilmaiseille
- Päätöksen antaneen viranomaisen on tiedotettava valituksesta kuuluttamalla siitä vähintään 14 päivän ajan ilmoitustaulullaan ja hankkeen vaikutusalueen kuntien ilmoitustauluilla; valitusasiakirjat on pidettävä nähtävillä asianomaisissa kunnissa kuulutusajan
  - o Tieto valituksesta vastineen antamista varten annetaan siten kuin hallintolaissa säädetään; viranomaisen on samalla ilmoitettava, missä valitusasiakirjat ovat nähtävillä

KemTurvL 104 b §

- TUKESin on tiedotettava lupahakemuksesta kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan asianomaisten kuntien ilmoitustauluilla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa (34/1925) säädetään; kuulutus on julkaistava myös lupaviranomaisen internet-sivuilla; lisäksi kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen on muutoin ilmeisen tarpeetonta
  - o Kuulutuksesta on annettava erikseen tieto yleisölle, jota asia koskee; jos hakemuksesta on tiedotettava yli kolmellekymmenelle tiedossa olevalle henkilölle tai kun henkilöiden lukumäärää ei tiedetä, voidaan asiasta tiedottaa ilmoittamalla siitä sanomalehdessä, josta vastaanottajan voidaan otaksua parhaiten saavan tiedon
  - o Yhteisen alueen järjestäytymättömälle osakaskunnalle tiedotetaan hakemuksesta antamalla siitä tieto yhteisäluelain (758/1989) 26 §:n 4 momentissa tarkoitetulle edustajalle; jollei tällaista edustajaa ole nimetty, tieto toimitetaan jollekin osakkaalle ja hakemuksesta tiedotetaan lisäksi kuulutuksella sanomalehdessä
- TUKESin on toimitettava tieto lupapäätöksestä aluehallintovirastolle, ELY-keskukselle, pelastusviranomaiselle sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ja rakennusvalvontaviranomaiselle

JäteL

- Ei säännöksiä

Yhdennettävät

YVAL 8 a, 11, 22 §

- Yhteysviranomaisen on huolehdittava arviointiohjelman tiedottamisesta kuuluttamalla siitä viipymättä vähintään 14 päivän ajan hankkeen todennäköisen vaikutusalueen kuntien ilmoitustauluilla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa säädetään; kuulutus on lisäksi julkaistava sähköisesti ja ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä
  - o Arviointiohjelmasta ei tarvitse tiedottaa, jos se on ilmeisen tarpeetonta siksi, että hankkeesta on jo muussa yhteydessä tässä laissa edellytetyllä tavalla tiedotettu ja kuultu niitä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöjä ja säätiöitä, joiden toimialaa hankkeen vaikutukset saattavat koskea
  - o Tiedottamisen ajankohta ja sisältö on määritettävä siten, että hankkeesta vastaavan kilpailualueen ei vaaranneta
- Yhteysviranomaisen on huolehdittava arviointiselostuksen tiedottamisesta kuuluttamalla siitä viipymättä vähintään 14 päivän ajan hankkeen todennäköisen vaikutusalueen kuntien ilmoitustauluilla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa säädetään; kuulutus on lisäksi julkaistava sähköisesti ja ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä
  - o Tiedottaminen voidaan järjestää hanketta koskevassa muussa laissa edellytetyn tiedottamisen ja kuulemisen yhteydessä
- Tiedottamisen kustannuksista vastaa hankkeesta vastaava

MRL 133, 173 §

- Rakennuslupahakemuksen vireilletulosta on ilmoitettava naapurille, jollei ilmoittaminen hankkeen vähäisyys tai sijainti taikka kaavan sisältö huomioon ottaen ole naapurin edun kannalta ilmeisen tarpeetonta; samanaikaisesti on asian vireilläolosta sopivalla tavalla tiedotettava myös rakennuspaikalla
  - o MRA 65 §: Jollei naapuria tiedetä tai hankaluudetta tavata taikka jos kuultavia naapureita on enemmän kuin kymmenen, ilmoitus hakemuksesta katsotaan annetuksi naapurille tiedoksi, kun hakemuksesta on ilmoitettu sillä tavoin kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan.
- Kunnan on tiedotettava poikkeamista koskevasta hakemuksesta ja alueellista poikkeamista koskevasta päätösehdotuksesta naapureille ja muille, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin hanke saattaa huomattavasti vaikuttaa
  - o Kunta voi periä tiedottamisesta aiheutuneet kustannukset hakijalta.

LSL

- Ei säännöksiä

VHJL 15, 26 j §

- Säädetään vesien- ja merenhoidon suunnittelusta tiedottamisesta

KaivosL 40 §

- Lupaviranomaisen on tiedotettava malminetsintä lupaa, kaivoslupaa ja kullanhuuhtontalupaa koskevasta lupahakemuksesta kuuluttamalla vähintään 30 päivän ajan ilmoitustaulullaan ja asianomaisten kuntien ilmoitustauluilla
- Kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä
- Kuulutamisesta säädetään muuten julkisista kuulutuksista annetussa laissa
- Kuulutuksesta on annettava erikseen tieto asianosaisille, joita asia erityisesti koskee
  - o Jos hakemuksesta on tiedotettava yli kolmellekymmenelle henkilölle tai kun henkilöiden lukumäärää ei tiedetä, voidaan asiasta tiedottaa ilmoittamalla siitä sanomalehdessä, josta vastaanottajan voidaan otaksua parhaiten saavan tiedon
- Yhteisen alueen järjestäytymättömälle osakaskunnalle annetaan hakemuksesta tieto yhteisalueella tarkoitettua edustajalle tai, jos tällaista edustajaa ei ole nimetty, jollekin osakkaalle ja hakemuksesta tiedotetaan lisäksi sanomalehdessä
- Kaivosalueen luvasta koskevasta hakemuksesta on annettava erikseen tieto kaivosalueeseen kuuluvien kiinteistöjen omistajille ja haltijoille sekä yhteisen alueen järjestäytymättömälle osakaskunnalle samaan tapaan kuin muista lupahakemuksista

MuinaismuistoL, IlmailuL, PatoturvallisuusL, AmpumarataL

- Ei säännöksiä

TerveydensuojeluL 15 §

- Ilmoituksen vireillöolosta ilmoittaminen ja asianosaisten kuuleminen on tarpeen, jos ilmoitettu toiminta saattaa aiheuttaa merkittävää terveyshaittaa

LunastusL 9 §

- Hakemuskirjat ja ilmoitus lausunnon antamista varten asetetusta määräajasta annetaan tiedoksi omistajalle ja haltijalle todisteellisenä tiedoksiantona sekä asianomaisille viranomaisille tavallisena tiedoksiantona siten kuin hallintolaissa säädetään
- Tiedoksianto muille toimitetaan julkisella kuulutuksella kunnan ilmoitustaululla
- Tiedoksianto toimitetaan yhteismetsän, muun yhteisen alueen ja yhteisen erityisen etuuden osakkaiden muodostamalle osakaskunnalle noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään
- Mahdollisesta 9.4 §:ssä tarkoitettua lunastuskokouksesta on annettava tieto siten kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan

Liitännäislait

PäästökauppaL, Painelaitel, SähköturvallisuusL, Säteilyl, Elintarvikel, EläintautiL

- Ei säännöksiä

Infralait

Sähkömarkkinalaki 17 §

- Jakeluverkonhaltijan on huolehdittava, että jakeluverkon rakentamista koskevasta suunnittelusta tiedotetaan kunnille

Maakaasumarkkinalaki 2:1

- Verkonhaltijan on huolehdittava, että maakaasuputken rakentamista koskevasta suunnittelusta tiedotetaan kunnille

Maantiel 16, 27 §

- Yleis- ja tiesuunnitelman laatimisen sekä näihin liittyvien tutkimusten aloittamisesta on ilmoitettava kuuluttamalla tai muulla sopivaksi katsottavalla tavalla 27.1 §:ssä mainituille henkilöille
- Kunnan tulee pitää yleis- ja tiesuunnitelma yleisesti nähtävänä 30 päivän ajan
- Suunnitelman nähtäväksi asettamisesta sekä muistutusten tekemistavasta ja -ajasta on kunnan kuulutettava niin kuin kunnalliset ilmoitukset asianomaisessa kunnassa julkaistaan
- Tienpitoviranomaisen on lähetettävä kirjallinen ilmoitus suunnitelman nähtäväksi asettamisesta sellaisille suunnitelman vaikutusalueen kiinteistön omistajille tai haltijoille, joiden asuinpaikka on toisessa kunnassa ja on asiakirjoissa mainittu tai muuten tunnettu
- Muistutuksen tehneille, jotka ovat sitä kirjallisesti pyytäneet ja samalla ilmoittaneet osoitteensa, on ilmoitettava tienpitoviranomaisen perusteltu kannanotto esitettyyn muistutukseen

Yksityistelaki 43 §

- Tietoimituksen tiedottamiseen sovelletaan, mitä kiinteistömuodostamislain 168–171 §:ssä säädetään

Ratalaki 95 §

- Milloin ratalain nojalla on julkaistava kuulutus, määräys, kieltö tai muu asia yleisesti tiedoksi eikä tiedoksi antamisen tavasta ole erikseen säädetty, on Liikenneviraston tiedotettava asiasta kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan asianomaisen kunnan ilmoitustaululla siten kuin julkisista kuulutuksista annettussa laissa (34/1925) säädetään
- Kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen ole muutoin ilmeisen tarpeellista.

MRL 87 §

- Kadunpitopäätöksestä ja siihen perustuvasta kunnossapitovelvollisuuden alkamisesta on ilmoitettava kadun tai sen osan varrella sijaitsevien kiinteistöjen omistajille tai haltijoille siten kuin kuntalain 95 §:ssä säädetään

4.13 Asianosaisten, yleisön ja järjestöjen kuuleminen

Ydinlait

YSL 43, 121, 196, 199, 207 §

- Lupaviranomaisen on ennen asian ratkaisemista varattava niille, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea (asianosainen), tilaisuus tehdä muistutuksia lupa-asian johdosta
- Muille kuin asianosaisille on varattava tilaisuus ilmaista mielipiteensä
  - o YSA 13 §: Lupa-asian selvittämiseksi voidaan järjestää yleisön kuulemistilaisuus, jossa voidaan esittää muistutuksia ja mielipiteitä
- Ilmoituksen vireilläolosta on ilmoitettava ja asianosaisia on kuultava siten kuin hallintolaissa säädetään, jos ilmoitettu toiminta saattaa olennaisesti vaikuttaa yleisiin tai yksityisiin etuihin; poikkeukselliseen tilanteeseen liittyvän ilmoituksen vireilläolosta on ilmoitettava ja asianosaisia kuultava, jos siihen on erityistä syytä
- Vaasan hallinto-oikeuden on varattava luvan hakijan valituksen johdosta tilaisuus vastineen antamiseen niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee, jollei tämä ole ilmeisen tarpeellista; muutoin valituksista on kuultava siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään
- Yhteiskäsittelyssä annettuun päätökseen sovelletaan, mitä vesilaissa säädetään kuulemisesta valituksen johdosta
- Toiminnan aloittamishakemuksesta muutoksenhausta huolimatta on kuultava lupapäätökseen muutosta hakeneita
- Valtion ympäristölupaviranomainen voi erityisestä syytä kuulla todistajaa valallisesti ja asianosaista totuusvakuutuksen nojalla

MAL 13, 20 b, 21 §

- Kunnan on varattava ottamisalueen sisältävään kiinteistöön rajoittuvien kiinteistöjen ja muiden alueiden omistajille ja haltijoille tilaisuus tulla kuulluiksi maa-aineslupahakemuksesta, paitsi milloin se on ilmeisen tarpeetonta
- Siltä osin kuin hakija ei ole esittänyt riittävää selvitystä naapurien kuulemisesta, on kunnan järjestettävä kuuleminen
  - o MAA 3 §: Luvan hakijan suorittaman kuulemisen johdosta lupaviranomaiselle toimitettavassa selvityksessä on ilmoitettava kuulemisen ajankohta ja paikka, tahot, joita on kuultu ja heidän mahdollinen kantansa asiaan sekä kuulemisessa käytetyt asiakirjat ja tiedot
- Hallinto-oikeuden on varattava luvan hakijan valituksen johdosta tilaisuus vastineen antamiselle niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee, jollei tämä ole ilmeisen tarpeetonta; muutoin valituksista on kuultava siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään
- Toiminnan aloittamishakemuksesta on kuultava lupapäätökseen muutosta hakeneita

VL 11:7, 3:16, 11:15, 11:16, 15:3

- Lupaviranomaisen on ennen asian ratkaisemista varattava niille, joiden oikeutta, etua tai velvollisuutta asia saattaa koskea (asianosainen), tilaisuus tehdä muistutuksia asiasta
  - o Muille kuin asianosaisille on ennen asian ratkaisua varattava tilaisuus ilmaista mielipiteensä
- Hakijalle ja muille asianosaisille on tarpeen mukaan varattava tilaisuus selityksen antamiseen hakemuksen johdosta tehdyistä lausunnoista, muistutuksista ja mielipiteistä; selityksen johdosta voidaan asianosaiselle varata tilaisuus selityksen antamiseen
- Valmistelulupahakemuksesta on kuultava lupapäätökseen muutosta hakeneita
- Lupaviranomainen voi hallintolain 38 §:n mukaisen katselmuksen yhteydessä tai muutoin tarpeen mukaan kuulla vakuutuksen nojalla todistajaa sekä suullisesti asianosaista
- Erityistä selvitystä hankittaessa asianosaisille on tarvittaessa varattava tilaisuus tulla kuulluksi
- Viranomaisen on varattava luvanhakijalle ja niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee, tilaisuus vastineen antamiseen valituksesta, jollei tämä ole ilmeisen tarpeetonta

KemTurvL 104 a, 104 c §

- TUKESin on ennen vaarallisen kemikaalin laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia taikka räjähteen valmistusta ja varastointia koskevan lupa-asian ratkaisemista varattava yleisölle, jota asia koskee, tilaisuus tehdä muistutuksia asian johdosta
- Yleisölle on varattava tilaisuus ilmaista mielipiteensä vaarallisen kemikaalin laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia tai räjähteen valmistusta ja varastointia koskevassa lupa-asiassa
- Sen lisäksi, mitä hallintolaissa säädetään, hakijalle ja yleisölle, jota asia koskee, on varattava tilaisuus selityksen antamiseen sellaisista lausunnoista ja muistutuksissa esitetyistä vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun
  - o Selityksen johdosta hakijalle tai yleisölle, jota asia koskee, on varattava tilaisuus vastaselityksen antamiseen, jos selitys saattaa vaikuttaa asian ratkaisuun

JäteL (aineellisesti yhdennetty) – ei erityisiä säännöksiä

Yhdennettävät

YVAL 8 a, 11, 15 §

- Yhteysviranomaisen on huolehdittava myös siitä, että arviointiohjelmasta ja arviointiselostuksesta varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen
- Kansainvälisestä kuulemisesta säädetään myös erikseen

MRL 133, 173 §

- MRA 65 §: Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen on varattava naapureille vähintään 7 päivää huomautuksen tekemiseen; tai vähintään 14 päivää, jos kyse on hankkeesta, johon sovelletaan YVA-menettelyä
- Hakija voi liittää hakemukseensa selvityksen naapurien kannasta rakentamiseen; tältä osin ei kuuleminen ole tarpeen
- Rakennuspaikalla on tarvittaessa toimitettava katselmus rakennuksen ympäristöön soveltuvuuden selvittämiseksi, rakentamisen vaikutusten arvioimiseksi ja naapurien kuulemiseksi
- Ennen poikkeamista koskevan asian ratkaisemista kunnan on varattava naapureille ja muille, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin hanke saattaa huomattavasti vaikuttaa, tilaisuus kirjallisen muistutuksen tekemiseen
  - o MRA 86 §: Poikkeamista koskevan hakemuksen johdosta rakennuspaikan naapureille on varattava heille vähintään seitsemän päivää esittää muistutuksensa; hakija voi liittää hakemukseensa selvityksen naapurien kannasta hankkeeseen, tällöin erillinen kuuleminen ei ole tarpeen

LSL 27, 28, 65 §

- Alueen omistajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi luonnonsuojelualueen ja luonnonmuistomerkin rauhoituksen lakkauttamisesta
- Natura-arvioinnista on pyydettävä lausunto siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on

KaivosL 39 §

- Lupaviranomaisen on ennen lupa-asian ratkaisemista varattava asianomaisille tilaisuus tehdä muistutuksia lupa-asian johdosta
- Muulle kuin asianosaiselle on varattava tilaisuus ilmaista mielipiteensä
- Muistutuksille ja mielipiteille on asetettava asian laatuun nähden riittävä määräaika
- Hakijalle ja muille asianosaisille on varattava tilaisuus selityksen antamiseen sellaisista lausunnoista ja muistutuksista esitetyistä vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun
- Selityksen johdosta asianosaisille on varattava tilaisuus vastaselityksen antamiseen, jos selitys saattaa vaikuttaa asian ratkaisuun

MuinaismuistoL 11, 13 §

- Jos kajoamislupahakemus on muun kuin maanomistajan tekemä, on tätä kuultava asiassa
- Maanomistajaa tulee kuulla, kun hankkeesta tai kaavoituksesta neuvotellaan muinaistieteellisen toimikunnan kanssa

IlmailuL 80 §

- Naapureille on varattava tilaisuus antaa lausunto muun ilmailua palvelevan alueen kuin lentopaikan tai sen rakennelmien ja laitteiden rakentamislupa-asiasta

TerveydensuojeluL 15 §

- Ilmoituksen vireilläolosta ilmoittaminen ja asianosaisten kuuleminen on tarpeen, jos ilmoitettu toiminta saattaa aiheuttaa merkittävää terveyshaittaa

LunastusL 8, 9 §

- Lunastettavan kiinteän omaisuuden omistajalle ja käyttöoikeuden haltijalle on, jollei hakija näytä heidän kirjallisesti suostuneen lunastukseen, varattava tilaisuus antaa 30-60 päivän määräajassa lausuntonsa asiasta
- Jos lunastus tapahtuu voimansiirtolinjan, maakaasuverkoston tai muun näihin verrattavan yrityksen rakentamista varten, voidaan kiinteän omaisuuden omistajien ja käyttöoikeuden haltijoiden kuuleminen järjestää siten, että hakija varaa mahdollisuuden mielipiteen lausumiseen kussakin kunnassa järjestettävässä kokouksessa
  - o Kuultavalle, joka haluaa liittää kirjallisen lausumansa pöytäkirjaan, on varattava siihen mahdollisuus kokouksessa, tai jos hän sitä vaatii, kokouksen jälkeen määräajassa, joka ei saa olla 14 päivää lyhyempi

PatoturvallisuusL 14 §

- Patoturvallisuusviranomaisen on ennen luokittelupäätöksen tekemistä ja asiakirjojen hyväksymistä varattava padon omistajalle tilaisuus tulla kuulluksi

AmpumarataL

- Ei säännöksiä

Liitännäislait

PäästökauppaL, Painelaitel, SähköturvallisuusL, SäteilyL, EläintautiL

- Ei säännöksiä

ElintarvikeL

- Ei säännöksiä, mutta laitoksen hyväksymispäätöksestä on ElintarvikevalvontaA 7 §:n mukaan käytävä ilmi selvitys asianosaisten kuulemisesta

Infralait

Sähkömarkkinalaki, MaakaasumarkkinaL

- Ei säännöksiä

MaantieL 16, 27 §

- Yleis- ja tiesuunnitelmaa laadittaessa on kiinteistön omistajille ja muille asianosaisille sekä niille, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin suunnitelma saattaa vaikuttaa, varattava mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun, arvioida suunnitelman vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiassa
- Näillä on oikeus olla myös suunnitelmaa edeltävissä tutkimuksissa saapuvilla ja lausua mielipiteensä asiassa
- Ennen suunnitelman hyväksymistä on edellä mainituille tahoille varattava tilaisuus muistutuksen tekemiseen; muistutukset suunnitelmaa vastaan on toimitettava kunnalle

Yksityistielaki, MRL

- Ei erityisiä säännöksiä

Ratalaki 22 §

- Yleis- ja ratasuunnitelmaa laadittaessa on kiinteistön omistajille ja muille asianosaisille sekä niille, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin suunnitelma saattaa vaikuttaa, varattava mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun, arvioida suunnitelman vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiassa
- Ennen suunnitelman hyväksymistä on näille tahoille varattava tilaisuus muistutuksen tekemiseen suunnitelmasta

4.14 Luvan myöntämisen tai suunnitelman hyväksymisen edellytykset

Ydinlait

YSL 48, 49 §

- Ympäristölupa on myönnettävä, jos toiminta täyttää YSL:n ja jätelain vaatimukset
- Toiminnasta ei saa aiheutua 1) terveyshaittaa; 2) merkittävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa; 3) maaperän, pohjaveden tai meren pilaamiskielloissa kiellettyä seurausta; 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella; 5) naapurussuhdelaisissa tarkoitettua kohtuutonta rasisitusta; 6)

olennaista heikennystä edellytyksiin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria taikka olennaista heikennystä kolttien elinolosuhteisiin tai mahdollisuuksiin harjoittaa kolttalaissa tarkoitettuja luontaiselinkeinoja koltta-alueella

MAL 6, 3 §

- Lupa aineiden ottamiseen on myönnettävä, jos asianmukainen ottamissuunnitelma on esitetty eikä ottaminen tai sen järjestely ole ristiriidassa 3 §:ssä säädettyjen rajoitusten kanssa
  - o Aineksia ei saa ottaa niin, että siitä aiheutuu: 1) kauniin maisemakuvan turmeltumista; 2) luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien tuhoutumista; 3) huomattavia tai laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia luonnonolosuhteissa; tai 4) tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantumisen, jollei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa.
  - o Alueella, jolla on voimassa asemakaava tai oikeusvaikutteinen yleiskaava, on lisäksi katsottava, ettei ottaminen vaikeuta alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen eikä turmele kaupunki- tai maisemakuvaa
  - o Maa-aineksia ei saa ilman erityistä syytä ottaa meren tai vesistön rantavyöhykkeellä, ellei aluetta ole asemakaavassa tai oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa osoitettu tätä tarkoitusta varten
  - o Ottamispaikat on sijoitettava ja aineiden ottaminen järjestettävä mm. niin, että toiminnasta ei aiheudu asutukselle tai ympäristölle vaaraa
- Alueella, jolla on voimassa toimenpiderajoitus yleiskaavan tai asemakaavan laatimista tai muuttamista varten, lupa voidaan myöntää, jollei ottaminen tuota huomattavaa haittaa kaavan laatimiselle tai muuttamiselle, turmele kaupunki- tai maisemakuvaa eikä muutenkaan ole ristiriidassa 3 §:ssä säädettyjen rajoitusten kanssa

VL 3:4

- Lupa vesitaloushankkeelle myönnetään, jos:
  - o 1) hanke ei sanottavasti loukkaa yleistä tai yksityistä etua; tai 2) hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituihin menetyksiin
- Lupaa ei kuitenkaan saa myöntää, jos vesitaloushanke vaarantaa yleistä terveydentilaa tai turvallisuutta, aiheuttaa huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonsuhteissa tai vesiluonnossa ja sen toiminnassa taikka suuresti huonontaa paikkakunnan asutus- tai elinkeino-oloja
- Jos hakija ei omista aluetta tai hallitse sitä pysyvällä käyttöoikeudella, luvan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalle myönnetään oikeus alueen käyttämiseen tai että hakija esittää luotettavan selvityksen siitä, miten oikeus alueeseen järjestetään.

KemTurvL 23 a, 59 §

- TUKES myöntää luvan vaarallisten kemikaalien käsittelyyn ja varastointiin tai räjähteitä koskevan luvan, jos toiminnanharjoittaja osoittaa, että toiminta täyttää 2 luvussa säädetyt turvallisuusvaatimukset
  - o Yleiset turvallisuusperiaatteet, toiminnan järjestäminen tuotantolaitoksessa, tuotantolaitoksen suunnittelu ja rakentaminen, tuotantolaitoksen sijoitus

JäteL (aineellisesti jo yhdennetty)

- Suhteessa YSL:n mukaiseen lupaan säädetään esim. 2 luvussa yleisistä velvollisuuksista ja periaatteista

Yhdennettävät

YVAL

- Arviointiselostuksen sisältövaatimusten täytyminen, mutta tätä arvioidaan vasta esim. lupaprosessin yhteydessä

MRL 135-140, 171 §

- Rakennuslupa asemakaava-alueella: 1) Asemakaavanmukaisuus, 2) MRL:n rakentamisvaatimusten täyttäminen, 3) rakennuksen soveltuvuus paikalle, 4) pääsytie tai mahdollisuus sen järjestämiseen, 5) veden-saanti ja jätevedet, 6) ei tarpeetonta haittaa naapurille tai naapurikiinteistön rakentamisen vaikeutumista
- Rakennuslupa asemakaava-alueen ulkopuolella: 1) Rakennuspaikkaa koskevien vaatimusten täyttyminen, 2) rakentamisvaatimusten täyttyminen, 3) asemakaava-alueelle rakentamisen 3-6 -kohdan vaatimusten täyttyminen, 4) teistä ja vesihuollosta ei kunnalle erityisiä kustannuksia, 5) maakunta- ja yleiskaava-rajoitukset otetaan huomioon
- Suunnittelutarvealueella lisäksi: 1) Ei haittaa kaavoitukselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle, 2) ei haitallista yhdyskuntakehitystä, 3) maisema, luonnon- ja kulttuuriympäristön arvot, virkistystarpeet
  - o Ei merkittävää rakentamista tai merkittäviä vaikutuksia suunnittelutarve-alueella
- Toimenpideluvan edellytyksenä soveltuvin osin rakennusluvan edellytykset
- Purkamislupa: Ei perinne-, kauneus- tai muiden arvojen häviämistä tai haittaa kaavoituksen toteuttamiselle
- Maisematyölupa: Asemakaavan tai yleiskaavan alueella ei alueen kaavassa varattuun tarkoitukseen käytön vaikeutumista tai kaupunki- tai maisemakuvan turmeltumista; rakennuskielto tai toimenpiderajoitus-alueella ei huomattavaa haittaa kaavan laatimiselle tai kaupunki- tai maisemakuvan turmeltumista
- Poikkeamislupa voidaan myöntää erityisestä syystä, jos se ei 1) aiheuta haittaa kaavoitukselle, kaavan toteuttamiselle tai muulle alueiden käytön järjestämiselle, 2) vaikuta luonnonsuojelun tavoitteiden saavuttamista tai 3) rakennetun ympäristön suojelemista koskevien tavoitteiden saavuttamista tai 4) johda vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen tai muutoin aiheuta merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia

LSL 27, 28, 31, 35 §

- ELY-keskus voi kokonaan tai osittain lakkauttaa yksityisen omistaman alueen suojelun tai lieventää sen rauhoitusmääräyksiä, jos alueen rauhoitus estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen
- Kunta lakkauttaa luonnonmuistomerkin rauhoituksen, jos rauhoitus estää yleisen edun kannalta merkittävän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen
- ELY-keskus voi myöntää poikkeuksen suojeltujen luontotyyppien muuttamisen kiellosta, jos luontotyyppien suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu tai luontotyyppien suojelu estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen
- Maisema-alueen suojelu saadaan lakkauttaa tai sen suojelumääräyksiä lieventää, jos alueen maisemiarvo on olennaisesti vähentynyt tai jos suojelu estää yleisen edun kannalta tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen
- ELY-keskus voi myöntää poikkeuksen Euroopan yhteisön lajisuojelusta luonto- ja lintudirektiivissä mainituilla perusteilla
- Valtioneuvosto voi päättää poiketa Natura-suojelusta, jos hanke tai suunnitelma on toteutettava yleisen edun kannalta pakottavasta syystä eikä vaihtoehtoista edellytystä ole

VHJL 21 §

- Vesienhoidon ympäristötavoitteina on, että vesimuodostumien tila ei heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä
- Tavoitteista voidaan poiketa, jos hanke on yleisen edun kannalta erittäin tärkeä, haittojen ehkäisemiseksi on ryhdytty kaikkiin käytettävissä oleviin toimenpiteisiin eikä tavoiteltaviin hyötyihin pääsemiseksi ole parempia keinoja

KaivosL 47, 48, 50 §

- Kaivosluvan myöntäminen edellyttää, että
  - o esiintymä on hyödyntämiskelpoinen
  - o että kaivosalue ja kaivoksen apualue eivät sijaitse tietyillä erikseen määritellyillä alueilla, ellei toimivaltaisen viranomaisen tai asianomainen oikeudenhaltija anna tähän suostumusta tai ellei kaivosaluetta ole muutoin mahdollista toteuttaa

- kaivosalueen ja kaivoksen apualueen suhde muuhun alueidenkäyttöön on selvitetty; kaivostoiminnan tulee perustua oikeusvaikutteiseen kaavaan tai asian selvittämiseen muutoin yhteistyössä kunnan, maakunnan liiton ja ELY-keskuksen kanssa
- Kaivoslupaa ei saa myöntää, jos on painavia perusteita epäillä, että hakijalla ei ole edellytyksiä ja tarkoitusta huolehtia kaivostoiminnan aloittamisesta tai jos hakija on aikaisemmin olennaisesti laiminlyönyt kaivoslakiin perustuvia velvollisuuksia
- Kaivoslupaa ei saa myöskään myöntää, jos kaivostoiminta aiheuttaa vaaraa yleiselle turvallisuudelle, huomattavia ympäristövaikutuksia tai heikentää merkittävästi paikkakunnan asutus- ja elinkeino-oloja
- Lupaa ei saa myöskään myöntää, jos luvan mukainen toiminta olennaisesti heikentäisi
  - saamelaisten kotiseutualueella edellytyksiä harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria
  - kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoja
  - aiheuttaisi erityisellä poronhoitoalueella huomattavaa haittaa poronhoidolle

MuinaismuistoL 11 §

- Kajoamislupa voidaan myöntää, jos kiinteä muinaisjäännös tuottaa sen merkitykseen verraten kohtuuttoman suurta haittaa

IlmailuL 81, 83, 85 §

- Rakentamislupa: lentoturvallisuuden ja liikenteen sujuvuuden vaatimukset ja ympäristölupa; voidaan evätä maanpuolustuksellisten syiden takia; Liikenteen turvallisuusvirasto antaa lentotoiminnan turvallisuuden ja sujuvuuden edellyttämät tarkemmat määräykset edellytyksistä
- Hyväksyntätodistus: lentoasema on määräysten mukainen, pitäjällä ja henkilöstöllä on tarvittava pätevyys ja kokemus; Liikenteen turvallisuusvirasto antaa lentotoiminnan turvallisuuden ja sujuvuuden edellyttämät tarkemmat määräykset edellytyksistä
- Lentopaikan pitolupa: Rakentamisluvan edellytykset ja lentopaikan pitäjän organisaatio mahdollistaa lentopaikan turvallisen ylläpidon

TerveydensuojeluL 17 §

- Vedenottamo ja talousvettä toimittava laitos on suunniteltava, sijoitettava ja rakennettava sekä sitä hoidettava siten, että talousvesi täyttää terveydelliset ja muut vaatimukset
- Jos terveyshaittaa ei voida määräysten perusteella estää, voi terveydensuojeluviranomainen kieltää ilmoituksenvaraisen toiminnan harjoittamisen

AmpumarataL 5 §

- Oikeus rata-alueeseen, ei vaaraa yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle, järjestyssäntö, luvanhakijan kelpoisuus, sopivuus ja täysi-ikäisyys, vaatimukset täyttävän ratavastaavan nimeäminen

Liitännäislait

PäästökauppaL 10 §

- Päästölupa myönnetään, jos 1) toiminnanharjoittajan suunnitelmat päästöjen tarkkailemiseksi ja päästöistä laadittavien selvitysten toimittamiseksi päästökauppaviranomaiselle ovat riittävät ja asianmukaiset; ja 2) toiminnanharjoittaja saa ympäristönsuojelua koskevien säännösten nojalla harjoittaa toimintaa

Painelaitel

- Ei varsinaisesti säännöksiä, mutta laissa turvallisuusvaatimuksia

SähköturvallisuusL 17 §

- Ei varsinaisia säännöksiä, mutta sähkölaitteisto saadaan ottaa käyttöön vasta, kun käyttöönottotarkastuksessa on selvitetty, että siitä ei aiheudu vaaraa tai häiriötä

SäteilyL 16 §

- Toiminnalla saavutettava hyöty on suurempi kuin toiminnasta aiheutuva haitta (oikeutusperiaate); toiminnasta aiheutuva terveydelle haitallinen säteilyaltistus pidetään mahdollisimman alhaisena (optimointiperiaate); ja yksilön säteilyaltistus ei ylitä asetuksella vahvistettavia enimmäisarvoja (yksilönsuojaperiaate)
- Toiminta on sellaista, että säteilyä voidaan turvallisesti käyttää

ElintarvikeL 13, 10 §

- Elintarvikehuoneiston hyväksymisen tai toiminnan aloittamisen edellytyksenä on, että se on 10 §:n mukaisten yleisten vaatimusten mukainen
- Elintarvikkeiden turvallisuuden ei tule vaarantua, ei saa käyttää asumiseen tai muuhun tarkoitukseen terveysturvaa aiheuttavalla tavalla, työtilojen tulee olla riittävät

EläintautiL 47, 49, 51, 52, 56 §

- Eläinten keinollisen lisääntymisen edellytyksinä ovat hieman toiminnasta riippuen tilojen sopivuus, nimetty eläinlääkäri, joka vastaa eläintautien leviämisen estämisestä, sekä henkilöstön riittävät tiedot ja taidot
- Vesiviljely- ja perkaamolupa myönnetään, jos omavalvontatoimet ovat riittäviä eläintautien leviämisen estämiseksi tai vähentämiseksi, toiminta täyttää eläintunnistusjärjestelmälain vaatimukset luettelon pitämisestä ja toiminnasta ei aiheudu vakavaa vaaraa eläintautien leviämisestä

Infralait

Sähkömarkkinalaki 5-10, 16, 14 §

- Sähköverkkoluvan hakijan tulee täyttää sähköverkkotoiminnalle asetetut tekniset, taloudelliset ja organisatoriset vaatimukset
  - o Esim. organisaation ja henkilöstön vastaavuus suhteessa verkkotoiminnan laajuuteen ja luonteeseen; käytön ja sähkötöiden johtajan tulee täyttää sähköturvallisuuslain mukaiset kelpoisuusvaatimukset; kantaverkko- ja jakeluverkkotoiminta tulee olla eriytetty; kantaverkonhaltijan tulee olla riippumaton
- Hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen edellyttää, että sähköjohdon rakentaminen on sähkön siirron turvaamiseksi tarpeellista; valtakunnan rajan ylittävän sähköjohdon hankeluvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että sähköjohdon rakentaminen on sähkömarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista
  - o Luvan myöntäminen ei kuitenkaan edellytä lain 17 §:ssä tarkoitettua aluevarausta tai kunnan suostumusta

MaakaasumarkkinaL 6:2, 3, 5

- Luvanhakijalla tulee olla tekniset, taloudelliset ja organisatoriset edellytykset huolehtia maakaasuverkko toiminnasta maakaasumarkkinalainsäädännön edellyttämällä tavalla
  - o Organisaatio vastaa verkkotoiminnan laajuutta ja luonnetta, riittävä henkilöstö, taloudelliset edellytykset kannattavaan toimintaan, nimetty ja pätevä käytön valvoja
- Siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkoluvan hakijalle on asetettu eräitä lisävaatimuksia liittyen esim. toimintojen eriyttämiseen ja riippumattomuuteen
- Maan rajan ylittävän siirtoputki

MaantieL 19, 22, 23 §

- Ei aseteta varsinaisia suunnitelmien hyväksymisedellytyksiä, mutta säädetään niiden sisällöstä
- Yleissuunnitelmassa on esitettävä selvitys maantien tarpeellisuudesta ja tutkituista vaihtoehdoista, tien perusratkaisut, likimääräinen sijainti sekä tien arvioidut vaikutukset, kuten vaikutukset tie- ja liikenneoloihin, liikenneturvallisuuteen, maankäyttöön, kiinteistö rakentamiseen ja ympäristöön sekä ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen; samoin tulee esittää mahdollisuudet haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi sekä alustava kustannusarvio

- Tiesuunnitelmassa on osoitettava tien sijainti ja korkeusasema sekä poikkileikkaus; suunnitelmaan on liitettävä arvio tien vaikutuksista sekä esitettävä toimenpiteet tien haitallisten vaikutusten poistamiseksi tai vähentämiseksi; suunnitelmassa on otettava huomioon maanomistusolot; siitä tulee käydä ilmi tien suoja- ja näkemäalueet sekä liitännäisalueet ja niiden käyttämiseen tarvittavat tieyhteydet

Yksityistielaki 8-13 §

. Tietuoikeudesta tai muiden oikeuksien myöntämisestä ei saa aiheutua huomattavaa haittaa kiinteistölle,

Ratalaki 17 §

- Ks. suunnitelmien sisältövaatimuksista aikaisemmin sanottu
- Uuden pysyvän tasoristeyksen saa rakentaa vain muun rataverkon kuin runkoverkon vähäliikenteiselle osalle.
- Lupa uuden tasoristeyksen rakentamiseen voidaan myöntää tienpitäjälle tai kiinteistön omistajalle, jos uuden tasoristeyksen rakentaminen on tarpeen kiinteistöjen välttämätöntä kulkuyhteyttä varten ja tasoristeyksen turvallisuus varmistetaan turvalaittein tai muilla järjestelyillä.

MRL 85, 161 §

- Katu on suunniteltava ja rakennettava siten, että se sopeutuu asemakaavan mukaiseen ympäristöönsä ja täyttää toimivuuden, turvallisuuden ja viihtyisyyden vaatimukset
- Kiinteistön omistaja ja haltija on velvollinen sallimaan yhdyskuntaa tai kiinteistöä palvelevan johdon sijoittamisen omistamalleen tai hallitsemalleen alueelle, jollei sijoittamista muutoin voida järjestää tyydyttävästi ja kohtuullisin kustannuksin.
  - o Johtoa tai muuta laitetta ei saa rakentaa niin, että vaikeutetaan alueen kaavoitusta tai kaavan toteuttamista.
  - o Sijoittamisesta päätettäessä on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei kiinteistölle aiheuteta tarpeetonta haittaa.

4.15 Lunastaminen ja käyttöoikeudet

Ydinlait

YSL 68, 69 §

- Ympäristöluvassa voidaan myöntää oikeus jäteveden johtamiseen toisen maalla olevaan ojaan tai no-roon, jos johtamisesta ei aiheudu kohtuutonta haittaa muille ja johtaminen on teknisesti ja taloudellisesti perusteltua
- Jos jäteveden johtaminen edellyttää viemäriputken sijoittamista tai ojan tekemistä toisen maalle eikä omistaja anna suostumustaan, luvassa on päätettävä käyttöoikeuden myöntämisestä tarvittavaan alueeseen; vahingon, haitan ja muun edunmenetyksen korvaamiseen sovelletaan vesilain 13 lukua, käyttöoikeuteen sovelletaan vesilain 2 luvun 12 ja 13 §:ää ja 17 lukua
- Ympäristöluvassa on tarvittaessa vesilain mukaisesti määrättävä viemäriputken rakentamisesta ja sitä varten tarvittavasta käyttöoikeudesta; määräystä annettaessa sovelletaan, mitä vesilain 3 luvussa säädetään; vahingon, haitan ja muun edunmenetyksen korvaamiseen sovelletaan vesilain 13 lukua, käyttöoikeuteen sovelletaan vesilain 2 luvun 12 ja 13 §:ää ja 17 lukua

MAL

- Ei säännöksiä

VL 2:12-14

- Hankkeesta vastaavalle voidaan myöntää oikeus toiselle kuuluvaan alueeseen sillä olevine rakennuksineen tai muine rakennelmineen, jos alue on toteutettavan vesitaloushankkeen vuoksi tarpeen erikseen luoteltuihin tarkoituksiin
  - o Oikeuden myöntämistä koskevan asian ratkaisee lupaviranomainen lupa-asian yhteydessä tai erillisestä hakemuksesta; oikeuden myöntämisestä aiheutuva edunmenetys on korvattava

- Oikeus rakennelmaan voidaan myöntää, jos luvan myöntämisedellytykset vesitaloushankkeelle ovat olemassa ja hakija hallitsee omistusoikeuden tai pysyvän käyttöoikeuden perusteella enempää kuin puolta tarvittavasta alueesta
- Hallintaedellytyksestä riippumatta oikeus voidaan myöntää, jos luvanmyöntämisedellytyksen ovat olemassa, erikseen lueteltuihin vähäisiin toimenpiteisiin tai yleisen tarpeen vaatimiin vesitaloushankkeisiin
- Lisäksi käyttö- ja lunastusoikeuksien myöntämisestä on sääntelyä vesilain hankeluvuissa

KemTurvL

- Ei säännöksiä

JäteL (aineellisesti jo yhdennetty)

- Ei säännöksiä

Yhdennettävät

YVAL, LSL, VHJL, MuinaismuistoL, IlmailuL, TerveysturvallisuusL, AmpumarataL

- Ei säännöksiä

MRL 96, 99, 161 §

- Kunta saa asemakaava-alueella ilman erityistä lupaa lunastaa sellaisen yleisen alueen sekä sellaisen yleisen rakennuksen asemakaavan mukaisen tontin, joka asemakaavassa on tarkoitettu kunnan laitokselle tai kunnan muihin tarpeisiin; valtiolla ja kuntayhtymällä on vastaava oikeus
- Asianomainen ministeriö voi yleisen tarpeen vaatiessa myöntää kunnalle luvan lunastaa alueen, joka tarvitaan yhdyskuntarakentamiseen ja siihen liittyviin järjestelyihin tai muutoin kunnan suunnitelmallista kehittämistä varten; ministeriö voi antaa kaavan toteuttavalle viranomaiselle oikeuden lunastaa maakuntakaavaan otetun alueen tai sen käyttöoikeuden supistamisen, jos se on tarpeellista maakuntakaavan toteuttamiseksi valtion, seudun, kuntayhtymän tai kunnan väestön yhteisiä tarpeita varten
- Kiinteistön omistaja ja haltija on velvollinen sallimaan yhdyskuntaa tai kiinteistöä palvelevan johdon sijoittamisen omistamalleen tai hallitsemalleen alueelle, jollei sijoittamista muutoin voida järjestää tyydyttävästi ja kohtuullisin kustannuksin; jollei sijoittamisesta ole sovittu kiinteistön omistajan ja haltijan kanssa, sijoittamisesta päättää kunnan rakennusvalvontaviranomainen

KaivosL 20, 31, 35, 49 §

- Valtioneuvosto voi myöntää kaivosaluelunastuslupan, jota kaivoslupan hakija saa hakea
- Hakemus on toimitettava valtioneuvostolle
- Kaivosaluelunastuslupa voidaan myöntää, jos kaivoshanke on yleisen tarpeen vaatima ja kaivosalue täyttää 19 §:ssä säädetyt edellytykset
- Kaivoksen apualueeseen voidaan myöntää rajoitettu käyttö- tai muu oikeus eräin edellytyksin

Liitännäislait

PäästökauppaL, Painelaitel, SähköturvallisuusL, Säteilyl, Elintarvikel, Eläintautil

- Ei säännöksiä

Infralait

Sähkömarkkinalaki, MaakaasumarkkinaL, Yksityistiel

- Ei säännöksiä

MaantieL 26 ja 5 luku §

- Hyväksytty tiesuunnitelma oikeuttaa tiesuunnitelmassa osoitettujen alueiden ja oikeuksien lunastamiseen
- Alueiden hankkimisesta ja korvauksista säädetään lain 5 luvussa

Ratalaki 21, 43 §

- Hyväksytty ratasuunnitelma oikeuttaa ratasuunnitelmassa osoitettujen alueiden ja oikeuksien lunastamiseen
- Radanpidon tarpeisiin tarvittavat alueet ja oikeudet lunastetaan sekä tasoristeyksiin liittyvät oikeudet muutetaan ratatoimituksessa.
  - o Lunastamisessa ja tasoristeyksiin liittyvien oikeuksien muuttamisessa noudatetaan, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977), jäljempänä lunastuslaki, säädetään, jollei tästä laista muuta johdu

MRL – ks. aikaisemmin esitetty

4.16 Lupapäätöksen sisältö

Ydinlait

YSL 83, 52 §

- Sen lisäksi, mitä hallintolain 44 §:ssä säädetään, ympäristölupapäätöksessä on vastattava lausunnoissa, muistutuksissa ja mielipiteissä tehtyihin yksilöityihin vaatimuksiin
- Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten mahdollinen YVA, on otettu huomioon lupaharkinnassa. Lupapäätöksestä on lisäksi käytävä ilmi, miten vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaiset vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoitosuunnitelma sekä tulvariskien hallinnasta annetun lain mukaiset tulvariskien hallintasuunnitelmat on otettu huomioon
- Jos lupa koskee eri toiminnanharjoittajia, jotka ovat hakeneet lupaa yhteisellä lupahakemuksella, lupapäätöksessä on yksilöitävä kunkin toiminnanharjoittajan velvollisuudet
- Lupamääräykset tulee antaa tarpeen mukaan pilaantumisen ehkäisemisestä, erityisestä selvityksestä, kasvihuonekaasupäästöistä, hiilidioksidin talteenotosta, kalataloudesta, jätteistä ja jätehuollosta, seurannasta- ja tarkkailusta, maaperän ja pohjaveden suojelusta, viemäriin johdettavista jätevesistä, viemäriputkesta ja lupamääräysten tarkistamisesta
- YSA 14 §: Lupapäätöksen kertoelmaosasta on käytävä ilmi tarpeellisin osin
  - o 1) hakijan yksilöintiä koskevat tiedot ja yhteystiedot; 2) luvan hakemisen peruste; 3) asian viireilletulo; 4) selvitys toimintaa koskevista luvista ja kuvaus alueen kaavoitustilanteesta; 5) tiedot toiminnan sijaintipaikan ympäristön tilasta, ympäristön laadusta ja kohteista, joihin toiminnalla on vaikutusta; 6) toiminnan ja sen laajuuden kuvaus; 7) keskeiset tiedot toiminnasta, käytetyistä prosesseista, raaka-aineista, polttoaineista ja tuotteista; 8) tiedot toiminnan ja sen vaikutusten tarkkailusta; 9) tiedot toiminnasta aiheutuvista päästöistä ja jätteistä; 10) tiedot toiminnan eri vaikutuksista ympäristöön; 11) tiedot suunnitelluista ympäristönsuojelutoimista sekä jätteiden hyödyntämisestä ja loppukäsittelystä; 12) tiedot toimintaan liittyvistä riskinarvioinneista ja onnettomuuksien estämiseksi suunnitelluista toimista ja toimista onnettomuuksien aikana sekä toimista puhdistuslaitteiden toimintahäiriön tai muiden prosessihäiriöiden aikana; 13) hakemuksen käsittely; 14) lausunnot, muistutukset, mielipiteet, vastineet sekä niiden pääasiallinen sisältö; 15) tiedot tehdyistä tarkastuksista.
- YSA 15 §: Lupapäätöksen ratkaisuosasta on käytävä ilmi
  - o 1) asian ratkaisu ja miten lausunnot, muistutukset ja mielipiteet sekä mahdollinen YVA-selvitys ja yhteysviranomaisen lausunto on otettu huomioon; 2) luvan myöntämisen edellytysten varmistamiseksi annettavat ja valvonnan kannalta tarpeelliset lupamääräykset; 3) liitteen I mukaisia aineita koskevat päästöraja-arvot ja muut päästömääräykset, jos näitä aineita voi päästä ympäristöön tai vesihuoltolaitoksen viemäriin sellaisia määriä, että toiminnasta voi aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa tai haittaa vesihuoltolaitoksen toiminnalle; 4) määräykset sellaisista merkittävistä päästöistä, jotka leviävät ympäristöön Suomen valtion rajojen ulkopuolelle; 5) määräykset sellaisista ympäristön pilaantumisen vaaraa ehkäisevistä toimenpiteistä, jotka liittyvät toiminnan käynnistämiseen, huoltoihin, vahinkoihin, väliaikaiseen toiminnan pysäyttämiseen ja lopulliseen toiminnan lakkauttamiseen; 6) määräykset toiminnan ja sen vaikutusten seurannasta ja tarkkailusta, sisältäen tarvittavat määräykset päästöraja-arvojen noudattamisen arvioimiseksi,

sekä määräykset toiminnan ympäristönsuojelun kehittämiseksi ja valvomiseksi; 7) mahdolliset korvauksia koskevat määräykset; 8) luvan ja lupamääräysten voimassaolo ja tarkistaminen; 9) mahdollinen määräys päätöksen täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta sekä tähän määräkseen liittyvä vakuuden asettaminen; 10) käsittelymaksu

- YSA 15 §: Lupapäätöksestä on tarvittaessa käytävä ilmi
  - o Miten lupaharkinnassa tai lupamääräyksiä asetettaessa on otettu huomioon toimintojen tekninen ja toiminnallinen yhteys, ympäristöasioiden hallintajärjestelmät tai energiansäästösopimuksiin perustuvat toimet ja raportointi sekä jätelaisissa säädetty yleinen velvollisuus noudattaa etusijajärjestystä
  - o Jätelain nojalla tehty päätös poikkeamisesta vaarallisen jätteen luokittelusta ja päätöksen perustelut
- YSA 16-18 §: Erityisiä vaatimuksia kaatopaikkaa, jätteen polttamista ja kaivannaisjätteen jätealuetta koskevien lupapäätöksen määräyksistä

MAL 11 §

- Aineiden ottamista koskevaan lupaan on liitettävä määräykset siitä, mitä hakijan on noudatettava hankkeesta aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai rajoittamiseksi, jolleivät sanotut seikat käy ilmi ottamissuunnitelmasta
  - o Lupamääräykset on annettava vähintään 1) ottamisalueen rajauksesta, kaivausten ja leikkausten syvyydestä ja muodosta sekä ottamistoiminnan etenemissuunnista; 2) alueen suojaamisesta ja siistimisestä ottamisen aikana ja sen jälkeen; sekä 3) puuston ja muun kasvillisuuden säilyttämisestä, uusimisesta ja uusista istutuksista ottamisen aikana ja sen jälkeen
- MAA 6 §: Lupapäätöksestä tulee käydä ilmi tarvittavassa laajuudessa 1) hakija ja ottamispaikka; 2) hakemuksen käsittely sekä annetut lausunnot, muistutukset, mielipiteet, vastineet sekä niiden sisältö; 3) tiedot tehdyistä tarkastuksista; 4) maa-ainelain 11 §:n mukaiset lupamääräykset; 5) tarvittavat määräykset ottamistoiminnan ja sen vaikutusten tarkkailusta sekä muista valvonnan kannalta tarpeellisista toimenpiteistä; 6) luvan voimassaolo; 7) maa-ainelain 12 §:n nojalla määrätyn vakuuden sekä lain 23 §:n nojalla määrätyn tarkastusmaksun suuruus

VL 11:21

- Vesilupapäätöksessä on annettava hanketta koskevat tarpeelliset 3:10–14:n mukaiset määräykset sekä muut määräykset siitä, miten hanke on toteutettava
- Päätöksessä on selostettava hakemuksen tarkoitus tai liitettävä hakemus tarpeellisilta osin päätökseen; päätöksessä on vastattava lausunnoissa ja muistutuksissa tehtyihin yksilöityihin vaatimuksiin
- Jos hankkeesta aiheutuu korvattavaa edunmenetystä, päätöksessä on määrättävä korvauksista siten kuin 13 luvussa säädetään
- Päätöksestä on käytävä ilmi, miten YVA on otettu huomioon sekä miten vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukainen vesienhoitosuunnitelma ja merenhoitosuunnitelma sekä tulvariskien hallinnasta annetun lain mukainen tulvariskien hallintasuunnitelma on otettu huomioon

KemTurvL 23 a, 34 §

- Vaarallisten kemikaalien käsittelystä ja varastoinnista annettuun lupaan tai ilmoituksen pohjalta tehtyyn päätökseen voidaan liittää toimintaa koskevia tarpeellisia ehtoja 2 luvussa säädettyjen turvallisuusvaatimusten täyttämiseksi
  - o KemTurvA (685/2015): Lupapäätöksessä on mainittava 1) minkälaista teollista käsittelyä ja varastointia lupa koskee; 2) paikka, jossa tuotantolaitos sijaitsee; 3) tiedot niistä vaarallisista kemikaaleista, joita päätös koskee; 4) kemikaalien enimmäismäärät tuotantolaitteistossa ja varastossa; 5) lupaehdot; 6) miten YVA on otettu huomioon; lupapäätökseen on liitettävä tarpeelliset selvitykset
  - o KemTurvA 36 §: ilmoitusta koskevassa päätöksessä on mainittava 1) minkälaista toimintaa päätös koskee; 2) paikka, jossa laitos sijaitsee; 3) tiedot niistä vaarallisista kemikaaleista, joita päätös koskee; 4) kemikaalien enimmäismäärät laitteistossa ja varastossa; 5) toimintaa koskevat ehdot; päätökseen on liitettävä tarpeelliset selvitykset
- Varastoalueeksi vahvistamista koskevassa päätöksessä voidaan asettaa varastoalueen turvallisuuden kannalta tarpeellisia ehtoja laitteistoille ja järjestelyille

- Räjäheteitä koskevaan lupaan tai muutossilmoituksesta tehtyyn päätökseen voidaan liittää turvallisuusvaatimusten täyttämiseksi tarpeellisia ehtoja

JäteL 96, 103, 114 §

- Päätöksessä jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä voidaan antaa määräyksiä 95 §:ssä säädettyjen hyväksymisen edellytysten täyttämiseksi, jätteitä koskevasta kirjanpidosta, velvollisuudesta toimittaa valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja viranomaiselle ja muista toiminnan valvomiseksi tarpeellisista toimista; määräyksillä voidaan tarvittaessa rajoittaa toiminta koskemaan lajiltaan tai laadultaan tietyntyyppistä jätettä
  - o JäteA 28 §: Päätöksessä on oltava vähintään seuraavat tiedot: 1) toiminnanharjoittajan nimi, yhteystiedot, yritys- ja yhteisötunnus ja kotipaikka; 2) yhteyshenkilön nimi ja yhteystiedot; 3) hakemuksessa annetut olennaiset tiedot; 4) päätös jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä tai siitä, ettei toimintaa hyväksytä jätehuoltorekisteriin; 5) annetut määräykset; 6) päätöksen perustelut ja sovelletut säännökset
- Päätöksessä tuottajarekisteriin hyväksymisestä voidaan antaa tarpeellisia määräyksiä 102 §:ssä säädettyjen hyväksymisen edellytysten täyttämiseksi ja muiden tässä laissa ja sen nojalla säädettyjen vaatimusten täyttämiseksi sekä toiminnan valvomiseksi; määräyksillä voidaan myös asettaa uusille juomapakkausten palautusjärjestelmien ylläpitäjille toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen asteittain kiristyviä tavoitteita palautusjärjestelmän toimivuudelle
- Jätteen hyödyntämislaitoksen ennakkohyväksyntäpäätöksessä on yksilöitävä jätelajit ja hyödyntämismenetelmä sekä laitos, jota hyväksyntä koskee

Yhdennettävät

YVAL 9, 10 §

- Arviointiohjelmassa on esitettävä tarpeellisessa määrin
  - o 1) tiedot hankkeesta, sen tarkoituksesta, suunnitteluvaiheesta, sijainnista, maankäyttötarpeesta ja hankkeen liittymisestä muihin hankkeisiin sekä hankkeesta vastaavasta; 2) hankkeen vaihtoehdot; 3) tiedot hankkeen toteuttamisen edellyttämistä suunnitelmista, luvista ja niihin rinnastettavista päätöksistä; 4) kuvaus ympäristöstä, tiedot ympäristövaikutuksia koskevista laadituista ja suunnitelluista selvityksistä sekä aineiston hankinnassa ja arvioinnissa käytettävistä menetelmistä ja niihin liittyvistä oletuksista; 5) ehdotus tarkasteltavan vaikutusalueen rajauksesta; 6) suunnitelma arviointimenettelyn ja siihen liittyvän osallistumisen järjestämisestä; sekä 7) arvio hankkeen suunnittelu- ja toteuttamisaikataulusta sekä arvio selvitysten ja arviointiselostuksen valmistumisajankohdasta
- Arviointiselostuksessa on esitettävä tarpeellisessa määrin
  - o 1) 9 §:ssä tarkoitettut tiedot tarkistettuina; 2) selvitys hankkeen ja sen vaihtoehtojen suhteesta maankäyttösuunnitelmiin sekä hankkeen kannalta olennaisiin luonnonvarojen käyttöä ja ympäristönsuojelua koskeviin suunnitelmiin ja ohjelmiin; 3) hankkeen keskeiset ominaisuudet ja tekniset ratkaisut, kuvaus toiminnasta, kuten tuotteista, tuotantomääristä, raaka-aineista, liikenteestä, materiaaleista, ja arvio jätteiden ja päästöjen laadusta ja määrästä ottaen huomioon hankkeen suunnittelu-, rakentamis- ja käyttövaiheet mahdollinen purkaminen mukaan lukien; 4) arvioinnissa käytetty keskeinen aineisto; 5) selvitys ympäristöstä sekä arvio hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista, käytettyjen tietojen mahdollisista puutteista ja keskeisistä epävarmuustekijöistä, mukaan lukien arvio mahdollisista ympäristöonnettomuuksista ja niiden seurauksista; 6) selvitys hankkeen ja sen vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuudesta; 7) ehdotus toimiksi, joilla ehkäistään ja rajoitetaan haitallisia ympäristövaikutuksia; 8) hankkeen vaihtoehtojen vertailu; 9) ehdotus seurantaohjelmaksi; 10) selvitys arviointimenettelyn vaiheista osallistumismenettelyineen; 11) selvitys siitä, miten yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta on otettu huomioon; sekä 12) yleistajuinen ja havainnollinen yhteenveto 1—11 kohdassa esitetyistä tiedoista

MRL 141, 174 §

- Lupapäätökseen voidaan ottaa tarpeelliset määräykset. Määräykset voivat koskea muun ohessa rakennustyön tai toimenpiteen suorittamista ja niistä mahdollisesti aiheutuvien haittojen rajoittamista
- Kunta voi poikkeamispäätöksessä määrätä ehtoja poikkeamiselle
  - o Kunnan on määrättävä poikkeamispäätöksessä aika, jonka kuluessa sitä vastaavaa rakennuslupaa on haettava; määräaika voi olla enintään kaksi vuotta tai alueellisen poikkeamisen viisi vuotta

LSL 27, 66 §

- Jos suojele alueen omistajan hakemuksesta lakkautetaan tai alueen rauhoitusmääräyksiä olennaisesti lievennetään, voidaan tällaisen päätöksen ehdoksi asettaa, että omistaja maksaa takaisin hänelle maksetun korvauksen kokonaan tai osittain
- Natura-poikkeuksesta päättäessään valtioneuvoston on määrättävä Natura 2000 -verkoston yhtenäisyydelle tai luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten korvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä

VHJL

KaivosL 56 §

- Lupapäätöksessä on selostettava hakemuksen tarkoitus tai liitettävä hakemus tarpeellisilta osin päätökseen
- Päätöksessä on otettava kantaa lausunnoissa ja muistutuksissa esitettyihin yksilöityihin vaatimuksiin
- Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten mahdollinen YVA on otettu huomioon lupaharkinnassa

MuinaismuistoL, PatoturvallisuusL

- Ei säännöksiä

IlmailuL 81 §

- Rakentamislupaa voidaan liittää ehtoja, joiden avulla voidaan varmistaa lentoturvallisuuden ja liikenteen sujuvuuden toteutuminen
- Lentopaikan pitoluvassa määrätään lentopaikan pitäjä ja päällikkö sekä lentopaikan ilmailukäyttö

TerveydensuojeluL 15 §

- Terveydensuojeluviranomainen voi päätöksessään toiminnanharjoittajaa kuultuaan antaa terveyshaittojen ehkäisemiseksi tarpeellisia määräyksiä taikka, jos terveyshaittaa ei voida muutoin estää, kieltää toiminnan harjoittamisen kyseisessä paikassa.

LunastusL 10 §

- Mainittava mitä omaisuutta lunastus koskee

AmpumarataL 5 §

- Ratavastaavan määrääminen, järjestyssäännön vahvistaminen sekä muut radan turvallisuuden kannalta tarpeelliset määräykset ja ehdot

Liitännäislait

PäästökauppaL 11 §

Luvan tulee sisältää tiedot toiminnanharjoittajasta, päästöistä ja niiden lähteistä, laitoksen toiminnasta, laitoksen tuotantokapasiteetista tai nimellisestä kokonaislämpötehosta sekä: 1) päästöjen tarkkailua koskevat vaatimukset, joissa määrätään tarkkailumenetelmät ja -taajuus; sekä 2) päästöistä laadittavien selvitysten toimittamista päästökauppaviranomaiselle koskevat vaatimukset.

PainelaiteL, SähköturvallisuusL

- Ei säännöksiä

SäteilyL 16 §

- Turvallisuuslupaan voidaan liittää turvallisuuden varmistamisen kannalta tarpeellisia ehtoja

ElintarvikeL 14 §

- Elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen käsittelevä viranomainen antaa elintarvikealan toimijalle todistuksen ilmoituksen käsittelystä
- Valvontaviranomainen tekee elintarvike-huoneiston hyväksymisestä laitokseksi päätöksen; se voi asettaa päätöksessä ehtoja terveysvaarojen ehkäisemiseksi
- ElintarvikevalvontaA 7 §: Hyväksymispäätöksestä käytävä ilmi mm. toimija, hakemusasiakirjat, toiminnot, lausunnot, tarkastukset, kuulemiset, selvitysten tulokset sekä määräykset ja niiden perustelut; päätökseen liitettävä hallintolain mukaisesti joko ohje oikaisuvaatimuksen tekemiseksi tai valitusosoitus

EläintautiL 47, 49, 52, 56 §

- Eläinten keinollisen lisäämisen hyväksymistä koskevassa päätöksessä voidaan asettaa eläintautien leviämisen estämiseksi välttämättömiä ehtoja
- Vesiviljely- ja perkaamolupa voidaan rajata koskemaan vain lupaedellytykset täyttäviä toimintapaikkoja; lupaan voidaan sisällyttää eläintautien vastustamisen kannalta välttämättömiä ehtoja

Infralait

Sähkömarkkinalaki 5, 8, 14, 16 §

- Sähköverkkolupaan voidaan liittää luvan myöntämisen edellytysten kannalta tarpeellisia ehtoja
- Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähköverkkoluvassa voidaan asettaa ehtoja, jotka liittyvät 1) järjestelmävastaavan tehtäviin ja niiden hoitamiseen; 2) järjestelmävastaavan velvollisuuksiin ja niiden täyttämiseen; 3) järjestelmävastaavan oikeuksiin ja niiden käyttämiseen
- Suurjännitejohdon hankelupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten YVA on otettu huomioon
- Hankelupaan voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisia ehtoja
- Hankeluvassa ei määrätä sähköjohdon reittiä

Maakaasumarkkinalaki 6:2-6

- Maakaasuverkkolupaan voidaan liittää toiminnan kannalta tarpeellisiksi katsottavia ehtoja
- Järjestelmävastuuseen määrättävän siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkoluvassa voidaan asettaa ehtoja, jotka liittyvät järjestelmävastaavan tehtäviin, velvollisuuksiin ja oikeuksiin
- Lupapäätöksestä käytävä ilmi, miten YVA on otettu huomioon
- Maan rajan ylittävän siirtoputken hankelupaan voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisia ehtoja

MaantieL 22, 23, 24 §

- Jos tie vanhan suunnan osalta jää edelleen maantieksi tai käytettäväksi muihin tietarkoituksiin, on siitä määrättävä tiesuunnitelmassa
- Jos tie on tarkoitettu moottoritieksi, moottoriliikennetieksi tai muutoin vain tietynlaista liikennettä varten taikka jos liikennettä muuten pysyvästi rajoitetaan, on siitä määrättävä tiesuunnitelmassa
- Tiesuunnitelmassa voidaan määrätä oikeudesta tienpitoaineen ottamiseen, maa-ainesten läjittämiseen, alueen käyttämiseen tilapäisenä kulkutienä tai varasto- tai muun vastaavana alueena tai yksityisen tien käyttöön tai tekemiseen
- Tiesuunnitelmassa voidaan antaa määräyksiä tai kieltoja yksityisten teiden liittämisestä maantiehen sekä sille johtavien liittymien käyttämisestä tai liittymistä, joita käytetään maa- tai metsätalousajoon
- Jos tiesuunnitelmassa kielletään käyttämästä ennestään olevaa yksityisen tien liittymää tai maatalousliittymää, on uuden kulkuyhteyden järjestämisestä määrättävä tiesuunnitelmassa
- Jos tie- tai liitännäisalueen kuivattamiseksi on tarpeen perustaa oikeus laskuojan pitämiseen toisen maalla tai oikeus johtaa kuivatusvettä toisen ojaan tai puroon, on tästä määrättävä tiesuunnitelmassa

Yksityistielaki 15 §

- Kun tieoikeus tai muu oikeus myönnetään, on tarvittaessa samalla määrättävä ne rajoitukset, jotka oikeutta käytettäessä on otettava varteen, sekä, jollei ole kysymys oikeudesta ennestään olevaan tiehen, myös määrättävä se alue, johon oikeus kohdistuu

Ratalaki 15, 15 §

- Jos rautatie rakennetaan uuteen paikkaan ja vanha rautatie jää vanhan suunnan osalta edelleen radaksi taikka käytettäväksi muihin radanpitotarkoituksiin, on siitä määrättävä ratasuunnitelmassa
- Ratasuunnitelmassa osoitetaan liitännäisalueet ja niiden käyttämiseen tarvittavat tieyhteydet.
- Jos radan rakentamisen ajaksi on tarpeen perustaa oikeus maa-aineksen ottamiseen rajoitettuun määrään, työssä irrotettavien maa-ainesten läjittämiseen tai alueen käyttämiseen tilapäisenä kulkutienä, varasto- tai muuna sellaisena alueena taikka oikeus työssä tarvittavan yksityisen tien käyttöön tai tekemiseen, voidaan tämä osoittaa ratasuunnitelmassa

MRL – ei erityisiä säännöksiä tältä osin

4.17 Lupapäätöksen antaminen

Ydinlait

YSL 84 §

- Lupapäätös annetaan julkipanon jälkeen, ja sen katsotaan tulleen valitukseen oikeutettujen tietoon silloin, kun se on annettu
- Päätöksen antamisesta ilmoitetaan ennen sen antamispäivää päätöksen tehneen viranomaisen ilmoitustaululla; julkipanoilmoituksessa on mainittava viranomainen, asian laatu, päätöksen antamispäivä ja valitusaika sekä missä ja mihin ajankohtaan asti päätös pidetään yleisön nähtävillä; ilmoitus on pidettävä päätöksen tehneen viranomaisen ilmoitustaululla vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla; päätöksen on oltava saatavana ilmoituksessa mainittuna antamispäivänä.

MAL 19 §

- Lupaviranomaisen ottamislupaa koskeva päätös annetaan julkipanon jälkeen; päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon silloin, kun se on annettu.
- Päätöksen antamisesta on ilmoitettava ennen sen antamispäivää päätöksen tehneen viranomaisen ilmoitustaululla; ilmoituksessa on mainittava viranomainen, asian laatu ja päätöksen antamispäivä; ilmoitus on pidettävä ilmoitustaululla vähintään valituksen tekemiselle varatun ajan; päätöksen on oltava julkipanossa ilmoitettuna antamispäivänä asianomaisten saatavana

VL 11:22

- Päätös annetaan julkipanon jälkeen, ja sen katsotaan tulleen valitukseen oikeutettujen tietoon silloin, kun se on annettu; päätöksen antamisesta on ilmoitettava ennen sen antamispäivää lupaviranomaisen ilmoitustaululla

KemTurvL, JäteL

- Ei säännöksiä

Yhdennettävät

YVAL

- Ei säännöksiä

MRL 142, 198 §

- Lupapäätös on annettava julkipanon jälkeen ja sen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon silloin, kun se on annettu
- Hallinto-oikeuden ja kunnan viranomaisen päätös lupa-asiassa sekä kunnan viranomaisen ja hallinto-oikeuden päätös 171 ja 172 §:ssä tarkoitettussa poikkeamissa koskevassa asiassa annetaan julkipanon jälkeen; päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon silloin, kun se on annettu

LSL

- Ei säännöksiä poikkeamispäätösten antamisesta

VHJL

- Ei säännöksiä poikkeamispäätöksen antamisesta

KaivosL 57 §

- Lupapäätös annetaan julkipanon jälkeen
- Lupaviranomaisen on ilmoitettava päätöksen antamisesta ennen sen antamispäivää ilmoitustaulullaan
- Antamispäivänä päätöksen tulee olla saatavana myös sähköisesti

MuinaismuistoL

- Kajoamislupapäätöksen antamisesta ei erityisiä säännöksiä

IlmailuL

- Ei säännöksiä

TerveydensuojeluL 15 §

- TSA 6 §: Terveydensuojeluviranomainen tarkastaa ilmoituksen ja tekee siitä päätöksen
  - o TSA 6 §: Päätöksestä käytävä ilmi toiminnanharjoittaja, sijainti, lausunnot, tarkastukset, kuuleminen, määräykset ja kiellot, valitusosoitus

LunastusL, PatoturvallisuusL, AmpumarataL

- Ei erityisiä säännöksiä

Liitännäislait

PäästökauppaL

- Ei erityisiä säännöksiä

PainelaitteL, SähköturvallisuusL, SäteilyL, ElintarvikeL, EläintautiL

- Ei säännöksiä

Infralait

Sähkömarkkinalaki, MaakaasumarkkinaL

- Ei säännöksiä

MaantieL 103, 104 §

- Yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymistä sekä tiesuunnitelman voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös on annettava yleisesti tiedoksi; tienpitoviranomaisen on toimitettava päätös ja sen perusteena olevat asiakirjat asianomaiseen kuntaan, jonka on ilmoitettava niiden nähtäväksi asettamisesta kuntalain 64 §:n mukaisesti
- Päätös ja asiakirjat on pidettävä kunnassa yleisesti nähtävinä 30 päivän ajan; tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen silloin, kun päätös on asetettu yleisesti nähtäville
- Merkitykseltään vähäinen tiesuunnitelman hyväksymispäätös voidaan antaa tiedoksi todisteellisesti hallintolain mukaisesti
- Tiesuunnitelman hyväksymispäätöksestä, joka koskee yksityisen tien muuttamista maantiekseksi, on tienpitoviranomaisen annettava tieto kunnalle ja todisteellisesti tiedoksi aloitteen tekijälle
- Tienpitoviranomaisen tulee lähettää yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymispäätöksestä ilmoitus suunnitelmasta muistutuksen tehneille

- Liikenneviraston on lähetettävä ilmoitus yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymispäätöksestä kunnalle, ELY-keskukselle ja maakunnan liitolle sekä tarvittaessa muullekin viranomaiselle

Yksityistielaki 54 §

- Tielauslupapäätöksestä soveltuvin osin voimassa, mitä kuntalaissa säädetään
- Asianosaiselle on eräissä tapauksissa annettava tiekunnan kokouksen päätöksestä todisteellinen tieto

Ratalaki 90, 91 §

- Yleis- tai ratasuunnitelman hyväksymistä sekä niiden voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös on annettava yleisesti tiedoksi.
  - o Päätöksen tiedoksi antamiseksi radanpitäjän on toimitettava päätös ja sen perusteena olevat asiakirjat asianomaiseen kuntaan, jonka on ilmoitettava niiden nähtäväksi asettamisesta siten kuin kuntalain (365/1995) 64 §:ssä säädetään.
  - o Päätös ja asiakirjat on pidettävä kunnassa yleisesti nähtävinä 30 päivän ajan.
- Merkitykseltään vähäinen ratasuunnitelman hyväksymispäätös voidaan antaa tiedoksi todisteellisesti siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Päätösten sähköisestä tiedoksi antamisesta säädetään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003).
- Radanpitäjän tulee lähettää yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymispäätöksestä ilmoitus suunnitelman johdosta muistutuksen tehneille
- Radanpitäjän on lähetettävä yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymispäätöksestä ilmoitus kunnalle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja maakunnan liitolle sekä tarvittaessa muullekin viranomaiselle.

MRL – ei erityisiä säännöksiä näiltä osin

4.18 Luvan voimassaolo

Ydinlait

YSL 87 §

- Ympäristölupapäätös voidaan määrätä olemaan voimassa toistaiseksi tai määräajan

MAL 10 §

- Maa-aineslupa myönnetään määräajaksi, enintään kymmeneksi vuodeksi tai erityisistä syistä enintään 15-20 vuodeksi
- Lupa-aikaa voidaan jatkaa niin, että kokonaisajaksi tulee enintään 10 vuotta
- Yhteisen maa-aineslupan ja ympäristöluvan voimassaoloon sovelletaan MAL:n säännöksiä

VL 3:8

- Vesilupa myönnetään toistaiseksi tai erityisestä syytä määräajaksi

KemTurvL – ei säännöksiä

JäteL 96 §

- Päätös jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä on voimassa toistaiseksi tai määräajan
- Päätös tuottajarekisteriin hyväksymisestä on voimassa toistaiseksi tai määräajan.

Yhdennettävät

YVAL – ei säännöksiä arvioinnin voimassaoloajasta

MRL 143 §

- Maisematyölupa puiden kaatamiseksi voidaan myöntää enintään kymmeneksi vuodeksi
- Muilta osin voimassaoloajat sidottu aloittamiseen ja loppuunsaattamiseen (ks. seuraava luku)

LSL, VHJL, MuinaismuistoL, IlmailuL, TerveydensuojeluL, PatoturvallisuusL

- Ei säännöksiä

KaivosL 60, 62, 64 §

- Malminetsintälupa ja kullanhuuhdontalupa ovat voimassa enintään neljä vuotta
- Kaivoslupa on voimassa toistaiseksi tai erityisestä syystä enintään kymmenen vuoden määräajan

AmpumarataL 5 §

- Ampumaratalupa annetaan toistaiseksi

Liitännäislait

PäästökauppaL 8 §

- Lupa myönnetään toistaiseksi tai erityisestä syystä määräajaksi

Painelaitel, SähköturvallisuusL 20 §

- Ei säännöksiä, määräaikaistarkastukset

SäteilyL 20 §

- Turvallisuuslupa myönnetään toistaiseksi tai määräajaksi

Elintarvikel

- Ei säännöksiä
- ElintarvikevalvontaA 6 §: Eräissä tapauksissa hyväksyminen voi olla ehdollinen

EläintautiL

- Ei säännöksiä

Infralait

Sähkömarkkinalaki 5 §

- Sähköverkkolupa myönnetään toistaiseksi tai erityisestä syystä määräajaksi

Maakaasumarkkinal 6:1

- Maakaasuverkkolupa myönnetään toistaiseksi tai erityisestä syystä määräajaksi

MaantieL, MRL

- Ei säännöksiä

Ratalaki 17 §

- Lupa rautatien ylittämiseen moottorikelkalla voidaan myöntää korkeintaan viiden vuoden määräajaksi

Yksityistielaki 9 b §

- Tietoisuus voidaan erityisestä syytä perustaa määräaikaisena

4.19 Määräaika toteuttamiselle

Ydinlait

YSL 88 §

- Ei varsinaista määräaika toteuttamiselle, mutta lupaviranomainen voi päättää luvan raukeamisesta, jos toimintaa tai sen aloittamisen kannalta olennaisia toimia ei ole aloitettu viiden vuoden kuluessa luvan lainvoimaiseksi tulosta tai lupapäätöksessä määrätyn tätä pidemmän ajan kuluessa

MAL

- Ei säännöksiä

VL 3:8

- Toistaiseksi voimassa olevassa luvassa on määrättävä määräaika hankkeen toteuttamiselle ja toteuttamiseen ryhtymiselle
  - o Toteuttamisen määräaika voi olla enintään 10 ja toteuttamiseen ryhtymisen 4 vuotta
  - o Lupaviranomainen voi erityisestä syystä hakemuksesta pidentää määräaikoja

KemTurvL, JäteL

- Ei säännöksiä

Yhdennettävät

YVAL – ei säännöksiä

MRL 143 §

- Lupa raukeaa, jollei rakennustyötä aloiteta kolmessa tai saateta loppuun viiden vuoden kuluessa luvan lainvoimaiseksi tulosta
- Muuta toimenpidettä koskeva lupa tai viranomaishyväksyntä raukeaa, jollei toimenpidettä suoriteta kolmen vuoden kuluessa
- Kunnan rakennusvalvontaviranomainen voi pidentää aloittamisaikaa enintään kahdella vuodella ja loppuunsaattamista enintään kolmella vuodella kerrallaan

LSL, VHJL, MuinaismuistoL, IlmailuL, TerveysturvallisuusL, LunastusL, PatoturvallisuusL, AmpumarataL

- Ei säännöksiä

KaivosL 52 §

- Kaivoluvassa tulee asettaa enintään kymmenen vuoden määräaika, jonka kuluessa kaivosluvan haltijan on ryhdyttävä kaivostoimintaan tai muuhun valmistavaan työhön

Liitännäislait

PäästökauppaL 16 §

- Ei varsinaisesti säännöksiä; laitoksen katsotaan kuitenkin lopettaneen toimintansa ja lupa peruutetaan, jos laitos ei ole toiminnassa eikä toiminnanharjoittaja osoita laitoksen aloittavan toimintaa kuuden kuukauden kuluessa lopettamisesta

PainelaitteL, SähköturvallisuusL, Säteilyl

- Ei säännöksiä

ElintarvikeL, EläintautiL

- Ei säännöksiä

Infralait

Sähkömarkkinalaki, MaakaasumarkkinaL, MRL, YksityistieL

- Ei säännöksiä

MaantieL 31 §

- Tiesuunnitelman laatiminen on aloitettava kahdeksan vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä, jona hankkeesta laadittu yleissuunnitelma on saanut lainvoiman; muuten yleissuunnitelmapäätös raukeaa
- Päätös tiesuunnitelman hyväksymisestä raukeaa, jos tietyötä ei ole aloitettu ennen kuin neljä vuotta on kulunut sen vuoden päättymisestä, jona tiesuunnitelma on saanut lainvoiman; erityisistä syistä liikennevirasto ja tämän jälkeen vielä LVM voi pidentää määräaikaan enintään neljällä vuodella

Ratalaki 26 §

- Ratasuunnitelman laatiminen on aloitettava kahdeksan vuoden kuluessa sen vuoden päättymisestä, jona hankkeesta laadittu yleissuunnitelma on saanut lainvoiman.
- Ratasuunnitelma on hyväksyttävä neljän vuoden kuluessa sen laatimisen aloittamisesta.
- Päätös ratasuunnitelman hyväksymisestä raukeaa, jos ratatyötä ei ole aloitettu ennen kuin neljä vuotta on kulunut sen vuoden päättymisestä, jona ratasuunnitelma on lainvoimaisesti hyväksytty

4.20 Muutoksenhakuoikeus

Ydinlait

YSL 191 §

- Valitusoikeus on 1) asianosaisella; 2) rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät; 3) toiminnan sijaintikunnalla ja muulla kunnalla, jonka alueella toiminnan ympäristövaikutukset ilmenevät; 4) valtion valvontaviranomaisella sekä toiminnan sijaintikunnan ja vaikutusalueen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella; 5) asiassa yleistä etua valvovalla viranomaisella; 6) saamelaiskäräjillä sillä perusteella, että ympäristöluvassa tarkoitettu toiminta heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kielitään ja kulttuuriaan; 7) kolttien kyläkokouksella sillä perusteella, että ympäristöluvassa tarkoitettu toiminta heikentää kolttialueella kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa kolttalaissa tarkoitettuja luontaiselinkeinoja
- Valtion valvontaviranomaisella ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on lisäksi oikeus valittaa yleisen ympäristönsuojeluedun valvomiseksi tai muusta perustellusta syystä sellaisesta päätöksestä, jolla Vaasan hallinto-oikeus on muuttanut sen tekemää päätöstä tai kumonnut päätöksen

MAL 20 a §

- Valitusoikeus tämän lain mukaiseen lupapäätökseen on 1) asianosaisella; 2) kunnan jäsenellä; 3) rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät; 4) toiminnan sijaintikunnalla ja muulla kunnalla, jonka alueella toiminnan ympäristövaikutukset ilmenevät; 5) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella sekä toiminnan vaikutusalueen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella; 6) muulla asiassa yleistä etua valvovalla viranomaisella
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on lisäksi oikeus valittaa yleisen ympäristön- ja luonnonsuojeluedun valvomiseksi tai muusta perustellusta syystä sellaisesta päätöksestä, jolla hallinto-oikeus on muuttanut kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tekemää lupapäätöstä tai kumonnut lupapäätöksen.

VL 15:2

- Muutosta tämän lain nojalla annettuun päätökseen saa hakea 1) asianosainen; 2) rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka sääntöjen mukaisella toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät; 3) vesitaloushankkeen sijaintikunta ja muu kunta, jonka alueella hankkeen ympäristövaikutukset ilmenevät; 4) valtion valvontaviranomainen sekä hankkeen sijaintikunnan ja vaikutusalueen kunnan ympäristönsuojeluviranomainen; 5) muu 11 luvun 9 §:ssä tarkoitettu yleistä etua valvova viranomainen; 6) saamelaiskäräjät, jos vesitaloushanke sijoittuu tai sen vaikutukset ulottuvat saamelaisien kotiseutualueelle ja hanke voi vaikuttaa saamelaisille alkuperäiskansana kuuluviin oikeuksiin

KemTurvL

- Ei säännöksiä

JäteL 138 §

- Valitusoikeus on 1) sillä, jonka oikeutta tai etua asia saattaa koskea; 2) rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristö- tai terveysvaikutukset ilmenevät; 3) toiminnan sijaintikunnalla ja muulla kunnalla, jonka alueella toiminnan ympäristö- tai terveysvaikutukset ilmenevät; 4) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella sekä toiminnan sijaintikunnan ja vaikutusalueen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella
- ELY-keskuksella ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on lisäksi oikeus valittaa yleisen edun valvomiseksi sellaisesta päätöksestä, jolla hallinto-oikeus on muuttanut sen tekemää päätöstä tai kumonnut päätöksen.

Yhdennettävät

YVAL 17, 19 §

- Sen lisäksi, mitä muutoksenhausta erikseen säädetään, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus valittaa 4 §:ssä tarkoitettua hanketta koskevasta muun lain mukaisen lupa-asian ratkaisusta tai hankkeen toteuttamisen kannalta muusta olennaisesta päätöksestä sillä perusteella, että tässä laissa tarkoitettua ympäristövaikutusten arviointia ei ole suoritettu tai se on suoritettu olennaisilta osin puutteellisesti
- Se, jolla muutoin on oikeus hakea päätökseen valittamalla muutosta, voi valituksessaan vedota siihen, ettei arviointimenettelyä ole suoritettu tai se on suoritettu olennaisilta osin puutteellisesti
- Hankkeesta vastaava saa hakea harkinnanvaraisesta YVA:sta tehtyyn päätökseen valittamalla muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään
- ELY-keskuksella on oikeus hakea hallinto- ja oikeuskäytännön yhtenäisyyden turvaamiseksi valittamalla muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jolla hallinto-oikeus on kumonnut sen päätöksen harkinnanvaraisesta YVA:sta
- Harkinnanvaraisesta YVA:sta tehtyyn päätökseen ei saa muutoin erikseen hakea valittamalla muutosta

MRL 192, 193 §

- Valitusoikeus rakennus- ja toimenpidelupapäätöksestä on 1) viereisen tai vastapäätä olevan alueen omistajalla ja haltijalla; 2) sellaisen kiinteistön omistajalla ja haltijalla, jonka rakentamiseen tai muuhun käyttämiseen päätös voi olennaisesti vaikuttaa; 3) sillä, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa; sekä 4) kunnalla
- Valitusoikeus maisematyölupaa ja rakennuksen purkamislupaa koskevasta päätöksestä on 1) sillä, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa; 2) kunnan jäsenellä; 3) kunnalla ja naapurikunnalla, jonka maankäytön suunnitteluun päätös vaikuttaa; sekä 4) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella
- Jos rakennusluvan mukainen rakentaminen merkitsee purkamislupaa edellyttävän rakennuksen purkamista, valitusoikeus rakennusluvasta on myös ELY-keskuksella
- Valitusoikeus poikkeamispäätöksestä ja kunnan viranomaisen suunnittelutarveasiassa tekemästä 137 §:n mukaisesta päätöksestä on 1) viereisen tai vastapäätä olevan alueen omistajalla ja haltijalla; 2) sellaisen kiinteistön omistajalla ja haltijalla, jonka rakentamiseen tai muuhun käyttämiseen päätös voi olennaisesti

vaikuttaa; 3) sillä, jonka asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin hanke saattaa huomattavasti vaikuttaa; 4) sillä, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa; 5) kunnalla ja naapurikunnalla, jonka maankäytön suunnitteluun päätös vaikuttaa; 6) toimialueellaan sellaisella rekisteröidyllä yhdistyksellä, jonka tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun tai kulttuuriarvojen suojelun edistäminen taikka elinympäristön laatuun muutoin vaikuttaminen; 7) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella; sekä 8) muulla viranomaisella toimialaansa kuuluvissa asioissa.

LSL 61, 62 §

- Valitusoikeus on niillä, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea; muissa kuin korvausta koskevissa asioissa valitusoikeus on myös asianomaisella kunnalla
- Muissa kuin korvausta sekä 31 §:n ja 48 §:n 2 momentissa tarkoitettua poikkeuslupaa koskevissa asioissa on valitusoikeus myös sellaisella rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä, jonka tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun edistäminen
- Jos hallinto-oikeus on muuttanut viranomaisen päätöstä tai kumonnut sen, valitusoikeus on kuitenkin myös päätöksen tehneellä viranomaisella

VHJL 18 §

- Valtioneuvoston päätökseen hyväksyä vesienhoitosuunnitelma saa hankea muutosta valittamalla lainvastaisuusperusteella korkeimpaan hallinto-oikeuteen
- Valitusoikeus on asianosaisella (saattaa vaikuttaa), asianomaisella kunnalla, yleistä etua valvovilla viranomaisilla sekä paikallisella tai alueellisella rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön- tai luonnonsuojelun edistäminen

KaivosL 162 §

- Valittaminen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään

MuinaismuistoL, PatoturvallisuusL

- Ei erityisiä säännöksiä

IlmailuL, AmpumarataL

- Hallintolainkäyttölain mukaisesti

TerveydensuojeluL 56 §

- Kunnan viranhaltijan päätökseen saa vaatia oikaisua hallintolain mukaisesti
- Tiettyihin terveydensuojelulain nojalla tehtyihin päätöksiin sekä oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta hallintolainkäyttölain mukaisesti

LunastusL 89 §

- Lunastustoimituksessa tehtyyn päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla maa-oikeuteen
- Kunnalla on oikeus hakea muutosta, jos sekä katsoo päätöksen vaikeuttavan kaavan laatimista tai toteuttamista
- Haettaessa muutosta maa-oikeuden ratkaisuun noudatetaan kiinteistönmuodostamislain sääntelyä muutoksenhausta

Liitännäislait

PäästökauppaL 75 §

- Päästökauppaviranomaisen päätökseen saa hakea muutosta hallinto-oikeuteen hallintolainkäyttölain mukaisesti

PainelaiteL 24 §

- Hallintopäätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään

SähköturvallisuusL 53 §

- Ministeriön ja sähköturvallisuusviranomaisen tekemään hallintopäätökseen haetaan muutosta hallintolainkäyttölain mukaisesti
- Arviointilaitoksen, tarkastuslaitoksen, valtuutetun laitoksen tai valtuutetun tarkastajan päätökseen voidaan hakea oikaisua päätöksen tehneeltä taholta; oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen

SäteilyL

- Hallintolainkäyttölain mukaisesti

ElintarvikeL 73, 74, 77 §

- Valtion viranomaisen tai kunnan toimielimen päätöksestä hallintolainkäyttölain mukaisesti hallinto-oikeuteen, mitä edeltää joissain tapauksissa hallintolain mukaisen oikaisuvaatimuksen tekeminen
- Viranomaisella on oikeus hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jolla sen päätös on kumottu tai sitä on muutettu
- Elintarvikevirastolla on oikeus hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jolla hallinto-oikeus on kumonnut kunnan toimielimen muutoin kuin oikaisuvaatimuksen johdosta tekemän päätöksen tai muuttanut sitä

EläintautiL

- Valvontaviranomaisen päätökseen haetaan muutosta hallintolainkäyttölain mukaisesti

Infralait

Sähkömarkkinalaki

- Hallinto-oikeuteen sekä ministeriön ja hallinto-oikeuden päätöksistä KHO:een hallintolainkäyttölain mukaisesti
- Energiamarckkinavirastolla on oikeus hakea valittamalla muutosta muutoksenhakutuomioistuimen päätökseen, jolla sen antama päätös on kumottu tai sitä on muutettu

MaakaasumarkkinaL 9:4

- Maakaasumarkkinaviranomaisen päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen hallintolainkäyttölain mukaisesti
- TEM:n ja hallinto-oikeuden antamaan päätökseen haetaan muutosta hallintolainkäyttölain mukaisesti valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen

MaantieL 105 §

- Hallintolainkäyttölain mukaisesti hallinto-oikeuteen ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen

Yksityistielaki 51, 55, 104 §

- Muutoksenhausta tietöimituksessa annettuun päätökseen tai suoritettuun toimenpiteeseen on voimassa, mitä kiinteistötoimituksesta säädetään valittamisesta.
- Muutosta tielautakunnan päätökseen haetaan maa-oikeudelta valittamalla.
- Muutoksenhaussa maa-oikeuden antamaan ratkaisuun noudatetaan soveltuvin osin, mitä muutoksenhausta kiinteistönmuodostamislaissa säädetään

Ratalaki 92, 77 §

- Hallintolainkäyttölain mukaisesti hallinto-oikeuteen ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen
- Muutoksenhausta ratatoimituksessa tehtyihin päätöksiin on voimassa, mitä lunastuslain 89-93 §:ssä säädetään

MRL 190 §

- Hallintolainkäyttölain mukaisesti

4.21 Muutoksenhakutuomioistuin

Ydinlait

YSL 190 §

- VHaO ja KHO

MAL 20 §

- Hallinto-oikeudet ja KHO hallintolainkäyttölain mukaisesti (1.7.2016 lähtien)
- 4 a §:ssä tarkoitettuun yhteiseen lupapäätökseen (maa-aineslupa ja ympäristölupa) haetaan muutosta siten kuin ympäristönsuojelulain 190, 191, 196 ja 197 §:ssä säädetään

VL 15:1

- VHaO ja KHO

KemTurvL 126 §

- Hallinto-oikeudet ja KHO

JäteL 137 §

- Hallinto-oikeudet ja KHO

Yhdennettävät

YVAL

- Hallinto-oikeudet tai KHO
- Tietyissä tilanteissa seuraa päämenettelyä

MRL 190 §

- Hallinto-oikeudet ja KHO

LSL 61, 62 §

- Hallinto-oikeudet ja KHO

VHJL 18 §

- KHO

KaivosL 162, 163 §

- Hallinto-oikeudet ja KHO

MuinaismuistoL, PatoturvallisuusL

- Ei erityisiä säännöksiä

IlmailuL 181 §, TerveydensuojeluL 56 §, AmpumarataL 15 §

- HaO ja KHO

LunastusL 89 §

- Maa-oikeus

Liitännäislait

PäästökauppaL 75, PainelaiteL 24 §, SähköturvallisuusL 53 §, SäteilyL 65 §, ElintarvikeL 73, 74, 76 §, EläintautiL 116 §

- HaO ja KHO

Infralait

Sähkömarkkinalaki, MaakaasumarkkinaL, MaantieL 105 §, RataL

- HaO ja KHO

YksityistieL

- Maa- ja metsäministeriön KKO

4.22 Valituslupa

Ydinlait

YSL

- Ei säännöksiä

MAL

- Ei säännöksiä

VL

- Ei säännöksiä

KemTurvL

- Ei säännöksiä

JäteL 137 §

- Jättemaksuasioissa

Yhdennettävät

YVAL

- Ei säännöksiä

MRL 190, 188 §

- Kunnan viranomaisen suunnittelutarveasiassa tekemää 137 §:n mukaista päätöstä, poikkeamispäätöstä, rakennuslupaa, toimenpidelupaa, katusuunnitelmaa sekä 182 §:n 1 momentissa tarkoitetun velvoitteen ja siihen liittyvän uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista sekä teettämisen asettamista ja täytäntöön pantavaksi määräämistä koskevassa asiassa
- Eräissä kaava-asioissa

LSL 62 §

- Muihin kuin erikseen lueteltuihin päätöksiin, joihin kuuluu mm. EU:n lajisuojelusta poikkeaminen

VHJL, KaivosL, MuinaismuistoL, PatoturvallisuusL

- Ei tarvita

IlmailuL 181 §

- Tarvitaan eräitä tilanteita lukuun ottamatta

TerveydensuojeluL

- Tarvitaan eräitä hallinto-oikeuden päätöksiä lukuun ottamatta

LunastusL

- Tarvitaan valituslupa korkeimpaan oikeuteen

AmpumarataL

- Tarvitaan eräitä asioita lukuun ottamatta

Liitännäislait

PäästökauppaL 75 §

- Eräitä päätöksiä lukuun ottamatta tarvitaan valituslupa

PainelaiteL, SähköturvallisuusL, EläintautiL

- Ei säännöksiä

SäteilyL 65 §, ElintarvikeL 76 a §

- Tarvitaan eräitä päätöksiä lukuun ottamatta

Infralait

Sähkömarkkinalaki, MaakaasumarkkinaL

- Ei säännöksiä

MaantieL 105 §

- Ei tarvita yleis- tai tiesuunnitelma-asiassa

Yksityistielaki

- Tarvitaan korkeimpaan oikeuteen

Ratalaki 92 §

- Ei tarvita yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymistä koskevassa asiassa

MRL

- Ei tarvita näissä asioissa

4.23 Töiden aloittaminen muutoksenhausta huolimatta

Ydinlait

YSL 199 §

- Lupaviranomainen voi perustellusta syystä ja edellyttäen, ettei täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi, luvan hakijan pyynnöstä lupapäätöksessä määrätä, että toiminta voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa lupapäätöstä noudattaen, jos hakija asettaa hyväksyttävän vakuuden ympäristön saatamiseksi ennalleen lupapäätöksen kumoamisen tai lupamääräyksen muuttamisen varalle
- Lupaviranomainen voi tarvittaessa määrätä täytäntöönpanon lupapäätöstä suppeammaksi sekä määrätä täytäntöönpanon aloitusajankohdasta
- Lupaviranomainen voi myöntää oikeuden aloittaa toiminta 1 momentissa säädetyin edellytyksin myös enintään 14 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä erikseen tehdystä hakemuksesta

MAL 21 §

- Lupaviranomainen voi kuitenkin perustellusta syystä ja edellyttäen, ettei täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi, luvan hakijan pyynnöstä lupapäätöksessä määrätä, että aineiden ottaminen voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa lupapäätöstä noudattaen, jos hakija asettaa hyväksyttävän vakuuden niiden haittojen, vahinkojen ja kustannusten korvaamisesta, jotka päätöksen kumoaminen tai luvan muuttaminen voi aiheuttaa
- Edellä 2 momentissa tarkoitettu määräys voidaan samoin edellytyksin antaa myös valitusajan kuluessa tai 14 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä erikseen tehdystä hakemuksesta

VL 15:7

- Vaasan hallinto-oikeus voi hakijan pyynnöstä määrätä, että hanke voidaan valituksesta huolimatta aloittaa lupapäätöstä noudattaen
- Päätös voidaan määrätä pantavaksi täytäntöön kokonaan tai osaksi tai tietyinä ajankohtana
- Määräys voidaan antaa, jos toiminnan aloittamiselle esitetään perusteltu syy, täytäntöönpano ei tee muutoksenhakua hyödyttömäksi ja hakija asettaa hyväksyttävän vakuuden niiden edunmenetysten ja kustannusten korvaamiseksi, jotka päätöksen kumoaminen tai lupamääräysten muuttaminen voi aiheuttaa.

KemTurvL 126 a §

- TUKES voi perustellusta syystä ja edellyttäen, ettei täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi, luvan hakijan pyynnöstä lupapäätöksessä määrätä, että toiminta voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa lupapäätöstä noudattaen, jos hakija asettaa hyväksyttävän vakuuden ympäristön saattamiseksi ennalleen tai niiden edunmenetysten tai kustannusten korvaamiseksi, joita lupapäätöksen kumoaminen tai lupamääräyksen muuttaminen voi aiheuttaa
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi tarvittaessa määrätä täytäntöönpanon lupapäätöstä suppeammaksi sekä määrätä täytäntöönpanon aloitusajankohdasta

JäteL 139 §

- Jätteesiirtoasetuksen sekä tämän lain 75, 96, 97, 99 ja 125—128 §:n nojalla tehtävässä päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.
- Sellaisesta yksinomaan täytäntöönpanoa koskevasta hallinto-oikeuden päätöksestä, jolla muutoksenhaun alaisen päätöksen täytäntöönpano on kielletty tai keskeytetty, saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain pääasian yhteydessä.

Yhdennettävät

YVAL

- Ei säännöksiä

MRL 144 §

- Lupaviranomainen voi perustellusta syystä ja edellyttäen, ettei täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi, antaa oikeuden rakennustyön tai muun toimenpiteen suorittamiseen osaksi tai kokonaan ennen kuin tätä koskeva päätös on saanut lainvoiman (aloittamisoikeus)
  - o Oikeus voidaan myöntää myös valitusajan kuluessa tai 14 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä erikseen tehdystä hakemuksesta
- Muutoksenhakutuomioistuin voi valituksesta syystä kumota tai muuttaa määräyksen tai muutoin kieltää lupapäätöksen täytäntöönpanon
- Hakijan tulee asettaa vakuus niiden haittojen, vahinkojen ja kustannusten korvaamisesta, jotka päätöksen kumoaminen tai luvan muuttaminen voi aiheuttaa

LSL, VHJL, MuinaismuistoL, IlmailuL, TerveysturvallisuusL, PatoturvallisuusL

- Ei säännöksiä

KaivosL 168, 169 §

- Kaivosviranomaisen voi perustellusta syystä määrätä, että luvassa yksilöityihin toimenpiteisiin voidaan valituksista huolimatta ryhtyä lupapäätöstä noudattaen pois lukien uraanin tai toriumin tuottamista koskevat kaivosluvut
- Täytäntöönpano ei saa tehdä muutoksenhakua hyödyttömäksi ja hakijan tulee asettaa vakuus mahdollisten edunmenetysten ja kustannusten korvaamiseksi

LunastusL 88 §

- Valitus ei estä lunastuksen toimeenpanoa ja alueen käyttämistä lunastuspäätöksen mukaisesti, jollei valitusviranomaisen toisin määrää

AmpumarataL

- Ei säännöksiä

Liitännäislait

PäästökauppaL, PainelaiteL, SähköturvallisuusL, SäteilyL, ElintarvikeL, EläintautiL

- Ei säännöksiä

Infralait

Sähkömarkkinalaki, MaakaasumarkkinaL

- Ei säännöksiä

MaantieL 107 §

- Yleis- tai tiesuunnitelman hyväksymistä taikka tiesuunnitelman hyväksymispäätöksen voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimella toisin määrää

YksityistieL 90 §

- Kun maa- tai vesioikeudelta on haettu muutosta päätökseen, joka koskee kysymystä siitä, onko 8, 12 tai 13 §:ssä taikka 17 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettu oikeus myönnettävä, ei päätöstä voida panna täytäntöön, ennen kuin se on saanut lainvoiman; sama on voimassa 69 §:ssä tarkoitetusta sekä tien taikka 12 tai 13 §:ssä mainitun oikeuden lakkauttamista koskevasta päätöksestä

RataL 94 §

- Yleis- tai ratasuunnitelman hyväksymistä tai yleissuunnitelman voimassaoloajan pidentämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimella toisin määrää

MRL – ks. edellä kirjoitettu